SPU
SRIPATUM
UNIVERSITY

วารสารสหศาสตร์

INTERDISCIPLINARY SRIPATUM CHONBURI JOURNAL

ศรีปทุม ชลบุรี

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1
มกราคม – เมษายน 2566

ISSN 2228-8007

วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี

INTERDISCIPLINARY SRIPATUM CHONBURI JOURNAL (ISCJ)

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2566 ISSN 2228-8007

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี 79 หมู่ 1 ถนนบางนา-ตราด

ตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี 20000 โทรศัพท์ 0 3814 6123 โทรสาร 0 3814 6011

ที่ปรึกษา

รองอธิการบดี

บรรณาธิการบริหาร

ดร.บุษบา ชัยจินดา

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวิชญ์ เลิศไทยตระกูล มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.พนิตสุภา ธรรมประมวล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวัต ลิมป์พาณิชย์กุล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ดร.ณัฏฐพัชร มณีโรจน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เลขานุการ

รองศาสตราจารย์ประภัสสร คำสวัสดิ์

ฝ่ายตรวจบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

นางสาวนิรชร บุญชูกุศล

ฝ่ายพิสูจน์อักษร / รูปเล่ม

-

ฝ่ายอิเล็กทรอนิกส์

อาจารย์อดิศักดิ์ ภิญญาคง และนายสิทธิพงษ์ พุทธวงษ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความทางวิชาการและบทความวิจัยที่มีคุณภาพ แสดงถึงประโยชน์ในเชิงทฤษฎี เพื่อให้ผู้สนใจสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และแสดงถึงประโยชน์ในเชิงปฏิบัติที่ผู้ประกอบการในภาครัฐ ภาคธุรกิจและผู้สนใจสามารถนำไปประยุกต์เพื่อสร้างมูลค่า ส่งเสริมพัฒนาองค์กรและธุรกิจ โดยมีขอบเขตของวารสารครอบคลุมเนื้อหาด้านบริหารธุรกิจ การบริหารปฏิบัติการ การบริหารการศึกษา การท่องเที่ยว การบัญชี นิเทศศาสตร์และการสื่อสาร และการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มุ่งเน้นการประยุกต์ศาสตร์แขนงต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่

2. เพื่อเป็นช่องทางบริการวิชาการแก่สังคมในฐานะสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ระหว่างอาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป รวมถึงการเป็นเวทีแลกเปลี่ยนผลงานทางวิชาการกับเครือข่ายสถาบันการศึกษา

กำหนดออก

วารสารตีพิมพ์เผยแพร่ราย 4 เดือน (ปีละ 3 ฉบับ)

ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)

สำนักงาน

สำนักงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

โทรศัพท์ 0 3814 6123 ต่อ 2506 โทรสาร 0 3814 6011

e-Mail: iscjournal@chonburi.spu.ac.th

พิมพ์ที่

บางแสนการพิมพ์ 62 ถนนบางแสนสายล่าง ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี 20000

ขอบเขตเนื้อหา

บทความวิชาการและบทความวิจัยครอบคลุมเนื้อหาด้านบริหารธุรกิจ ด้านการบริหารปฏิบัติการ ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการท่องเที่ยว ด้านการบัญชี ด้านนิเทศศาสตร์และการสื่อสาร และด้านการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มุ่งเน้นการประยุกต์ศาสตร์ในแขนงต่าง ๆ

การประเมินคุณภาพเพื่อตีพิมพ์

บทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ จำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน เป็นการประเมินแบบ Double-blinded Review

จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี จัดทำขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่ในการเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัย เพื่อให้การเผยแพร่เป็นไปอย่างถูกต้อง มีคุณภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับมาตรฐานการตีพิมพ์ที่เป็นที่ยอมรับระดับสากล จึงกำหนดแนวทาง วิธีปฏิบัติ และจริยธรรมการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัย โดยได้กำหนดบทบาทของผู้นิพนธ์ (author) บรรณาธิการวารสาร (editor) และผู้ประเมินบทความ (reviewer) จึงขอให้บุคคลทั้ง 3 กลุ่ม ได้ศึกษาและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อผู้อ่านและแวดวงวิชาการต่อไป

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์บทความ

1. ผู้นิพนธ์ต้องซื่อสัตย์ มีคุณธรรม และมีจรรยาบรรณในการวิจัย การดำเนินงาน และรายงานผลการวิจัย

2. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าผลงานที่เขียนขึ้นนั้นได้มาจากข้อเท็จจริงจากการศึกษา ไม่บิดเบือนข้อมูลและไม่มีข้อมูลที่เป็นเท็จ

3. ผู้นิพนธ์ต้องมีความรับผิดชอบต่อผลงานของตนและรับรองว่าผลงานไม่เคยถูกตีพิมพ์ หรือกำลังอยู่ในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาตีพิมพ์ที่ใด

4. ผู้นิพนธ์ต้องระบุชื่อผู้เป็นเจ้าของผลงานร่วมทุกคนอย่างชัดเจนในกรณีที่ไม่ได้เขียนคนเดียว

5. ผู้นิพนธ์ต้องอ้างอิงผลงานผู้อื่นที่ปรากฏอยู่ในงานของตน รวมทั้งการเขียนบรรณานุกรมให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้

6. ผู้นิพนธ์ต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัย และระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

7. ในกรณีที่ผู้นิพนธ์ทำผิดข้อตกลง วารสารจะตัดสิทธิ์การตีพิมพ์ และวารสารจะแจ้งหน่วยงานที่ผู้นิพนธ์สังกัดหรือผู้นิพนธ์แล้วแต่กรณี

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของวารสาร ปรับปรุง และพัฒนาให้ได้ตามมาตรฐานสากล

2. บรรณาธิการมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้นิพนธ์ ผู้ประเมินบทความ ผู้อ่าน และผู้เกี่ยวข้อง

3. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคัดเลือกบทความเพื่อเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของเนื้อหากับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ

4. ระหว่างการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความให้แก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องทราบ

5. บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (plagiarism) และการนำบทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นแล้วมาเสนอเพื่อขอรับการตีพิมพ์ซ้ำ เพื่อให้บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานผู้อื่น และไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว

6. หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น หรือการนำบทความที่เคยตีพิมพ์ในวารสารอื่นมานำเสนอขอรับการตีพิมพ์ บรรณาธิการจะหยุดกระบวนการประเมินบทความ และหากบทความได้รับการเผยแพร่ไปแล้วนั้น บรรณาธิการจะใช้สิทธิ์ในการถอดถอนบทความ และแจ้งหน่วยงานที่ผู้นิพนธ์สังกัดหรือผู้นิพนธ์ แล้วแต่กรณี

7. บรรณาธิการไม่ตีพิมพ์บทความในวารสารเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

8. บรรณาธิการจะปกป้องมาตรฐานของทรัพย์สินทางปัญญาจากการแสวงหาผลประโยชน์และความต้องการทางธุรกิจ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับของบทความที่ถูกนำส่งมาเพื่อขอรับการประเมินจากบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง (confidentiality)

2. ผู้ประเมินบทความต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นอย่างอิสระได้ โดยผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น

3. ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาจากคุณภาพของบทความเป็นสำคัญ ไม่ใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

4. หากผู้ประเมินบทความพบว่า บทความที่ประเมินมีส่วนหนึ่งส่วนใดที่มีความเหมือน หรือความซ้ำซ้อนกับผลงานของบุคคลอื่น ต้องแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบในทันที

ข้อเขียนที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้ เป็นลิขสิทธิ์เฉพาะส่วนตัวของผู้นิพนธ์
ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นได้ ไม่มีผลต่อกองบรรณาธิการ

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (peer reviewers)

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองภายนอก

1.	ศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สัจจานันท์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2.	ศาสตราจารย์สุชาติ เถาทอง	มหาวิทยาลัยบูรพา
3.	รองศาสตราจารย์ ดร.กุลกัญญา ณ ป้อมเพ็ชร์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
4.	รองศาสตราจารย์ ดร.จรัสดาว อินทรทัศน์	นักวิชาการอิสระ
5.	รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
6.	รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
7.	รองศาสตราจารย์ ดร.วรนารถ แสงมณี	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
8.	รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย ปัญจขจรศักดิ์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
9.	รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล	มหาวิทยาลัยบูรพา
10.	รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ บุญวิเศษ	มหาวิทยาลัยบูรพา
11.	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรชัย สุขสกุลชัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
12.	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกสิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
13.	รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
14.	รองศาสตราจารย์ ดร.เอกวิทย์ มณีธร	มหาวิทยาลัยบูรพา
15.	รองศาสตราจารย์ระเบียบ สุภวิรี	มหาวิทยาลัยศิลปากร
16.	รองศาสตราจารย์ลัดดา ศุขปรีดี	มหาวิทยาลัยบูรพา
17.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาศ ทวีไพบูลย์วงษ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
18.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลิตา ศรีนวล	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
19.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติมา ไชยะกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
20.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทนงศักดิ์ โสวจัสสตากุล	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
21.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรเมศร์ อัศวเรืองพิภพ	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
22.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรียาวดี ผลอเนก	มหาวิทยาลัยบูรพา
23.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสวัสดิ์ ศิรศาตนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
24.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล บัวบางพลู	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
25.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพร ศรีจำปา	มหาวิทยาลัยบูรพา
26.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชฎาวรรณ นิ่มนวล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
27.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวี หัตถกรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
28.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล เอื้อปิยฉัตร	มหาวิทยาลัยบูรพา
29.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิวุฒฒิ์ วงษ์มณฑา	มหาวิทยาลัยบูรพา
30.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ อุสาหะ	มหาวิทยาลัยบูรพา

31.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ จันทร์ดี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
32.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี ยหะกร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
33.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัควรรณ์ แสงวิภาค	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
34.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุพงษ์ อินฟ้าแสง	มหาวิทยาลัยธนบุรี
35.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิวรรตน์ กรมเมือง	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
36.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลิสา ทรงศรีวิทยา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
37.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอปอล์ สุวรรณเมฆ	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
38.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชา คนกาญจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
39.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงกมล อุ่นจิตติ	มหาวิทยาลัยบูรพา
40.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารีย์ รังสิโยภาส	นักวิชาการอิสระ
41.	ดร.กิตติศักดิ์ แป้นงาม	กระทรวงศึกษาธิการ
42.	ดร.ธนธัส ทัพมงคล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
43.	ดร.นริศ สวัสดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
44.	ดร.บวรวิทย์ เปรื่องวงศ์	ศาลอุทธรณ์ภาค 6
45.	ดร.เศรษฐวัสภุ์ พรมสิทธิ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
46.	ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์	สถาบันอาศรมศิลป์

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองภายใน

1.	รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย อิสรัมย์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
2.	รองศาสตราจารย์ ดร.ธันยวิช วิเชียรพันธ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
3.	รองศาสตราจารย์กาญจนา มณีแสง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
4.	รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวนารถ พันธุ์เพ็ง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
5.	รองศาสตราจารย์วาณี ฐาปนวงศ์ศานติ	มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
6.	รองศาสตราจารย์ประภัสสร คำสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
7.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา มีศิลปวิกกัย	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
8.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรพงษ์ จันทร์งาม	มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
9.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราพร ระโหฐาน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
10.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ คุณปลื้ม	มหาวิทยาลียศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
11.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สินจินดาวงศ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
12.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ อุสาหะ	มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

บทบรรณาธิการ

วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี ฉบับนี้เป็นปีที่ 9 ฉบับที่ 1 ซึ่งเป็นฉบับเริ่มต้นปี 2566 วารสารวิชาการมีบทบาทสำคัญในการสร้าง และส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในวงการวิชาการ และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่เติบโต และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในวารสารวิชาการจะเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยง และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวารสารวิชาการนั้น ๆ โดยการศึกษาแบบ Interdisciplinary ได้รับความสนใจอย่างมากในช่วงสมัยใหม่นี้ เนื่องจากมีการเข้าใจว่าปัญหาหลาย ๆ อย่าง ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยแนวคิด หรือวิธีการทาง Discipline เดียว การวิเคราะห์แบบ Interdisciplinary นั้น สามารถเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นได้ โดยการนำเสนอสาขาทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อมโยงกัน และพยายามค้นหาคำตอบจากมุมมองหลากหลายเฉพาะอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นเป้าหลักของวารสารวิชาการสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี

โดยในฉบับนี้มีบทความน่าสนใจหลากหลายสาขาวิชา เช่น บทความวิชาการเรื่อง การออกแบบสื่อแอนิเมชันเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และวัตถุแห่งคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนและการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน รวมถึงบทความวิจัยที่น่าสนใจ เช่นเรื่อง การเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565 ของคนเจเนอเรชั่นวาย, การจัดการการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจของนิสิตปริญญาตรีหลักสูตรภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก ของนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยชุมชนพังงา, รูปแบบการสื่อสารผ่าน Line กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนในสถานการณ์โควิด-19 และอิทธิพลกำกับของการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาต่อความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทและความตั้งใจลาออก

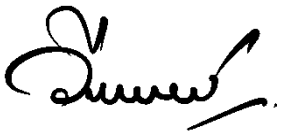

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวิชญ์ เลิศไทยตระกูล)
หัวหน้ากองบรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิชาการ

การออกแบบสื่อแอนิเมชันเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน..... 1-20
วราพร ดำจับ

วัตถุแห่งคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนและการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน..... 21-35
อนันต์ เพียรวัฒนะกุลชัย

บทความวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก ของนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยชุมชนพังงา..... 36-48
กัญญาภัค นันทชัย

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565 ของคนเจเนอเรชั่นวาย..... 49-60
ธนะณัช เกียรติพันธุ์สดใส, บุษบา สุธีธร และเสาวนี ชินนาลอง

การจัดการการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจของนิสิตปริญญาตรี หลักสูตรภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 61-78
ปกรณ์ เมฆแสงสวย

รูปแบบการสื่อสารผ่าน Line กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19..... 79-93
เยาวนารถ พันธุ์เพ็ง

อิทธิพลกำกับของการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาต่อความสัมพันธ์ ระหว่างบทบาทและความตั้งใจลาออก..... 94-111
อัมพร เกียรติวิกรัย และธนวัต ลิมป์พาณิชย์กุล

ขั้นตอนการนำส่งบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์..... 112-114

ANIMATION MEDIA DESIGN FOR TEACHING DEVELOPMENT

Manuscript Submission Data: 2023, January 14
Article Editing Date: 2023, February 6
Article Accepted Date: 2023, March 9

Waraporn Damjub*

ABSTRACT

Animation is used in teaching and learning process to cope with the dynamic change of technology. Also, it relates to 21st century education framework. There are studies about the animation development to improve teaching and learning process by various scholars. This article summarizes the roles of animations in teaching and learning process and guidelines to develop animations to be used in learning improvement which can be useful to those who are interested in developing and using animations in teaching, learning process.

Animations play a role in teaching and learning process in every level, ranging from the elementary to the university levels. As it is shown in various studies by scholars and researchers that animations can accelerate learning process. There was also a study about a comparison of learning results and found that learning with animation media can increase the posttest scores of learners at a significant level. In order to use the animation, there are factors to take into account; namely, educational level and age of learners as the animation media should be developed to suit the learners to enhance the effectiveness of the media. The elements of the animation media are story, characters and setting, movement, and sound. The production or design of the animation can be done in 3Ps format; Pre-Production, Production, Post-Production, or in the system approach which consists of analysis, design, development, implementation, and evaluation.

The development of animation media based on ADDIE principles is A (analysis), analysis of the content to be taught, analysis of learner groups, readiness of learners and readiness of instructors, D (design), design, determination of objectives, content and workload, Defining patterns and methods of learning, Selection of media types, production methods, Select the technology to be produced and production planning, D (develop), develop, structure or draft of media, storyboarding, media production based on drafts and trial Update before implementation. I means implement use; Use the materials produced for teaching and learning E stands for Evaluation, testing measure and evaluate teaching and learning management with specific methods and tools, evaluation of the use of media and conclusions for improvement in order to develop a good medium that can be used to develop teaching and learning to be the most effective.

Keywords: design, animation media, teaching and learning development.

* School of Communication Arts, Sripatum University Chonburi Campus
Corresponding author. e-Mail: waraphorn.da14@gmail.com

การออกแบบสื่อแอนิเมชันเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 14 มกราคม 2566
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2566
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 9 มีนาคม 2566

วราพร ดำจับ*

บทคัดย่อ

สื่อแอนิเมชัน มีการนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป และยังสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ได้มีนักวิชาการที่ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน บทความนี้จะสรุปบทบาทของแอนิเมชันสำหรับการเรียนการสอน และแนวทางการพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อพัฒนาการเรียนซึ่งสามารถเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่สนใจที่จะพัฒนาหรือนำสื่อแอนิชันมาใช้ในการเรียนการสอน

สื่อแอนิเมชัน เข้ามามีบทบาทต่อการเรียนการสอนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา เพราะจากผลการศึกษาของนักวิชาการ และนักวิจัย พบว่า สื่อแอนิเมชันมีผลต่อการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนของผู้เรียน ที่เรียนด้วยสื่อการสอนแอนิเมชันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งการเลือกใช้สื่อแอนิเมชันสิ่งที่ควรพิจารณาและให้ความสำคัญของระดับชั้นการศึกษา และอายุของผู้เรียนเพื่อพัฒนาสื่อแอนิเมชันให้สอดคล้องกับผู้รับสื่อเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งองค์ประกอบของสื่อแอนิเมชันประกอบด้วย เนื้อเรื่อง ตัวละครและฉาก การเคลื่อนไหวและเสียง การผลิตหรือการออกแบบสื่อแอนิเมชันนั้นสามารถดำเนินการได้ทั้งในรูปแบบ 3 P Pre-Production, Production และ Post-Production หรือจะเป็นรูปแบบเชิงระบบ System Approach คือ ขั้นการวิเคราะห์ ขั้นการออกแบบ ขั้นการพัฒนา ขั้นการนำไปใช้ และขั้นประเมินผล

การพัฒนาสื่อแอนิเมชันตามหลัก ADDIE คือ A (analysis) การวิเคราะห์ วิเคราะห์เนื้อหาที่จะสอน วิเคราะห์กลุ่มผู้เรียน ความพร้อมของผู้เรียน ความพร้อมของผู้สอน D (design) ออกแบบ การกำหนดวัตถุประสงค์เนื้อหา และภาระงาน การกำหนดรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ การเลือกชนิดของสื่อ วิธีการผลิต เลือกเทคโนโลยีที่จะใช้ผลิต การวางแผนการผลิต D (develop) พัฒนา การจัดทำโครงสร้างหรือแบบร่างของสื่อ การจัดทำสตอรี่บอร์ด ผลิตสื่อตามแบบร่าง ทดลองใช้ ปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง I (implement) การใช้ นำสื่อที่ผลิตไปใช้ในการเรียนการสอน E (evaluate) การประเมินผล การทดสอบ วัด และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่กำหนด การประเมินผลการใช้สื่อ และสรุปผลมาเพื่อการปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเป็นสื่อที่ดีสามารถใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: การออกแบบ, สื่อแอนิเมชัน, พัฒนาการเรียนการสอน

* คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
Corresponding author. e-Mail: waraphorn.da14@gmail.com

บทนำ

โลกในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่ความรู้ และข้อมูลข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาโดยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดเครื่องมือที่หลากหลายในการเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งในเชิงวิชาการ และในเชิงบันเทิง การพัฒนาเครื่องมือ การเข้าถึงเนื้อหาดังกล่าว ส่งผลให้เยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิต และการเรียนในแต่ละวัน ซึ่งแตกต่างไปจากเยาวชนในยุคก่อนอย่างมาก ซึ่งการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุล และยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในประเทศ ให้เข้มแข็งพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของตัวผู้เรียน หากการศึกษายังหลงติดอยู่กับสิ่งเดิมที่เคยใช้ได้ผลในยุคเก่า ย่อมจะส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่สอดคล้องกับโลกที่เป็นจริงทั้งในปัจจุบัน และในอนาคตที่จะยิ่งเข้มข้นขึ้น (สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์, ออนไลน์, 2560)

การนำเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างการศึกษาประเภทสื่อแอนิเมชันสำหรับการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย Thailand 4.0 หรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลที่เน้นการพัฒนาเพื่อให้เกิดผลจริงด้านการพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัย และพัฒนาแล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตที่เชื่อมต่อ และบังคับอุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญญาประดิษฐ์ และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว เช่น เทคโนโลยีด้านการเงิน อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้เงิน เทคโนโลยีการศึกษา เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, ออนไลน์, 2559) แอนิเมชันเป็นสื่อดิจิทัลที่มีความสามารถพิเศษ เช่น จำลองเหตุการณ์ที่ยากและซับซ้อน กระตุ้นความสนใจได้ด้วยภาพ และเสียงที่สมจริง เสริมทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียนแก่ผู้เรียนได้ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้สื่อแอนิเมชันเข้ามามีบทบาทกับการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลนี้ เพราะสื่อแอนิเมชันทำให้เกิดการรับรู้ได้ทั้งตาและหู และการมีสีสันที่สวยงาม ดึงดูดใจ

จากที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าสื่อแอนิเมชันมีการนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป และยังสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ได้มีนักวิชาการที่ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน บทความนี้จะสรุปบทบาทของแอนิเมชันสำหรับการเรียนการสอน และแนวทางการพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อพัฒนาการเรียนซึ่งสามารถเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่สนใจที่จะพัฒนา หรือนำสื่อแอนิชันมาใช้ในการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทของแอนิเมชัน สำหรับการเรียนการสอน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ตอนที่ 1 การศึกษาบทบาทของแอนิเมชัน สำหรับการเรียนการสอน

สื่อแอนิเมชัน เป็นสื่อที่มีการประยุกต์ใช้ในงานด้านต่าง ๆ เช่น งานด้านบันเทิงที่เห็นสื่อแอนิชันในรูปแบบของการ์ตูนแอนิเมชัน เกมคอมพิวเตอร์ หรือการทำเทคนิคพิเศษในงานภาพยนตร์ (special effect) นอกจากนั้นสื่อแอนิเมชันยังมีการนำมาใช้ด้านการศึกษาด้วย

บทบาทของแอนิเมชันกับการศึกษาไทย

สำหรับประเทศไทย แอนิเมชัน (animation) เริ่มเข้ามาในสื่อโทรทัศน์ด้วยการนำเอาแอนิเมชันจากต่างประเทศมาออกอากาศ รายการภาพยนตร์การ์ตูนจากต่างประเทศที่ออกอากาศในช่วงแรกที่ออกอากาศในสื่อโทรทัศน์ในประเทศไทย ซื้อได้ในราคาที่ต่ำ สะดวก รวดเร็ว และมีปริมาณมากพอที่จะนำมาเสริมรายการที่ยังขาดแคลนอยู่ในยุคแรก ๆ (เกียรติพงษ์ ศรีจันทึก และชานนท์ ตันประวัติ, 2560, หน้า 2) นอกจากการประยุกต์ใช้แอนิเมชันในด้านบันเทิง เช่น การ์ตูนแอนิเมชัน เกมคอมพิวเตอร์ ผล ภาพพิเศษ (special effect) ในภาพยนตร์ เป็นต้น แอนิเมชันยังถูกนำมาใช้ได้หลากหลายงาน และมีความแพร่หลาย ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์รวมทั้งด้านการศึกษาด้วย เนื่องจาก แอนิเมชันมีคุณลักษณะพิเศษ คือ ความสามารถจำลองเหตุการณ์ต่าง ๆ (simulation) ได้อย่างสมจริง เช่น การจำลองสิ่งที่มองไม่เห็นด้วยสายตา การจำลองสิ่งที่ใหญ่กว่าที่จะมองเห็นด้วยได้ตาเปล่า การจำลองสิ่งที่ไม่สามารถเกิดขึ้นจริงให้ดูเหมือนจริง การจำลองปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การจำลองเพื่อการศึกษา และประโยชน์ทางวิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น (มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, ออนไลน์, 2565) อีกหนึ่งคุณสมบัติของแอนิเมชันที่สร้างความน่าสนใจให้กับเด็ก หรือผู้ใหญ่ทุกเพศทุกวัยได้ คือ การทำให้ภาพเกิดการเคลื่อนไหว เนื่องจากคนเรามักมองรูปภาพ หรือสิ่งเคลื่อนไหวที่มีสีสันก่อนเนื้อหาที่จะได้รับ ดังนั้น ด้านการศึกษาจึงใช้แอนิเมชันมาจัดทำเป็นสื่อการสอน ซึ่งสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจ ช่วยความจดจำ และดึงดูดใจ ทำให้สามารถอธิบายเรื่องราวที่ซับซ้อนให้เข้าใจได้อย่างง่ายขึ้นได้ นอกจากนี้ยังเสริมทักษะให้กับเด็ก ด้านการฟัง การอ่าน และการมองเห็นไปพร้อม ๆ กัน (สุวิช ถิระโคตร และคณะ, 2560, หน้า 93)

นักวิชาการจำนวนมากได้ทำวิจัยประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับแอนิเมชัน และการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา ผลการวิจัยส่วนมาก พบว่า แอนิเมชันสามารถทำให้ผลการเรียนรู้ หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักศึกษาทุกระดับชั้นเปลี่ยนไปในทางบวก ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาการใช้สื่อแอนิเมชันมาพัฒนาการเรียนการสอน

ลำดับ	นักวิชาการ ชื่องานวิจัย	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	ผลการศึกษา
1	ขนิษฐา สังข์ทอง และอุไรวรรณ ศรีไชยเลิศ (2563) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อการสอนแอนิเมชันแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับรูปแบบการสอนโครงงานเป็นฐานวิชาคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่ามะกา	1. พัฒนาสื่อการสอนแอนิเมชันแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับรูปแบบการสอนโครงงานเป็นฐานวิชาคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่ามะกา 2. หาประสิทธิภาพของสื่อการสอนที่พัฒนาขึ้น 3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน และหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยสื่อการสอนแอนิเมชันแบบปฏิสัมพันธ์ที่พัฒนาขึ้น 4. หาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่อการสอนแอนิเมชันแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับรูปแบบการสอนโครงงานเป็นฐาน	ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อการสอนแอนิเมชันแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับรูปแบบการสอนโครงงานเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2	ทิพย์สุคนธ์ เพชรโอภาส (2563) ศึกษาเรื่อง แอนิเมชันสองมิติเรื่องขั้นตอนการออกแบบอินโฟกราฟิก	1. เพื่อสร้างแอนิเมชันในรูปแบบสองมิติเรื่อง ขั้นตอนการออกแบบอินโฟกราฟิก 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อน-หลัง ชมสื่อแอนิเมชัน ใช้การทดสอบค่า *t*	ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อน และหลังชมสื่อแอนิเมชันเพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจขั้นตอนการออกแบบอินโฟกราฟิก พบว่า คะแนนหลังชมสื่อแอนิเมชันมีค่าสูงกว่าก่อนชมแอนิเมชัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3	อัจฉริยพงศ์ จันทร์คลัง (2562) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแอนิเมชัน 2 มิติ กลอนลำอีสาน โดยใช้การออกแบบแบบมีส่วนร่วม	1. เพื่อศึกษาความต้องการรูปแบบแอนิเมชัน 2 มิติ กลอนลำอีสานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2. เพื่อผลิตแอนิเมชัน 2 มิติ กลอนลำอีสาน โดยใช้การออกแบบแบบมีส่วนร่วม 3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้สื่อแอนิเมชัน 2 มิติ กลอนลำอีสาน	1. ผลการศึกษารูปแบบสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ พบว่า รูปแบบแอนิเมชัน 2 มิติ เป็นรูปแบบสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ เล่าเรื่องกลอนลำ จากแผ่นเสียงครั่ง ใช้เสียงกลอนลำ ต้นฉบับ และใช้ภาพประกอบสมจริง 2. ผลการผลิตสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ มีผลปรากฏดังนี้ ผลการ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการ ชื่องานวิจัย	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	ผลการศึกษา
	อัจฉริยพงศ์ จันทร์คลัง (2562) (ต่อ)	4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อหลังจากชมสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ กลอนลำอีสาน	ออกแบบ แอนิเมชัน 2 มิติ ต้นแบบสื่อ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ เนื้อหาและกลอนลำ การนำเสนอ ตัวการ์ตูน ฉาก และเสียงประกอบ ผลการประเมินคุณภาพสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ด้านเนื้อหา ด้านการนำเสนอสื่อ และด้านภาพเคลื่อนไหวและเสียง โดยรวมอยู่ในระดับดี 3. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 63.2 4. ความพึงพอใจของกลุ่มทดลองใช้สื่อต่อสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
4	วรรณทิภา ธรรมโชติ (2562) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิกเพื่อประกอบการเรียนรู้รายวิชา ส 22101 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2	1. สร้าง และพัฒนาสื่อโมชันกราฟิกเพื่อประกอบการเรียนรู้รายวิชา ส22101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อโมชันกราฟิกเพื่อประกอบการเรียนรู้รายวิชา ส 22101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หลังเรียนโดยใช้สื่อโมชันกราฟิกสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการ ชื่องานวิจัย	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	ผลการศึกษา
	วรรณทิภา ธรรมโชติ (2562) (ต่อ)	3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้สื่อโมชันกราฟิกเพื่อประกอบการเรียนรู้รายวิชา ส 22101 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2	
5	ธนีวรากานต์ ณัฏฐ์ชนะกุณ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อแอนิเมชันโดยใช้เทคนิคการนำเสนอแบบสตอรี่ไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ศีล 5 สำหรับเด็กประถมศึกษาปีที่ 6	1. เพื่อศึกษารูปแบบของสื่อแอนิเมชัน 2 มิติที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2. เพื่อพัฒนาสื่อแอนิเมชัน ตามรูปแบบสตอรี่ไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3. เพื่อประเมินผลการเรียนรู้เรื่องศีล 5 จากสื่อต้นแบบ 4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	1. รูปแบบของสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ ที่เหมาะสม ผลการสำรวจองค์ประกอบของสื่อต้นแบบที่นักเรียนต้องการ ได้แก่ 1.1 รูปแบบการ์ตูนที่เด็กต้องการนั้นเป็นรูปแบบการ์ตูนขยายส่วน 1.2 ส่วนใหญ่แล้วต้องการจะชอบโทนสีร้อน 1.3 เด็กต้องการฉากแบบธรรมดา หรือฉากแบบพื้นฐาน 1.4 ลักษณะอักษรที่เด็กต้องการเป็นแบบประดิษฐ์ 1.5 รูปแบบเสียงเพลงที่เด็กต้องการเป็นเสียงเพลงช้า ไม่มีเนื้อร้อง 2. ผลการพัฒนารูปแบบสื่อแอนิเมชัน 2 มิติเรื่องศีล 5 ที่ได้พัฒนาขึ้นนั้น ได้บูรณาการตามหลักการนำเสนอแบบสตอรี่ ไลน์ โดยใช้คำถามหลักในการเชื่อมโยงแต่ละตอนโดยมีคำถามหลักแต่ละตอนตอนละ 1 คำถามหลัก และสร้างตัวละครดำเนินเรื่องศีล 5 จำนวน 11 ตัวละคร

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการ ชื่องานวิจัย	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	ผลการศึกษา
	ธนีวรากานต์ ณัฏฐ์ชนะกุณ (2560) (ต่อ)		3. ผลการประเมินการเรียนรู้สื่อแอนิเมชัน 2 มิติเรื่อง ศีล 5 พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถคิดวิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศีล 5 หลังจากได้รับชมสื่อต้นแบบ โดยส่วนใหญ่นักเรียนสามารถเรียนรู้/ คิดวิเคราะห์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งได้คะแนนอยู่ในช่วงร้อยละ 80-100 จำนวน 42 คน คิดเป็น ร้อยละ 43.75 ของนักเรียนทั้งหมด 4. ผลการประเมินความพึงพอใจ หลังจากที่ได้รับชมสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ ที่พัฒนาขึ้น พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง ศีล 5 ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากทุกด้าน
6	สุวิช ถิระโคตร และคณะ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง เจตคติและแรงจูงใจของผู้เรียนในการใช้แอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้	1. เพื่อศึกษาระดับเจตคติต่อสื่อแอนิเมชันและแรงจูงใจในการใช้สื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับเจตคติต่อสื่อแอนิเมชันและแรงจูงใจในการใช้สื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้จำแนกตามคุณลักษณะของผู้เรียน	ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศหญิง เรียนอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและปริญญาตรี และ 2 อันดับแรกของระดับเจตคติต่อสื่อแอนิเมชัน และแรงจูงใจในการใช้สื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีดังนี้ 1. ความคิดเห็นต่ออิทธิพลของสื่อแอนิเมชัน ได้แก่ ความสนใจและความชอบส่วนตัว และลักษณะและรูปแบบการถ่ายทอดเนื้อหาของแอนิเมชัน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการ ชื่องานวิจัย	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	ผลการศึกษา
	สุวิช ถิระโคตร และคณะ (2560) (ต่อ)		2. ความคิดเห็นด้านเหตุผลการใช้สื่อแอนิเมชัน ได้แก่ การรับรู้ได้ทั้งตาและหู และการมีสีสันที่สวยงาม ดึงดูดใจ และ 3. ความคิดเห็นด้านแรงจูงใจในการเลือกใช้สื่อแอนิเมชัน ประกอบด้วย การสร้างบรรยากาศการเรียนที่ผ่อนคลายและสนุกสนาน และการสร้างจินตนาการ ความคิดริเริ่ม นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เพศต่างกันมีอิทธิพล เหตุผล และแรงจูงใจในการใช้แอนิเมชันไม่แตกต่างกัน ในขณะที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นมีอิทธิพลและแรงจูงใจแตกต่างจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักศึกษาปริญญาตรี นอกจากนี้ นักเรียน นักศึกษาที่มีระดับชั้นติดกันมีเหตุผลการใช้แอนิเมชันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
7	Huk & Floto. (2003, pp. 1036-1037) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบคะแนนการศึกษาของการใช้คอมพิวเตอร์แอนิเมชั่น 2 มิติ และ 3 มิติ และความเป็นไปได้ของคุณภาพของงานกราฟิกต่อความสำคัญในการเรียนการสอน		ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการศึกษาด้วยสัญญาณของแอนิเมชั่นดีที่สุดนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และนอกจากนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างแอนิเมชั่น 2 มิติ และ 3 มิติไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	นักวิชาการ ชื่องานวิจัย	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	ผลการศึกษา
8	Hibsman, T. G. (2000) อ้างถึงใน (นันท์นภัส มงคลสังข์, 2564) ศึกษาการพัฒนาและการประเมินผลการใช้ชุดซีดีรอมในการสอนประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียน	โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่เด็กอายุ 6-12 ปี ชุดซีดีรอมประกอบไปด้วยภาพถ่าย ภาพการ์ตูน เสริมทักษะทางด้านการศึกษาของเด็กในเรื่องประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม	จากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือชุดซีดีรอมสามารถทำให้เด็กเกิดความสนใจ และเข้าใจเนื้อหาด้วยภาพการ์ตูนเคลื่อนไหวที่ได้ออกแบบและมีองค์ประกอบในการสร้างที่ดี
9	Walsh & Susan. (1999) ศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การ์ตูนในกลุ่มนักศึกษาญี่ปุ่น	การใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการจัดการเรียนการสอน นำมาทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาชาวญี่ปุ่นที่เรียนอยู่ในชั้นปีที่ 1 ได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยการบรรยายในชั้นเรียนในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูน	ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มที่ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูน มีค่าคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยบรรยายในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ในด้านการศึกษามีการใช้สื่อแอนิเมชันมาพัฒนาการเรียนการสอนในกลุ่มเรียนในทุกระดับชั้น ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่า สื่อแอนิเมชันเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จที่จะใช้เพื่อการเรียนการสอน หรือถ่ายทอดความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น และจากข้อมูลที่ได้ทำการทดลองนำสื่อแอนิเมชันมาใช้ในการเรียนการสอนยังส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนของผู้เรียนหลังจากมีการใช้สื่อแอนิเมชันสูงกว่าก่อนที่จะมีการใช้สื่อแอนิเมชันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นการเลือกใช้สื่อแอนิเมชันจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับที่นำมาพัฒนาการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนในทุกช่วงวัย

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

การพัฒนาสื่อแอนิเมชันผู้สร้างต้องมีพื้นฐานทางงานศิลปะ และการใช้คอมพิวเตอร์อยู่ในระดับดีจึงจะเข้าใจโครงสร้างพื้นฐานที่ใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญในการสร้างแอนิเมชันได้และต้องมีความสามารถในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการสร้างงานแอนิเมชันเป็นพื้นฐานการวาดรูป และองค์ประกอบภาพที่ดีเข้าใจหลักการเคลื่อนไหว และรู้กระบวนการสร้างงานที่ถูกวิธี องค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ และ 3 มิติ ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

องค์ประกอบของแอนิเมชัน ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้ (ชินวัฒน์ ประยูรรัตน์, 2562, หน้า 37)

1. เนื้อเรื่อง (story) คือ เรื่องราว สาระของเรื่อง ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง

2. ตัวละครและฉาก (character and scenes) คือ ตัวละคร หรือผู้ที่สวมบทบาทต่าง ๆ ในละคร หรือการแสดงอื่น ๆ และฉาก คือ สถานที่ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นตามเรื่องราว

3. การเคลื่อนไหว (animation) คือ การทำให้วัตถุที่มีชีวิต หรือไม่มีชีวิตสามารถเคลื่อนไหวที่ได้ตามบริบทของสิ่งนั้น

4. เสียง (sound) คือ เสียงพูดตัวละคร เสียงประกอบ เสียงบรรยากาศ และเสียงการกระทำ เป็นต้น

องค์ประกอบของแอนิเมชันนี้สามารถนำไปพัฒนาเป็นสื่อการเรียนการสอนโดยขั้นตอนของการผลิตสื่อแอนิเมชันนั้น มีขั้นตอนการทำงานหลัก 3 ขั้นตอน ดังนี้ (ทิพย์สุคนธ์ เพชรโอภาส, 2563, หน้า 73)

1. ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-Production)
2. ขั้นตอนการผลิต (Production)
3. ขั้นตอนหลังการผลิต (Post-Production)

และเมื่อเปรียบการทำงานแบบ 3 P กับขั้นตอนการสื่อแอนิเมชันแบบเชิงระบบ (system approach) สามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบการผลิตสื่อแอนิเมชันแบบ 3 P กับขั้นตอนการสื่อแอนิเมชันแบบเชิงระบบ (system approach)

การผลิตสื่อแอนิเมชันแบบ 3 P	**รายละเอียด**	**การผลิตสื่อแอนิเมชันแบบเชิงระบบ (system approach)**	**รายละเอียด**
1. ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre- Production)	เป็นขั้นตอนการเตรียมงานสร้างสื่อแอนิเมชัน การค้นคว้าหาข้อมูล กำหนดเนื้อหา วาด และออกแบบสตอรี่บอร์ด (storyboard) การสร้าง Story board Animatic (เป็นการกำหนดเวลาการเคลื่อนไหวของสื่อแอนิเมชันแต่ละฉาก)	**1. ขั้นการวิเคราะห์**	เป็นขั้นตอนการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการออกแบบและการพัฒนาสื่อ วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย และวิเคราะห์โปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาสื่อ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การผลิตสื่อแอนิเมชันแบบ 3 P	**รายละเอียด**	**การผลิตสื่อแอนิเมชันแบบเชิงระบบ (system approach)**	**รายละเอียด**
2. ขั้นตอนการผลิต (Production)	เป็นขั้นตอนการเริ่มลงมือผลิตสื่อแอนิเมชันตาม storyboard การออกแบบและสร้างตัวละคร ฉาก ทำการเคลื่อนไหว (animatic) ตามบทสื่อแอนิเมชันที่กำหนดไว้ การพากย์เสียงตัวละคร	**2. ขั้นการออกแบบ**	เป็นการออกแบบกรอบแนวคิดในการจัดทำระบบที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ ได้แก่ แนวคิด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และสิ่งแวดล้อมของระบบ
3. ขั้นตอนหลังการผลิต (Post-Production)	เป็นขั้นตอนของการปรับแต่งให้ชิ้นงานเสร็จสมบูรณ์ การใส่ Title และ Credit การใส่ปุ่มหยุด หรือการเล่นซ้ำ การนำเสนองานในรูปแบบอินเตอร์เน็ต หรือการนำเสนอในรูปแบบไฟล์วีดิโอ ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ ซึ่งขั้นตอนนี้ถือเป็นการผลิตสื่อแอนิเมชันที่เสร็จสมบูรณ์ทั้งภาพ และเสียง	**3. การพัฒนา**	เป็นการสังเคราะห์รูปแบบตามที่ออกไว้ และสร้างเครื่องมือต่าง ๆ ของระบบ ขั้นตอนการพัฒนาจะเป็นการเขียนโปรแกรมโดยใช้ชุดคำสั่งหรือโปรแกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาสร้างสื่อแอนิเมชันให้เสร็จสมบูรณ์
		4. ขั้นการทดลองใช้	เป็นการนำสื่อแอนิชันที่พัฒนาเสร็จสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างหรือกับผู้เรียน
		5. การประเมินผล	เป็นการประเมินผลจากการทดลองใช้สื่อแอนิชันว่ามีความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบที่มีต่อการใช้งานสื่อแอนิเมชันเป็นอย่างไร

ซึ่งจากตารางที่ 2 เปรียบเทียบขั้นตอนการทำงานจะพบว่า ขั้นตอนการออกแบบสื่อแอนิเมชันทั้งในรูปแบบ 3 P หรือเชิงระบบ จะมีขั้นตอนที่เหมือนกัน

ตารางที่ 3 เทคโนโลยีพัฒนาสื่อแอนิเมชันกับการเรียนการสอน

เทคโนโลยี	รายละเอียด	แนวทางพัฒนาสื่อแอนิเมชัน
1. สื่อกราฟิก (computer graphic) 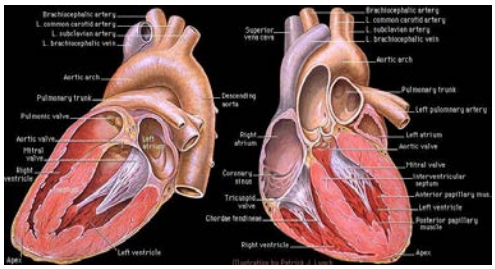 ภาพที่ 1 แสดงภาพสื่อกราฟิกที่มาใช้ในการเรียนการสอน ที่มา: กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์, ออนไลน์, 2565	คือ ภาพกราฟิกที่ผลิตจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีลักษณะเป็นภาพ 2 มิติ แต่สามารถสร้างให้เห็นลวงตาว่ามี 3 มิติ ได้แก่ ข้อความ (text) ภาพ (images) แผนภาพ (chart) แผนผัง (plan) แผนภูมิ (graph) แผนที่ (map) ผังความคิด (mind map) ผังความสัมพันธ์ (semantic map) และกราฟิกสรุปข้อมูล (infographic)	ผู้สอนสามารถนำภาพ ข้อความที่ตรงกับเนื้อหาบทเรียนมาออกแบบสื่อแอนิเมชันโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น ภาพเคลื่อนไหว (animatic) ด้วยโปรแกรม Adobe After Effects ปั้นหุ่น 3 มิติ ด้วยโปรแกรม Autodesk Maya ดังนั้นการผลิตสื่อแอนิเมชัน ผู้สอนสามารถเลือกใช้ภาพ ข้อความ แผนผังต่าง ๆ มาออกแบบเนื้อหา และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์พัฒนาเป็นสื่อแอนิเมชัน เป็นสื่อแอนิเมชันเป็นแอนิเมชัน 2 มิติ แอนิเมชัน 3 มิติ ตามความต้องการของผู้สอนเอง
2. ความเป็นจริงเสมือน (Augmented Reality, AR) 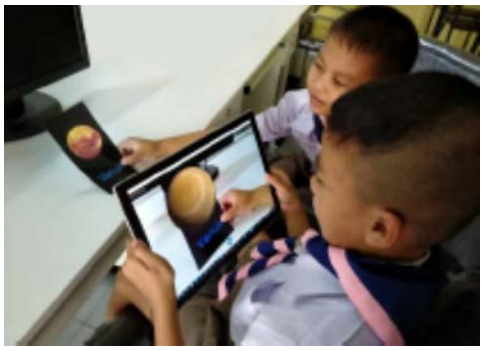 ภาพที่ 2 แสดงการใช้ AR สร้างภาพระบบสุริยะ ที่มา: พรทิพย์ กลมดี และรุจโรจน์ แก้วอุไร, 2563, หน้า 33	Augmented Reality หรือ AR เป็นเทคโนโลยีใหม่ ที่ผสานเอาโลกแห่งความเป็นจริง (real) เข้ากับโลกเสมือน (virtual) ซึ่งจะทำให้ภาพที่เห็นในจอภาพกลายเป็นวัตถุ 3 มิติ ลอยอยู่เหนือพื้นผิวจริง โดยใช้วิธีซ้อนภาพสามมิติที่อยู่ในโลกเสมือนไปอยู่บนภาพที่เห็นจริง ๆ ในโลกของความเป็นจริง ผ่านกล้องดิจิตอลของแท็บเล็ต สมาร์ตโฟน หรืออุปกรณ์อื่น ๆ และให้ผลการแสดงภาพ ณ เวลาจริง (real time) ยกตัวอย่างเช่น แอปพลิเคชันเกม Pokemon Go ที่ผสานโลกเสมือนในเกมเข้ากับ	ผู้สอนสามารถนำเทคโนโลยีของ AR มาพัฒนาเป็นสื่อแอนิเมชัน เนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์นำเสนอเนื้อหาที่ไม่สามารถเห็นด้วยตาเปล่ามาพัฒนาให้ผู้เรียนได้เห็นและเข้าใจเนื้อหาได้ เช่น การใช้เทคโนโลยี AR ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเห็นภาพสามมิติของระบบสุริยะ เห็นดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางของระบบ และดาวเคราะห์ดวงต่าง ๆ กำลังโคจรรวบดวงอาทิตย์ หรือทางชีววิทยาภาพ เทคโนโลยี AR ช่วยให้เห็นอวัยวะภายใน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

เทคโนโลยี	รายละเอียด	แนวทางพัฒนาสื่อแอนิเมชัน
2. ความเป็นจริงเสมือน (Augmented Reality, AR) (ต่อ)	สภาพแวดล้อมบนพื้นที่ต่าง ๆ ของโลกจริง อย่างนี้เป็นต้น คล้ายกับว่าเป็นการนำโลกเสมือนออกมาอยู่บนโลกความเป็นจริงนั่นเอง	ร่างกาย โครงสร้างของหัวใจ โครงสร้างของกระดูก โดยเห็นเป็นภาพสามมิติ
3. ความเป็นจริงเสริม (Virtual reality, VR) ภาพที่ 3 แสดงผู้ใช้งานสวมอุปกรณ์ VR Headset ที่มา: https://www.csl.co.th/web/Article_detail.aspx?id=125&cm=2 ภาพที่ 4 แสดงภาพ การจำลองสถานที่ google street view ที่มา: https://www.froggenius.com/news/detail/7/Virtual-Reality--VR----Augmented-Reality--AR--	เทคโนโลยีที่จะนำตัวเราเข้าไปอยู่ในโลกเสมือนจริง โดยเทคโนโลยีนี้จะมีการสร้างสภาพแวดล้อมเสมือนจริงขึ้นมาใหม่ จะเป็นได้ทั้งภาพ และเสียง สภาพแวดล้อมที่เสมือนจริงนี้ดูคล้ายหรืออาจจะแตกต่างจากสภาพแวดล้อมของโลกจริงก็ได้ การใช้งานเทคโนโลยีนี้ ผู้ใช้งานก็จะต้องสวมอุปกรณ์ VR Headset เพื่อเชื่อมต่อตนเองเข้าสู่โลกเสมือนที่สร้างขึ้นจากระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งก็จะทำให้ได้สัมผัสมุมมองใหม่ ๆ ในแบบที่แตกต่างออกไป	การสอนด้านบริหารธุรกิจใช้เทคโนโลยี VR สร้างร้านอาหารจำลองที่เป็นโลกเสมือนขึ้นมา และให้นักศึกษาเข้าไปสวมบทบาทเป็นผู้จัดการร้าน นักศึกษาก็จะได้เรียนรู้ว่าร้านอาหารร้านหนึ่ง จะต้องมีอะไรบ้าง ต้องมีระบบอะไร ควรจัดร้าน ตกแต่งร้าน วางเครื่องใช้ โต๊ะอาหาร หรือจัดห้องครัวอย่างไร รวมไปถึงเรื่องระบบหลังร้านต่าง ๆ ที่ร้านอาหารทั่วไปควรจะต้องมีด้วย ทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์ของร้านอาหารที่สมจริงที่สุด **การสอนด้านการเงินการลงทุน** การเรียนการสอนเรื่องการเงิน และการลงทุนนั้นจะต้องมีการบทเรียนเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งโดยปกติแล้วนักศึกษาจะต้องมีการเดินทางลงพื้นที่จริงเพื่อเรียนรู้หลักการประเมิน แต่สิ่งเหล่านี้ก็กลายเป็นข้อจำกัด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

เทคโนโลยี	รายละเอียด	แนวทางพัฒนาสื่อแอนิเมชัน
3. ความเป็นจริงเสริม (Virtual reality, VR) (ต่อ)		ของนักศึกษาทั้งเรื่องค่าเดินทาง และเวลาที่ต้องเสียไป เราสามารถใช้เทคโนโลยีโลกเสมือนมาปรับใช้ให้ผู้เรียนได้เห็นอสังหาริมทรัพย์ ในแต่ละแบบเห็นตึก และห้องจริง ๆ ได้เลยผ่านโลกเสมือน **การสอนด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม** Virtual Tourism ให้นักศึกษาท่องเที่ยวผ่านโลกเสมือน เพื่อลดปัญหาการเดินทางค่าใช้จ่าย และเวลา ถึงแม้บรรยากาศอาจจะยังไม่เทียบเท่ากับการไปเยือนสถานที่จริงๆ แต่อย่างน้อยผู้เรียนก็ยังได้ประสบการณ์ที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่ารูปแบบเดิม **การสอนด้านดิจิทัลอาร์ต** การนำเทคโนโลยี VR เข้ามาบูรณาการกับการสอน เช่น การสอนเรื่องงานประติมากรรมแบบดิจิทัล และต่อยอดไปยังการสร้างงานศิลปะใหม่ ๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้คนได้เข้าชมผ่านเทคโนโลยีโลกเสมือน
4. Metaverse หรือจักรวาลนฤมิต	**Metaverse** หรือจักรวาลนฤมิต คือ คำที่ใช้แทนสภาพแวดล้อมเสมือนจริงที่ถูกสร้างขึ้นด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยภายในโลกนั้นจะมีการสร้างตัวแทนมนุษย์หรือที่เราเรียกว่า “Avatar:	การจัดการเรียนการสอนด้วย Metaverse เป็นการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของเทคโนโลยีรวมทั้งความเป็นจริงเสมือน (VR) ความเป็นจริงเสริม (AR) และวิดีโอที่

ตารางที่ 3 (ต่อ)

เทคโนโลยี	รายละเอียด	แนวทางพัฒนาสื่อแอนิเมชัน
4. Metaverse หรือจักรวาลนฤมิต (ต่อ) 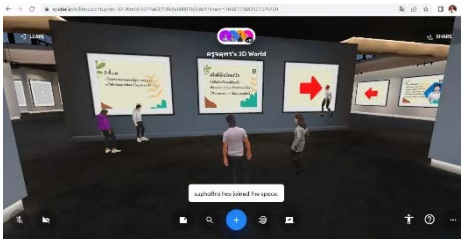 ภาพที่ 5 แสดงห้องเรียนเสมือนจริง ที่มา: https://inskru.com/idea/-N1kn9xsMSCWbRnRQ-v5	อวาตาร์” ซึ่งภายในโลกเสมือนจริงทุกคนจะสามารถมีปฏิสัมพันธ์และทำกิจกรรมร่วมกันได้เสมือนอยู่ในโลกจริง โดยที่ผู้คนบนโลกจริงนั้นไม่จำเป็นต้องไปรวมตัวอยู่ในที่เดียวกัน ที่ต้องทำคือแค่เพียงสวมใส่อุปกรณ์ที่มีเทคโนโลยี Virtual Reality (VR) หรือ Augmented Reality (AR) เท่านั้น ถือว่าเป็นการเชื่อมโยงผู้คนอย่างไร้พรมแดนเข้าหากันภายในช่วงเวลาเดียวกัน	ผู้คนใช้ชีวิตภายในโลกดิจิทัล Metaverse จึงเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างโลกความเป็นจริงและโลกเสมือนนั่นเอง เช่น The iTeacher Metaverse: เป็นการเรียนรู้ในโลกเสมือน 14 แห่ง ที่แตกต่างกัน โลก VR นี้จะช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการคิดเชิงวิพากษ์ การเชื่อมต่อนักเรียนเข้ากับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น ห้องเรียน Fossil Museum ใน The iTeacher Metaverse จะให้ความรู้เด็ก ๆ เกี่ยวกับฟอสซิล และยังเพลิดเพลินไปกับเหล่าไดโนเสาร์ที่อยู่รอบ ๆ นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเกิดขึ้นของฟอสซิลแบบเห็นภาพจริง

สื่อ (media) หมายถึง ตัวกลางที่ใช้ถ่ายทอด หรือนำข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ จากผู้ส่งไปยังผู้รับเพื่อให้รับรู้ และเข้าใจความหมายได้ตรงกัน ในการเรียนการสอน สื่อที่ใช้เป็นตัวกลางนำความรู้ในกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เรียกว่า **สื่อการเรียนการสอน** (กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์, ออนไลน์, 2565)

การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน การตัดสินใจเลือกสื่อ ควรทำหลังจากการวิเคราะห์บริบทของการเรียนการสอนและการพัฒนากลยุทธ์การจัดการเรียนการสอน จากนั้นจึงค่อยพิจารณาสื่อที่เหมาะสมกับความต้องการในแต่ละสถานการณ์ของการเรียน ไม่มีสื่อชนิดใดที่ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับทุกสถานการณ์การเรียนรู้ และไม่มีสื่อใด ๆ ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้โดยไม่คำนึงถึงภาระงาน ลักษณะผู้เรียน องค์ประกอบของการเรียน เนื้อหาหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์, ออนไลน์, 2565)

แนวทางการพัฒนาสื่อแอนิเมชันกับการเรียนการสอน

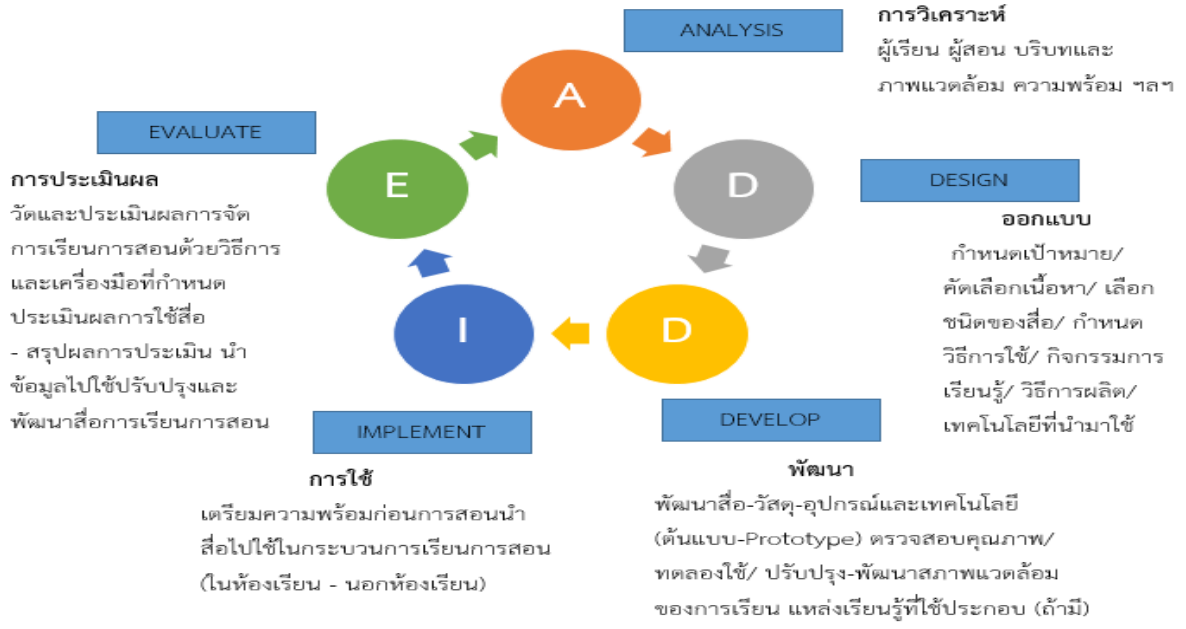

ภาพที่ 6 แสดงกระบวนการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ
ที่มา: กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์, ออนไลน์, 2565

บทสรุป

สื่อแอนิเมชันเข้ามามีบทบาทต่อการเรียนการสอนในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา เพราะจากผลการศึกษาของนักวิชาการและนักวิจัยพบว่า สื่อแอนิเมชันมีผลต่อการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยสื่อการสอนแอนิเมชันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งการเลือกใช้สื่อแอนิเมชัน

สิ่งที่ควรพิจารณา และให้ความสำคัญของระดับชั้นการศึกษา และอายุของผู้เรียนเพื่อพัฒนาสื่อแอนิเมชันให้สอดคล้องกับผู้รับสื่อเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งองค์ประกอบของสื่อแอนิเมชัน ประกอบด้วย เนื้อเรื่อง ตัวละครและฉาก การเคลื่อนไหวและเสียง การผลิตหรือการออกแบบสื่อแอนิเมชันนั้นสามารถดำเนินการได้ทั้งในรูปแบบ 3 P Pre-Production, Production, Post-Production หรือจะเป็นรูปแบบเชิงระบบ system approach คือ ขั้นการวิเคราะห์ ขั้นการออกแบบ ขั้นการพัฒนา ขั้นการนำไปใช้ และขั้นประเมินผล

การพัฒนาสื่อแอนิเมชันตามหลัก ADDIE คือ **A (analysis) การวิเคราะห์** วิเคราะห์เนื้อหาที่จะสอน วิเคราะห์กลุ่มผู้เรียน ความพร้อมของผู้เรียน ความพร้อมของผู้สอน **D (design) ออกแบบ** การกำหนดวัตถุประสงค์เนื้อหา และภาระงาน การกำหนดรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ การเลือกชนิดของสื่อ วิธีการผลิต เลือกเทคโนโลยีที่จะใช้ผลิต การวางแผนการผลิต **D (develop) พัฒนา** การจัดทำโครงสร้าง หรือแบบร่างของสื่อ การจัดทำสตอรี่บอร์ด ผลิตสื่อตามแบบร่าง ทดลองใช้ ปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง **I (implement) การใช้** นำสื่อที่ผลิตไปใช้ในการเรียนการสอน **E (evaluate) การประเมินผล** การทดสอบ วัด และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการ และเครื่องมือที่กำหนด การประเมินผลการใช้สื่อและสรุปผลมาเพื่อการปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเป็นสื่อที่ดีสามารถใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้พัฒนาสื่อแอนิชันควรมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียน การวิเคราะห์เนื้อหาบทเรียน กลุ่มผู้เรียน รวมทั้งเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องกับการเรียนการสอน

2. แนวทางการพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนการสอนที่ดีนั้นมีกระบวนการพัฒนางานเป็นขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การวิเคราะห์ข้อมูลให้ครบทุกด้าน การออกแบบสื่อได้อย่างเหมาะสมทั้งเนื้อหา ผู้เรียนและหลักการออกแบบ การนำไปใช้และประเมินผลสื่อ ซึ่งอาจเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาสื่อแอนิเมชันสำหรับการเรียนการสอนต่อไป

บรรณานุกรม

กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐ์. (2565). ***ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน*** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.prc.ac.th/wp-content/uploads/2022/05/การพัฒนาสื่อการเรียนรู้.pdf [2566, 8 มีนาคม].

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). ***การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.moe.go.th/การศึกษาไทย-4-0/ [2565, 5 พฤศจิกายน].

เกียรติพงษ์ ศรีจันทึก และชานนท์ ตันประวัติ. (2560). ***การออกแบบแอนิเมชันสำหรับส่งเสริมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พระนคร***. โครงการวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พระนคร. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พระนคร.

ขนิษฐา สังข์ทอง และอุไรวรรณ ศรีไชยเลิศ. (2563). การพัฒนาสื่อการสอนแอนิเมชันแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับรูปแบบการสอนโครงงานเป็นฐานวิชา คอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่ามะกา. ใน ***การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 12***. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

จตุพร ตระกูลปาน. (2565). ***Metaverse โลกเสมือนจริงสู่ห้องเรียนเสมือนจริง*** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://inskru.com/idea/-N1kn9xsMSCWbRnRQ-v5 [2566, 8 มีนาคม].

ชินวัฒน์ ประยูรรัตน์. (2562). อัตลักษณ์ศิลปะไทยสู่แอนิเมชัน. ***วารสารวิชาการศรีปทุมชลบุรี***, ***15***(4), หน้า 35-46.

ทิพย์สุคนธ์ เพชรโอภาส. (2563). แอนิเมชันสองมิติเรื่อง ขั้นตอนการออกแบบอินโฟราฟิก. ***วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี***, ***16***(4), หน้า 70-78.

ธนีวรากานต์ ณัฏฐ์ชนะกุณ. (2560). ***การพัฒนาสื่อแอนิเมชันโดยใช้เทคนิคการนำเสนอแบบสตอรี่ไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง ศีล 5 สำหรับเด็กประถมศึกษาปีที่ 6***. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อนฤมิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นันท์นภัส มงคลสังข์. (2564). การพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบนิทานการ์ตูนแอนิเมชั่นเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 (5-6 ปี). ***วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์***, ***9***(1), หน้า 39-59.

พรทิพย์ กลมดี และรุจโรจน์ แก้วอุไร. (2563). การพัฒนาแอปพลิเคชันความเป็นจริงเสริม เรื่องระบบสุริยจักรวาล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ***วารสารกลุ่มมนุษยศาสตร์–สังคมศาสตร์***, ***3***(2), หน้า 27-35.

มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2565). ***การประยุกต์ใช้แอนิเมชันใช้คอมพิวเตอร์*** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=36&page=main [2565, 3 พฤศจิกายน].

วรรณทิภา ธรรมโชติ. (2562). การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิกเพื่อประกอบการเรียนรู้รายวิชา ส22101 สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ***วารสารโครงงานวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ***, ***5***(2), หน้า 37-47.

สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. ***Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ***, ***10***(2), หน้า 2843-2854.

สุวิช ถิระโคตร, ชญา หิรัญเจริญเวช, เกริกเกียรติ แสนณรงค์, บุษกล สุขมงคลธนัท, พันธมิตร แสนสุข และศตายุ เสนานุช. (2560). เจตคติและแรงจูงใจของผู้เรียนในการใช้แอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้. ***วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม***, ***5***(2), หน้า 92-101.

อัจฉริยพงศ์ จันทร์คลัง. (2562). ***การพัฒนาแอนิเมชัน 2 มิติ กลอนลำอีสาน โดยใช้การออกแบบแบบมีส่วนร่วม***. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อนฤมิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

CSL. (2564). ***เทคโนโลยีโลกเสมือนจริง พลิกโฉมการศึกษาเปลี่ยนจินตนาการให้เป็นประสบการณ์พิเศษ*** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.csl.co.th/web/Article_detail.aspx?id=125&cm=2 [2566, 8 มีนาคม].

Frog genius. (2562). ***Virtual Reality (VR) & Augmented Reality (AR) เทคโนโลยีโลกเสมือนก้าวสู่โลกความเป็นจริง*** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก https://www.froggenius.com/news/detail/7/Virtual-Reality--VR----Augmented-Reality--AR--/ [2566, 8 มีนาคม].

Huk, T. & Floto, C. (2003). Computer-Animations In Education: The Impact Of Graphical Quality (3D / 2D) And Signals. ***In E-Learn: World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education***. San Diego, CA: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).

Walsh, Susan F. (1999). ***Modifying risk perceptions of Japanese university students Using a culturally compatible mode of instruction,*** Curriculum & Instruction/Literacy Studies Graduate Theses, West Virginia University.

THE CASE OF VIOLATING THE HUMAN RIGHTS AND ADOPTED FUNDAMENTAL RIGHTS

Manuscript Submission Data: 2023, January 13
Article Editing Date: 2023, February 4
Article Accepted Date: 2023, February 21

Anant Pianwattanakulchai*

ABSTRACT

Academic article aims to study the basic principle relating to the type of violating of the human rights case and adopted fundamental rights and protected according to the Universal Declaration on Human Right; it is the offence under Rome Statute of the International Criminal Court, protection of human rights of European Union, according to Convention on Human Rights and Fundamental Freedom, A.D. 1950 and the scope of the case for violating the human rights under the law No. 26 on establishing of human rights court of Republic of Indonesia, A.D. 2000 specified the object of the accusation of violating the human rights, which should bring to develop the law for protecting human rights to extend the provisions of the act appurtenant to the Constitution on the Procedure of the Constitution Court, A.D. 2018, Section 7(11), should provide the mechanism and criteria for Constitution Court to consider for accepting the case for violating the human rights instead of using discretion to accept the case. In determining the acceptance of the cases of the appurtenant act on the Procedures of the Constitutional Court, A.D. 2018, Section 7(11), creating extra discretion, as is already the case, will increase the effectiveness of the recognition and protection of human rights. As a result, if there is criteria to establish a procedure for the Constitution Court to accept human rights violations and generate greater discretion, the certifying and protecting of human rights will be more effective.

Keywords: Object of the case, Violating the human rights, Adopted Fundamental rights.

* Master of Law Programs, School of Law, Sripatum University at Chonburi
Corresponding author. e-Mail: Anan3250700105061@gmail.com

วัตถุแห่งคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนและการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 13 มกราคม 2566
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 4 กุมภาพันธ์ 2566
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2566

อนันต์ เพียรวัฒนะกุลชัย*

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับประเภทคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนและการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ความผิดตามธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วย ศาลอาญาระหว่างประเทศ (rome statute of the international criminal court) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493) และขอบเขตคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมาย ฉบับที่ 26 ว่าด้วย การจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) ที่ได้กำหนดวัตถุแห่งข้อหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ควรจะนำไปพัฒนากฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการขยายความพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 7(11) เพื่อเป็นกลไกล และหลักเกณฑ์ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณารับคดีการละเมิดสิทธิมนุษยชนแทนที่จะใช้ดุลยพินิจรับคดี ซึ่งเมื่อพิจารณาการรับคดีของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 7(11) ดังนั้น ถ้าจะมีหลักเกณฑ์ในการสร้างกลไกลให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญในการรับพิจารณาคดีละเมิดสิทธิมนุษยชน และสร้างดุลยพินิจเพิ่มเติมดังที่มีอยู่แล้วก็จะทำให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุยชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: วัตถุแห่งคดี, การละเมิดสิทธิมนุษยชน, การรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน

* หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
Corresponding author. e-Mail: Anan3250700105061@gmail.com

บทนำ

มนุษย์ทุกคนบนโลกไม่ว่าจะอยู่ในประเทศใด หรือเป็นประชากรของประเทศใดย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (human dignity) ที่เหมือน และเท่าเทียมกันดังที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) กำหนดไว้ (กระทรวงการต่างประเทศ, 2551, หน้า 3) จึงเป็นที่มาของการคุ้มครองสิทธิที่ภาคีสมาชิกองค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ให้การรับรองเพื่อให้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ สิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ปัญหาที่เกิดขึ้นก็ คือ มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วยการกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ต่อมนุษย์ เช่น การทรมาน การอุ้มหาย หรือการบังคับให้สูญหาย เด็ก สตรี คนพิการ กลุ่มชาติพันธุ์ แรงงาน การโยกย้ายถิ่นและครอบครัว (แอมเนสตี้, ออนไลน์, 2565) การค้ามนุษย์ปัญหาที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในทุกประเทศทั่วโลก และแม้ว่าจะมีกฎหมายกำหนดให้กระทำเช่นนี้เป็นความผิดอาญาก็ตามแต่การจะเอาผู้กระทำความผิดไปลงโทษได้นั้นจะต้องมีกระบวนการพิจารณาความผิดเป็นการเฉพาะซึ่งก็มีหลายประเทศที่มีกฎหมายวิธีพิจารณาคดีที่สามารถใช้กับการพิจารณาคดีสิทธิมนุษยชน แต่ก็ยังมีอีกหลายประเทศที่ยังคงจัดให้การกระทำละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนเป็นการกระทำผิดอาญาทั่วไป และได้ใช้วิธีพิจารณาคดีอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้กับการพิจารณาความผิดอาญา ทำให้บ่อยครั้งที่การละเมิดสิทธิมนุษยชนแฝงอยู่ในการกระทำผิดอาญาจึงส่งผลให้ความผิดละเมิดสิทธิมนุษยชนมิได้ถูกนำมาพิจารณาเป็นความผิดอยู่ด้วย จึงน่าจะขัดกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และไม่สร้างความเกรงกลัวให้แก่ผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนเพราะเหตุแห่งปัญหาของกระบวนวิธีพิจารณาคดี ปัญหาเช่นนี้มีในหลายประเทศ และมีในประเทศไทยที่พบว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนมีเกิดขึ้นแต่ก็ไม่สามารถลงโทษผู้ละเมิดได้ทั้ง ๆ ที่การจะคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้นสามารถดำเนินการโดยองค์กรในระดับต่าง ๆ นับตั้งแต่การป้องกัน แก้ไข และเยียวยา ที่สำคัญก็คือ การจะคุ้มครองได้ดีก็คือ การนำผู้กระทำผิดไปลงโทษให้ได้

สิทธิมนุษยชนมีความสำคัญที่แสดงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ประเทศไทยได้ให้การรับรองกฎหมายระหว่างประเทศ จึงได้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การคุ้มครองมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญฯ ฉบับพุทธศักราช 2492 ได้รับรองไว้ใน หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิ และเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 26-45 ซึ่งสอดคล้องกับการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญ สมัยที่ 3 ได้มีข้อมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนถือเป็นมาตรฐานที่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมกันจัดทำเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนทั่วโลก ทั้งนี้ ประเทศไทยเป็น 1 ใน 48 ประเทศแรกที่ลงคะแนนเสียงร่วมรับรองปฏิญญาฉบับนี้ (กระทรวงการต่างประเทศ, 2551, หน้า 1) จึงได้นำแนวทางปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมาทำการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรกของประเทศไทย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492, 2492, หน้า 72-76) จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีกฎหมายลำดับรองที่เป็นกฎหมายบัญญัติเนื้อหาสาระของสิทธิโดยแฝงอยู่ตามกฎหมายฉบับต่าง ๆ ทั้งในส่วนของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และประมวลกฎหมาย ซึ่งการวิเคราะห์การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมาย

ของประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ที่จะชี้ให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่แสดงถึงข้อจำกัดของการคุ้มครองสิทธิดังกล่าว จึงเป็นที่มาในการกำหนดวัตถุแห่งคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนและการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานเพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจนว่ามีข้อหาประเภทใดบ้างที่เป็นข้อหาละเมิดสิทธิมนุษยชนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 7(11) ซึ่งจะเป็นการลดการตีความในการรับคดีของศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นการสร้างหลักเกณฑ์ให้ศาลรัฐธรรมนูญรับคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้พิจารณา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทยว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะวัตถุแห่งคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนและการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน

บทวิเคราะห์กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับวัตถุแห่งคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนและการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน

1. ขอบเขตการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสถานะของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (universal declaration of human rights) ในสาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ยอมรับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกันและไม่อาจเพิกถอนได้โดยกฎหมายของรัฐตามแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ (school of natural law) และเป็นพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในโลก (อารัมภบทปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแม้จะเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศแล้วเห็นว่าไม่ก่อให้เกิดพันธะทางกฎหมายผูกพันรัฐสมาชิกสหประชาชาติ ซึ่งสมัชชาสหประชาชาติต้องการให้ปฏิญญาเป็นเอกสารชี้แนะแก่รัฐในการนำไปเป็นมาตรฐานขั้นต่ำพัฒนาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายในรัฐของตนให้มีมาตรฐานขั้นต่ำแก่การปฏิบัติต่อมนุษย์โดยไม่คำนึงถึงรูปแบบการเมืองการปกครอง อย่างไรก็ตามแม้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจะไม่มีพันธกรณีผูกพันรัฐภาคีองค์การสหประชาชาติเช่นเดียวกับสนธิสัญญา อนุสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศก็ตาม แต่ก็ถือว่าเป็นข้อตกลงร่วมกันของมวลมนุษยชาติ (the common of mankind) ให้เป็นแนวทางปฏิบัติในฐานะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (customary international law) ที่สำคัญทางกฎหมาย ศีลธรรมและจริยธรรม และมีอิทธิพลทางการเมืองและการปกครองไปทั่วโลกที่ทุกประเทศยึดถือปฏิบัติและถือเป็นหลักการพื้นฐานในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่บรรดาประเทศทั่วโลกให้การยอมรับให้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย (hard law) ในสถานะที่เป็นภาคีสมาชิกองค์การสหประชาชาติ (member states of the united nations) ได้กำหนดมาตรการในการคุ้มครอง (protection) สิทธิมนุษยชนอันเป็นหลักสากลที่มนุษย์ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันต้องได้รับการคุ้มครองและได้รับการเคารพ (respect) อย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ และรัฐต้องมีมาตรการเพื่อให้ผู้ทรงสิทธิได้บรรลุ (fulfil) ถึงสิทธิที่บุคคลนั้นมี (กระทรวงการต่างประเทศ, 2551, หน้า 18-20)

ภายหลังจากนั้นองค์การสหประชาชาติ (United Nation: UN) ก็ได้ออกข้อกำหนดต่าง ๆ เพื่อให้รัฐสมาชิกให้การผูกพันอย่างสนธิสัญญาหรือมีพันธกรณีในทางระหว่างประเทศ (obligation) โดยมีการจัดทำสนธิสัญญา (treaty) กติการะหว่างประเทศ (covenant) และอนุสัญญา (convention) เฉพาะด้านเพื่อให้มีผลผูกพันรัฐคู่ภาคี (binding) และมีสภาพบังคับ (sanction) ในทางกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ ในด้านการการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การทรมาน การบังคับให้สูญหาย การคุ้มครองเด็ก สตรี คนพิการ กลุ่มชาติพันธุ์ แรงงานโยกย้ายถิ่นและครอบครัว จำนวนทั้งสิ้น 9 ฉบับ ซึ่งประเทศไทยให้สัตยาบันแล้ว (Ratification) จำนวน 7 ฉบับ (วิทิต มันตาภรณ์, ออนไลน์, 2560) ได้แก่

1. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)

2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR)

3. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW)

4. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC)

5. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: CERD)

6. อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT) และ

7. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of the Persons with Disabilities: CRPD)

ส่วนอนุสัญญาฉบับที่ 8 ได้แก่ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance: CED) ประเทศไทยอยู่ในฐานะประเทศผู้ลงนาม และอยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อให้สัตยาบันเข้าเป็นภาคี จึงยังไม่มีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ส่วนฉบับที่ 9 ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว (Convention on the Protection of the Rights of Migrants Workers and Member of their Families: CMW) ประเทศไทยยังมิได้ลงนามเข้าร่วมเป็นภาคีและมิได้ให้สัตยาบัน จึงไม่มีพันธกรณีระหว่างประเทศที่จะต้องปฏิบัติตาม (วิทิต มันตาภรณ์, ออนไลน์, 2560) ซึ่งกติกาและอนุสัญญาระหว่างประเทศดังกล่าวเกี่ยวข้องกับสิทธิขั้นพื้นฐาน (fundamental right) ที่มนุษย์ทุกคนได้รับปฏิบัติอย่างเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ (Universal Declaration of Human Rights, Article 7)

2. ความผิดตามธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (rome statute of the international criminal court) หรือเรียกโดยย่อว่า “ธรรมนูญกรุงโรม” (rome statute) เป็นสนธิสัญญาซึ่งมีเนื้อหาสาระเป็นการจัดตั้งและเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ ธรรมนูญนี้ได้รับความเห็นชอบจากรัฐต่าง ๆ ณ การประชุมทางการทูตที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 (วิกิพีเดีย, ออนไลน์, 2565) ได้กำหนดประเภทความผิดและอำนาจของศาลในการรับพิจารณาคดีไว้ใน ภาค 2 ว่าด้วย เขตอำนาจศาล การรับคดีไว้พิจารณา และกฎหมายที่ใช้บังคับ (Rome Statute of the International Criminal Court, Part 2. Jurisdiction, Admissibility and Applicable Law) (ประไพพัทน์ สวัสดี, 2551, หน้า 77-79) ได้แก่

2.1 การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (article 6 genocide) เพื่อความมุ่งประสงค์ของธรรมนูญศาลฯ นี้ “การทำลายล้างเผ่าพันธุ์” หมายถึง การกระทำใด ๆ ซึ่งกระทำด้วยเจตนาที่จะทำลายกลุ่มชนชาติ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มเชื้อชาติ หรือกลุ่มทางศาสนา ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเพียงเพราะเป็นกลุ่มเช่นว่านั้น ได้แก่ การฆ่าสมาชิกของกลุ่ม การก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย หรือจิตใจอย่างสาหัสต่อสมาชิกในกลุ่ม การจงใจก่อให้เกิดสภาวะที่เกี่ยวกับเงื่อนไขการดำรงชีวิตที่เล็งเห็นว่าจะนำไปสู่การทำลายล้างทางกายภาพของกลุ่มทั้งหมดหรือบางส่วน การกำหนดมาตรการที่มีเจตนาขัดขวางมิให้มีการกำเนิดบุตรภายในกลุ่ม และการบังคับโยกย้ายเด็กของกลุ่มดังกล่าวไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง ดังตัวอย่างเช่นกรณีของการสู้รบระหว่าง 2 กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศรวันดานั้น ต่อมาเกิดการลุกลามบานปลายไปสู่ประเทศคองโกอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งมีคนเสียชีวิตหลายล้านคน รัฐบาลตุ๊ดซี่ไม่สามารถเอาชนะ ปราบปรามชาวฮูตูได้ แต่ละฝ่ายต่างก็มีพันธมิตรสนับสนุนการสู้รบมีการสู้รบกันอย่างต่อเนื่องสุดท้ายความรุนแรงก็ยุติลงได้ด้วยการตกลงร่วมกัน การพูดคุยเพื่อยุติการหยุดยิงและมุ่งหน้าสู่อนาคตร่วมกันโดยมีองค์การสหประชาชาติเข้ามาให้การช่วยเหลือจนเหตุการณ์สงบลงได้ ดังนั้นเมื่อพิจารณาเหตุการณ์การเรียกร้องสิทธิทางการเมืองของประเทศไทยอันเนื่องมาจากความเห็นต่างทางการเมืองไม่ได้มีการสู้รบ ติดอาวุธอย่างชัดเจนดังเช่นกลุ่มขบวนการในรวันดาแต่มีความสูญเสียเกิดขึ้นในประเทศไทยจากการปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างกลุ่ม นปช. และเจ้าหน้าที่ทหารในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 91 ราย และมีผู้ได้รับบาดเจ็บมากกว่า 1,800 ราย (สถาบันพระปกเกล้า, 2556, หน้า 117) การเสียชีวิตและบาดเจ็บดังที่กล่าวมา มีสถานการณ์ความรุนแรงต่ำกว่าในรวันดามาก แต่ความรู้สึกเกลียดชังซึ่งกันและกันเริ่มปรากฏขึ้นและมีแนวโน้มยังคงดำรงอยู่ กรณีประเทศรวันดามีคนเสียชีวิตมหาศาลนับล้านคน แต่สุดท้ายก็จบลงด้วยการพูดคุย การทำบันทึกข้อตกลงสันติภาพและการลงโทษผู้กระทำผิด ภายหลังการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ มีการส่งตัวผู้กระทำผิดซึ่งถูกกุมขังมากกว่าแสนคนไปขึ้นศาลอาญาระหว่างประเทศสำหรับรวันดา (International Criminal Tribunal for Rwanda-ICTR) แต่ด้วยความที่ผู้กระทำความผิดมีจำนวนมากทำทำให้เกิดความล่าช้า จึงมีการจัดตั้งระบบศาลชุมชนกาชาชา (gacaca) ขึ้นมาเพื่อเร่งดำเนินคดีกับผู้ที่กระทำการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และแก้ไขปัญหาในประเทศผ่านระบบยุติธรรมแบบจารีตประเพณี ดังนั้นเห็นว่า ในกรณีของประเทศไทยการสู้รบก็ไม่ใช่การแก้ไขปัญหา แต่ถ้าจะมีกระบวนการพูดคุยนำไปสู่ความปรองดองร่วมกันได้ในสังคมไทย (ชลัท ประเทืองรัตนา, 2555, หน้า 53)

2.2 ความผิดอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (article 7 crimes against humanity)

2.2.1 เพื่อความมุ่งประสงค์ของธรรมนูญศาลนี้ “อาชญากรรมต่อมนุษย์ชาติ” หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่ได้กระทำที่เป็นส่วนหนึ่งของการโจมตีอย่างกว้างขวาง หรืออย่างเป็นระบบโดยมีเป้าหมายต่อประชากรพลเรือนโดยรู้ถึงการโจมตีนั้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการฆ่าคนโดยเจตนา การทำลายล้าง การเอาคนลงเป็นทาส การเนรเทศ หรือบังคับโยกย้ายประชากร การจำคุกหรือการลิดรอนเสรีภาพทางกายภาพที่ร้ายแรงซึ่งละเมิดต่อกฎเกณฑ์ขั้นพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ การทรมาน การข่มขืนกระทำชำเรา การทำให้เป็นทาสทางเพศ การบังคับให้เป็นโสเภณี การบังคับให้ตั้งครรภ์ การบังคับให้ทำหมัน หรือการกระทำรุนแรงทางเพศ ในรูปแบบอื่นใดซึ่งมีความร้ายแรงในระดับที่เทียบเคียงกันได้ การรังควานกลุ่มหรือคณะใดโดยเฉพาะเนื่องมาจากเหตุทางการเมือง เชื้อชาติ ชนชาติ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ศาสนา เพศ ตามที่นิยามในวรรคสาม หรือสาเหตุอื่นที่เป็นที่ยอมรับอย่างสากลว่าไม่สามารถกระทำได้ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการกระทำใดที่อ้างถึงในวรรคนี้ หรืออาชญากรรมใด ๆ ในเขตอำนาจของศาลฯ การบังคับให้บุคคลหายสาบสูญ อาชญากรรมอันเป็นการเหยียดผิว และการกระทำที่ไร้มนุษยธรรมอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันโดยมีเจตนาที่จะก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างร้ายแรงหรือบาดเจ็บทางกายหรือสุขภาพจิต หรือกายอย่างสาหัส ตัวอย่างเช่นเป็นกรณีที่เกิดขึ้นในประเทศไทย คดีสุสานโรฮิงญา เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับทหาร ตำรวจ ทหาร ข้าราชการการเมืองท้องถิ่น พลเรือนทั้งประเทศไทยและสาธารณรัฐเมียนมา รวมจำนวน 103 คน ในความผิดฐานสมคบกันค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เพราะเป็นความผิดที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมตามความหมายของ มาตรา 4 ในลักษณะการกระทำความผิดที่มีรูปแบบของคณะบุคคลซึ่งมีการจัดโครงสร้างโดยสมคบกันตั้งแต่สามคนขึ้นไปไม่ว่าจะเป็นการถาวร หรือชั่วคราวโดยมีวัตถุประสงค์ของการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งหรือหลายฐานที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สี่ปีขึ้นไป หรือกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันมิชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งคดีดังกล่าวเป็นการนำชาวโรฮิงญาที่หนีจากการปกครองของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยถูกรัฐบาลกดขี่ และไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน และไม่ถือว่าเป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และตามหลักกฎหมายพลเมือง โดยปฏิเสธไม่ให้ได้รับสิทธิในการเป็นพลเมืองของประเทศส่งผลให้ต้องกลายเป็นคนไร้สัญชาติ ชาวโรฮิงญาจึงต้องอพยพเพื่อแสวงหาดินแดนใหม่พำนัก ซึ่งหนึ่งในประเทศที่สามารถมาพำนักได้ก็คือประเทศไทยโดยเข้ามาในลักษณะหลบหนีเข้าเมือง จนทำให้มีการแสวงหาประโยชน์ในลักษณะการนำไปขายแรงงานแก่นายจ้างคนไทยในลักษณะผิดกฎหมายอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และมีส่วนร่วมอาชญากรรมข้ามชาติอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 และความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาต่อศาลอุทธรณ์ ซึ่งศาลอุทธรณ์พิพากษาว่า จำเลยร่วมกันกระทำความผิดตามฟ้องจริง โดยในจำนวนจำเลยทั้งหมดมีอดีตผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษกองทัพบก เป็นจำเลยที่ 46 รวมอยู่ด้วย โดยศาลมีคำสั่งจำคุก รวม 2 ข้อหาเป็นระยะเวลา 40 ปี แต่ให้จำคุกได้ไม่เกิน 20 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 90(20) ส่วนจำเลยสำคัญอีกคนคือ อดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) สตูลจำเลยที่ 14 สั่งจำคุกรวม 10 ปี

นอกจากนั้นยังมีคดีเกิดขึ้นของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกาในคดี ดังนี้

1. Case of Munárriz Escobar et al. v. Peru เป็นกรณีที่เกิดขึ้นในวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 2017 (พ.ศ. 2560) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกาฟ้องคดีต่อศาลซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการถูกลักพาตัวไปของ Walter Munárriz Escobar โดยไม่ทราบว่าผู้เสียหายอยู่ที่ใดตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2542) ภายหลังจากที่ถูกกล่าวหาโดยถูกจับตัวไปใน Los Manolos Lodging House โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ และถูกนำตัวไปที่สถานีตำรวจ Lircay police Station ซึ่งกล่าวหาว่าเป็นการกระทำลิดรอนเสรีภาพ แม้ว่าประเทศเปรู (the peruvian state) จะโต้แย้งว่า walter munárriz escobar ถูกปล่อยให้เป็นอิสระแล้ว ซึ่งในข้อกล่าวหาไม่มีเอกสารในการพิสูจน์การปล่อยตัว ในคำให้การของรัฐและพยานหลักฐานหลักมีเพียงอย่างเดียวในการปล่อยตัว Mr. Munárriz Escobar’s เท่านั้น ซึ่งไม่มีมาตรฐานขั้นต่ำที่จะเชื่อถือได้ (Inter-American Court of Human Rights, 2017, pp. 44-45)

2. Case of Órdenes Guerra et al. v. Chile เป็นกรณีที่เกิดขึ้นในวันที่ 17 พฤษภาคม ค.ศ. 2017 คณะกรรมาธิการทวีปอเมริกา (Inter-American Commission) ฟ้องคดีต่อศาล เกี่ยวกับการกล่าวหาของประเทศชิลี ที่เป็นการเชื่อว่าเป็นการละเมิดสิทธิในการรับรองและการคุ้มครองในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากมีข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายในทางแพ่งอันเกิดจากการกระทำความผิดในทางอาญาที่เป็นการกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยผู้เสียหายเห็นว่า มีกลุ่มบุคคล 7 คน ซึ่งได้ยื่นฟ้องเรียกค่าชดเชยในคดีแพ่งแล้วหายตัวไป และมีการลอบสังหารสมาชิกในครอบครัว ซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐในปี ค.ศ. 1973 (พ.ศ. 2516) และปี ค.ศ. 1974 (พ.ศ. 2517) ซึ่งเป็นช่วงระหว่างการปกครองเผด็จการทหาร ซึ่งการกระทำเหล่านี้ได้รับการปฏิเสธโดยนำเอากฎเกณฑ์ซึ่งเป็นข้อจำกันในประมวลกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับ (Inter-American Court of Human Rights, 2017, p. 44)

2.2.2 เพื่อความประสงค์ที่จะก่ออาชญากรรมต่อมนุษย์ชาติโดยมีลักษณะการโจมตีที่มีเป้าหมายต่อประชากรพลเรือนใด ๆ ตามที่กล่าวไว้ในวรรคแรก อันเป็นการดำเนินการหรือส่งเสริมนโยบายของรัฐหรือองค์การที่จะกระทำการโจมตี การทำลายล้างให้ความหมายรวมถึง การกำหนดเงื่อนไขเจตนาให้มีผลร้ายต่อการดำรงชีวิต เช่น การทำให้ไม่สามารถเข้าถึงอาหารและยา ซึ่งเล็งเห็นได้ว่าจะนำไปสู่การทำลายส่วนหนึ่งส่วนใดของประชากร การเอาคนลงเป็นทาส ได้แก่ การใช้อำนาจใด ๆ หรืออำนาจทั้งหมดที่ติดอยู่กับสิทธิความเป็นเจ้าของในตัวบุคคล และการใช้อำนาจเช่นว่านั้นในการลักลอบค้าบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรี และเด็ก การเนรเทศ หรือการบังคับโยกย้ายประชากร ได้แก่ การบังคับให้บุคคลที่เกี่ยวข้องต้องพลัดถิ่นจากพื้นที่ซึ่งบุคคลนั้นอยู่โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยการขับไล่หรือวิธีการบีบบังคับโดยปราศจากมูลเหตุกฎหมายระหว่างประเทศให้สิทธิจะทำได้ ในการทรมาณจะต้องมีการกระทำโดยเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเจ็บปวดอย่างรุนแรง หรือความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางกายหรือจิตใจต่อบุคคลผู้ถูกคุมขัง แต่การทรมานนั้นไม่รวมถึงความเจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานที่เกิดจากการลงโทษทางกฎหมาย ไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากการลงโทษหรือจากผลของการลงโทษ ใน

การบังคับให้ตั้งครรภ์ ได้แก่ การกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายเพื่อบังคับให้หญิงตั้งครรภ์ โดยมีเจตนาที่จะให้มีผลต่อองค์ประกอบทางชาติพันธุ์ของประชากร หรือตั้งใจที่จะปฏิบัติอย่างร้ายแรงอันเป็นการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ ในการรังควาน ได้แก่ การลิดรอนสิทธิขั้นพื้นฐานโดยเจตนาและความรุนแรงโดยขัดกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศอันเกิดจากเหตุผลที่มีลักษณะความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มหรือของหมู่คณะอาชญากรรมอันเป็นการเหยียดผิว หมายถึง การทำอย่างไร้มนุษย์ธรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่อ้างขึ้นในวรรคแรก ซึ่งกระทำขึ้นในบริบทของระบอบที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อการกดขี่และครอบงำอย่างเป็นระบบโดยกลุ่มเชื้อชาติกลุ่มหนึ่งเหนือกลุ่มเชื้อชาติอีกกลุ่มหนึ่ง หรือหลายกลุ่มและกระทำโดยมีเจตนาที่จะคงไว้ซึ่งระบอบนั้น และกรณีการบังคับให้บุคคลสาบสูญ ได้แก่ การจับ การคุมขัง หรือการลักพาตัวบุคคลโดยการสนับสนุนหรือการยอมรับโดยปริยายหรือการให้อำนาจของรัฐใดรัฐหนึ่ง หรือองค์กรทางการเมืององค์กรใดองค์กรหนึ่ง และปฏิเสธที่จะรับทราบถึงการลิดรอนเสรีภาพนั้น หรือปฏิเสธที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับชะตากรรมหรือแหล่งที่อยู่ของบุคคลเหล่านี้ ด้วยเจตนาที่จะไม่ให้นำบุคลเหล่านั้นออกมาเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ดังตัวอย่างเช่น

คดีนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนชาวกะเหรี่ยงของ นายพอละจี รักจงเจริญ หรือ “บิลลี่” ถูกฆาตกรรมโดยยังไม่พบพยานหลักฐานในการฆาตกรรม แต่มีผู้ต้องหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในข้อหาฆ่าผู้อื่นโดยไต่ตรองไว้ก่อนตามประมวลกฎหมายอาญา อันเกิดจากสาเหตุที่บิลลี่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อปกป้องแผ่นดินเกิดของตนเองที่จะต้องรักษาไว้เพื่อทำกิน ที่อยู่อาศัย วิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอย ได้เกิดเหตุการณ์บุกเผาทำลายทรัพย์สินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2554 เพื่อขับไล่ชาวกะเหรี่ยงออกจากป่า บิลลี่ ซึ่งเป็นพยานปากสำคัญและเป็นผู้ประสานงานในคดี จนกระทั่งในวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2557 บิลลี่ ได้หายตัวไปโดยยังไม่พบศพและหลักฐานการตายจนถึงปัจจุบัน

คดีนี้พบว่ามีข้าราชการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย เห็นได้ว่า การเรียกร้องสิทธิเพื่อการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 32) และมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34) นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) ยังได้รับรองสิทธิมนุษยชนไว้ว่า บุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัย หรือการสื่อสาร หรือจะถูกลบหลู่เกียรติยศ และชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกแซงสิทธิหรือการลบหลู่ดังกล่าวนั้น (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) ข้อ 12) และมีสิทธิในอิสรภาพแห่งการเคลื่อนย้ายและการอยู่อาศัยภายในพรมแดนของแต่ละรัฐ (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) ข้อ 13(1)) จากข้อเท็จจริงข้างต้น แม้ชาวกะเหรี่ยงจะมีความผิดบุกรุกป่าตามกฎหมายป่าไม้ แต่ชาวกะเหรี่ยงได้อาศัยอยู่ก่อนที่จะมีการบังคับใช้กฎหมาย กรณีข้างต้นเป็นปัญหาของรัฐที่จะต้องพิจารณาว่า จะบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพหรือจะเลือกวิถีชีวิตดังเดิมที่ประชาชนช่วยทำหน้าที่คุ้มครองป่าแทนรัฐ ปัญหาที่รัฐจะต้องนำหลักการปกครองเข้ามาใช้บังคับด้วยโดยจะนำหลักกฎหมายบังคับเพียงอย่างเดียวไม่ได้ เพราะการปกครองประเทศจะต้องอาศัยหลายศาสตร์เข้ามาดำเนินกิจการของรัฐด้วย เพื่อให้

การดำเนินกิจการของรัฐมีประสิทธิภาพ กรณีดังกล่าว จึงเป็นกรณีที่นักเรียกร้องสิทธิมนุษยชนต้องตกอยู่ภายใต้การถูกบังคับให้สูญหาย หรือถูกอุ้มฆ่าโดยเจ้าหน้าที่มีส่วนเกี่ยวข้องแทนที่จะเป็นผู้ปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

นอกจากกรณีของ นายพอละจี รักจงเจริญ หรือ “บิลลี่” ที่เป็นกรณีนักเรียกร้องสิทธิมนุษยชนต้องตกอยู่ภายใต้การบังคับให้สูญหาย หรือการถูกอุ้มฆ่าแล้วยังมีกรณีของ นายสมชาย นีละไพจิตร ที่ถูกบังคับให้สูญหาย หรือถูกอุ้มฆ่าโดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ต้องหาด้วย แต่คดีไม่มีความคืบหน้าและไม่ปรากฏพยานหลักฐานในการฆ่าเช่นเดียวกัน

2.3 ความผิดต่ออาชญากรรมสงคราม (Article 8 War crimes) กำหนดให้ศาลมีเขตอำนาจเกี่ยวกับอาชญากรรมสงครามที่เป็นส่วนใด ส่วนหนึ่งของแผนการ หรือนโยบายของการประกอบอาชญากรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความมุ่งประสงค์ของธรรมนูญศาลฯ นี้ “อาชญากรรมสงคราม” ได้แก่ การละเมิดอย่างร้ายแรงต่ออนุสัญญาเจนิวาฯ ฉบับลงวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 ได้แก่ การกระทำใด ๆ ต่อบุคคล หรือทรัพย์สินที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้บทบัญญัติของอนุสัญญาเจนิวาฯ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การฆ่าโดยเจตนา การทรมาน หรือการปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรม รวมทั้งการทดลองทางชีววิทยา การกระทำโดยเจตนาให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส หรือทำอันตรายแก่ร่างกาย หรือสุขภาพอย่างร้ายแรง การทำลายและริบทรัพย์สินอย่างกว้างขวางโดยไม่มีความจำเป็นทางทหาร และได้ทำไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และโดยไม่เลือกเป้าหมาย การบังคับเชลยศึก หรือบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองให้ปฏิบัติทำหน้าที่ในกองกำลังของฝ่ายปฏิปักษ์ การกระทำโดยรู้สำนึกให้เชลยศึก หรือบุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง ไม่ได้รับสิทธิในการพิจารนาคดีอย่างยุติธรรมในกระบวนพิจารณาคดีโดยปกติ การเนรเทศหรือการโยกย้ายโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือกักขังโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการจับไปเป็นตัวประกันโดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.3.1 การละเมิดอย่างร้ายแรงต่อกฎหมายและจารีตประเพณี โดยใช้อาวุธบังคับ ได้แก่ การสั่งโจมตีโดยเจตนาต่อประชากรพลเรือนโดยรวม หรือพลเรือนเป็นรายบุคคล ซึ่งมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งโดยตรง การสั่งให้โจมตีโดยเจตนาต่อวัตถุทางพลเรือนซึ่งมิได้เป็นเป้าหมายทางทหาร การสั่งการโดยเจตนาให้โจมตีต่อพนักงาน สิ่งติดตั้งวัสดุ หน่วย หรือยานพาหนะที่ใช้ในการช่วยเหลือทางมนุษยธรรม การสั่งโดยเจตนาให้โจมตีโดยรู้ว่าการโจมตีเช่นว่านั้นจะส่งผลให้เกิดการสูญเสียชีวิต หรืออาการบาดเจ็บของพลเรือน หรือก่อให้เกิดความเสียหายในวงกว้าง ในระยะยาวและอย่างร้ายแรงต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเป็นการกระทำเกินความจำเป็น เมื่อเปรียบเทียบกับความได้เปรียบทางทหาร การโจมตีหรือการทิ้งระเบิดไม่ว่าจะโดยวิธีใดต่อเมือง หมู่บ้าน ที่อยู่อาศัย หรือสิ่งก่อสร้าง สิ่งที่ไม่มีการป้องกัน และมิใช่เป้าหมายทางทหาร การฆ่า หรือการทำให้ทหารที่ได้วางอาวุธ หรือไม่มีทางต่อสู้โดยสมัครใจ การใช้กำลังโดยมิชอบเป็นเหตุให้บุคคลเสียชีวิต หรือบาดเจ็บสาหัส เมื่อบุคคลดังกล่าวได้ใช้ธงพักรบชั่วคราว เครื่องหมาย และเครื่องแบบทางทหารของสหประชาชาติ หรือสัญลักษณ์ที่กำหนดไว้ในอนุรักษ์สัญญาเจนิวาฯ การโยกย้ายประชากร หรือพลเรือนเข้าไปในดินแดนที่ตนยึดครองทั้งหมดหรือบางส่วน เนรเทศหรือโยกย้ายประชากรหรือพลเรือนของดินแดนที่ถูกยึดครองทั้งหมด หรือบางส่วนเข้าไป หรือให้ออกจากพื้นที่ การสั่งโดยเจตนาให้โจมตีสิ่งก่อสร้าง ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างเพื่อ

การศาสนา การศึกษา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ หรือเพื่อความมุ่งประสงค์ทางการกุศล อนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ โรงพยาบาลและสถานที่ซึ่งเป็นที่รวมของผู้บาดเจ็บและคนไข้ ทั้งนี้ มิใช่เป็นเป้าหมายทางทหาร การทำให้บุคคลเชลยศึกถูกตัดอวัยวะของร่างกาย หรือใช้ในการทดลองทางแพทย์ หรือการทดลองทางวิทยาศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรทางด้านการแพทย์ การทันตกรรม หรือการรักษาพยาบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาบุคคลดังกล่าว และเป็นสาเหตุทำให้ถึงแก่ความตาย หรือก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของบุคคลนั้น การฆ่าบุคคลที่เป็นชนชาติ หรืออยู่ในกองทัพของฝ่ายตรงข้ามได้รับบาดเจ็บโดยไม่ปราณี การประกาศว่าจะไม่มีการไว้ชีวิตแก่บุคคลใด ๆ การทำลายหรือยึดทรัพย์สินของฝ่ายตรงข้าม เว้นแต่การทำลายและการยึดเช่นว่านั้นเป็นสิ่งบังคับให้ต้องกระทำโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้เนื่องจากความจำเป็นในการทำสงคราม การประกาศยกเลิก หรือระงับ มิให้ศาลยุติธรรมรับคดีเกี่ยวกับสิทธิและการกระทำของคนชาติฝ่ายตรงข้ามไว้พิจารณา การบังคับให้คนชาติของฝ่ายตรงข้ามเข้ามาร่วมทำสงครามกับประเทศของตนแม้ว่าจะเป็นประเทศอาณานิคม การปล้นสะดมพื้นที่ในเขตเมือง หรือสถานที่ใด ๆ แม้ว่าจะทำในขณะเข้าโจมตี การใช้ยาพิษหรืออาวุธที่เป็นพิษในการสู้รบ การใช้แก๊ส แก๊สพิษ วัสดุของเหลว หรือวัสดุอื่นใดที่มีลักษณะเช่นเดียวกันอันเป็นเหตุให้หายใจไม่ได้ การใช้กระสุนที่มีลักษณะแพร่กระจายในร่างกายมนุษย์หรือกระสุนที่มีลักษณะเจาะเกราะ การใช้อาวุธโปรเจคไพส์ โดยการทำสงครามซึ่งมีลักษณะก่อให้เกิดการบาดเจ็บอันเกินควรหรือความทุกข์ทรมานที่เกินจำเป็น หรือการใช้โดยไม่เลือกเป้าหมาย อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law หรือ Law of Armed Conflict หรือ Law of War) การเหยียดหยามศักดิ์ศรีสตรีจนทำให้อับอาย และการย่ำยีศักดิ์ศรี การข่มขืนกระทำชำเรา การทำให้เป็นทาสทางเพศ การบังคับให้เป็นโสเภณี การบังคับให้ตั้งครรภ์ การบังคับให้ทำหมัน หรือการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นการกระทำรุนแรงทางเพศ หรือการกระทำที่เป็นการละเมิดอย่างร้ายแรงต่ออนุสัญญาเจนิวา การใช้การมีอยู่ของพลเรือนหรือบุคคลอื่น ๆ ที่ได้รับการคุ้มครอง เพื่อให้จุดบางจุด พื้นที่บางพื้นที่ หรือกองกำลังทหารบางส่วนได้รับความคุ้มกันจากการปฏิบัติการทางทหาร การสั่งการให้โจมตีสิ่งก่อสร้าง วัสดุทางการแพทย์ ยานพาหนะ หรือบุคคลากรที่ใช้เครื่องหมายภายใต้อนุสัญญาเจนีวาฯ และการเรียกเกณฑ์ หรือการขึ้นทะเบียนเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เข้าร่วมในกองทัพ หรือการใช้เด็กเหล่านี้เพื่อการทำสงคราม

2.3.2 ในกรณีการขัดกันด้วยอาวุธ เพื่อการกระทำต่อบุคคลที่มิได้มีส่วนในการต่อสู้ รวมทั้งบุคคลในกองทัพซึ่งได้วางอาวุธของตน และผู้ที่ออกจากการสู้รบเนื่องจากป่วยไข้ บาดเจ็บ หรือถูกคุมขัง หรือสาเหตุอื่นใด ในกรณีการกระทำรุนแรงต่อชีวิตและร่างกาย โดยเฉพาะการฆ่าทุกรูปแบบ การตัดอวัยวะ การปฏิบัติที่โหดร้ายและการทรมาน การเหยียดหยามศักดิ์ศรีของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำให้อับอายและการปฏิบัติที่ย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การจับไปเป็นตัวประกัน การกำหนดโทษและการดำเนินการประหารชีวิตโดยปราศจากการพิพากษาคดีโดยศาลยุติธรรมที่ได้จัดตั้งขึ้นตามปกติ ซึ่งให้หลักประกันถึงความยุติธรรมอันเป็นสิ่งที่ยอมรับโดยทั่วไป โดยให้ใช้บังคับกับการจลาจลภายในประเทศด้วย

2.3.3 การละเมิดอย่างร้ายแรงกรณีอื่นใดต่อกฎหมายและจารีตประเพณีที่ใช้บังคับ ได้แก่ การสั่งให้โจมตีโดยเจตนาต่อประชากร พลเรือนทั้งหมดหรือรายบุคคล ซึ่งมิได้มีส่วนร่วมในการสู้รบโดยตรง การสั่งให้โจมตีโดยเจตนาต่อสิ่งก่อสร้าง วัสดุทางการแพทย์ และบุคลากรที่ใช้สัญลักษณ์ของอนุสัญญาเจนิวาฯ การสั่งโจมตีโดยเจตนาต่อบุคลากร สิ่งก่อสร้าง วัตถุ หน่วยงาน หรือยานพาหนะที่ใช้ในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมหรือภารกิจการรักษาสันติภาพ ตามกฎบัตรสหประชาชาติที่จะได้รับสิทธิในการคุ้มครองภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law, Law of Armed Conflict, Law of War) การสั่งให้โจมตีโดยเจตนาต่อสิ่งก่อสร้าง ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างเพื่อการศาสนา การศึกษา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ หรือเพื่อความประสงค์ทางการกุศล อนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ โรงพยาบาล และเป็นสถานที่ซึ่งของผู้บาดเจ็บและเจ็บป่วย ทั้งนี้ มิใช่เป็นเป้าหมายทางทหาร การปล้นสะดมพื้นที่เขตเมือง หรือสถานที่ใด ๆ แม้ว่าจะกระทำในขณะเข้ามาโจมตีก็ตาม การข่มขืน กระทำชำเรา การบังคับให้เป็นทาสทางเพศ การบังคับให้เป็นโสเภณี การบังคับให้ตั้งครรภ์ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 7(ฉ) การบังคับให้ทำหมัน หรือการกระทำรูปแบบอื่น ๆ ในการทำรุนแรงทางเพศ ซึ่งก่อให้เกิดการละเมิดอย่างร้ายแรงตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law, Law of Armed Conflict, Law of War) ทั้ง 4 ฉบับ การเรียกเกณฑ์ หรือการขึ้นบัญชีเด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี เข้าร่วมในกองทัพหรือการใช้เด็กให้มีส่วนร่วมทำสงคราม การสั่งให้มีการโยกย้ายประชาชน หรือพลเรือน อันเกิดจากความขัดแย้ง เว้นแต่จะเป็นการกระทำเพื่อความปลอดภัยของพลเรือน หรือความจำเป็นทางทหาร การฆ่าหรือการเคลื่อนย้ายทหารที่ได้รับบาดเจ็บโดยไม่ปราณีต่อบุคคลที่เป็นฝ่ายชาติศัตรู การประกาศจะไม่มีการไว้ชีวิตแก่บุคคลใด ๆ การทำให้บุคคลฝ่ายตรงข้ามซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจของตนถูกตัดอวัยวะทางร่างกาย หรือนำไปใช้ในการทดลองทางแพทย์ หรือการทดลองวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นประเภทใดโดยปราศจากเหตุผลอันควรทางการแพทย์ การทันตกรรม หรือการให้การรักษาพยาบาลแก่บุคคลดังกล่าว และไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของบุคคลนั้นอย่างร้ายแรง การทำลายหรือการยึดทรัพย์สินของฝ่ายตรงข้าม เว้นแต่การทำลาย และการยึดเช่นว่าเป็นสิ่งที่บังคับให้ต้องกระทำโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้เนื่องจากเป็นความจำเป็นในความขัดแย้ง โดยให้ใช้บังคับกับมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่เป็นสถานการณ์ความไม่สงบภายในประเทศ เช่น การจลาจล หรือการกระทำรุนแรงที่มีลักษณะเดียวกันด้วย และรัฐบาลไม่อาจอ้างความรับผิดชอบใด ๆ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในประเทศและสร้างความเป็นเอกภาพภายในประเทศ และบรูณภาพแห่งดินแดนของรัฐโดยวิถีทางอันชอบธรรม

3. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493) การร่วมมือกันของสหภาพยุโรปในการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยจัดทำอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (convention for the protection of human rights and fundamental freedoms) อนุสัญญานี้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 3 กันยายน ค.ศ. 1953 (พ.ศ. 2496) และประเทศภาคีในขณะนั้นต่างให้สัตยาบัน (ยกเว้นสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสมาพันธรัฐสวิส) โดยกำหนดสาระสำคัญของสิทธิ ได้แก่ สิทธิในชีวิต (right to life) (มาตรา 2) การห้ามทรมาน (prohibition of torture) (มาตรา 3) ห้ามบังคับให้เป็นทาสหรือการบังคับใช้แรงงาน (prohibition of slavery and forced labour) (มาตรา 4) สิทธิในการมีเสรีภาพและความมั่นคงของชีวิต (มาตรา 5) สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีด้วย

ความเป็นธรรม (right to a fair trial) (มาตรา 6) การไม่ถูกลงโทษโดยปราศจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (no punishment without law) (มาตรา 7) สิทธิที่จะได้รับการเคารพต่อชีวิตส่วนตัวและครอบครัว (มาตรา 8) เสรีภาพในทางความคิด มโนธรรม ความเชื่อ และการนับถือศาสนา (freedom of thought, conscience and religion) (มาตรา 9) เสรีภาพในการแสดงออก (freedom of expression) (มาตรา 10) เสรีภาพในการชุมนุมและการรวมกลุ่ม (freedom of assembly and association) (มาตรา 11) สิทธิในการเลือกคู่ครอง (right to marry) ชาย และหญิงซึ่งมีอายุที่จะทำการสมรสได้ และสร้างครอบครัวตามกฎหมายของประเทศที่ใช้บังคับกับสิทธินี้ (มาตรา 12) และสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ (right to an effective remedy) (มาตรา 13)

4. ขอบเขตคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายฉบับที่ 26 ว่าด้วย การจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) กฎหมายฉบับที่ 26 ว่าด้วย การจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) หรือกฎหมาย Law No. 26 Establishing the Ad Hoc Human Rights Court Republic of Indonesia, 2000 ได้กำหนดประเภทข้อหาอำนาจหน้าที่ของศาลสิทธิมนุษยชนของสาธารณรัฐอินโดนีเซียไว้โดยกำหนดประเภทข้อหาไว้ใน มาตรา 7 บัญญัติว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรงโดยให้รวมถึงอาชญากรรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และอาชญากรรมที่กระทำต่อมนุษยชาติ ซึ่งได้กำหนดรายละเอียดไว้ใน มาตรา 8 บัญญัติว่า อาชญากรรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตาม มาตรา 7 ข้อ a. ได้แก่ การกระทำใด ๆ ที่มุ่งทำลาย หรือทำลายล้างกลุ่มชาติพันธุ์ เชื้อชาติ กลุ่มชาติพันธุ์โดยการกระทำโดยการฆ่าสมาชิกในกลุ่ม การทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อร่างกายหรือจิตใจต่อสมาชิกในกลุ่ม การสร้างสถานการณ์ที่เป็นภัยต่อชีวิตที่จะนำไปสู่การทำลายล้างทางกายภาพของกลุ่มทั้งหมดหรือบางส่วน โดยมีเจตนาที่จะกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการกำเนิดภายในกลุ่ม หรือบังคับให้ย้ายเด็กจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง นอกจากนั้นใน มาตรา 9 บัญญัติว่า การกระทำอาชญากรรมต่อมนุษยชาติตาม มาตรา 7 ข้อ b. รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่เกิดขึ้นส่วนใดส่วนหนึ่งอย่างกว้างขวางหรือเป็นระบบการโจมตีโดยตรงต่อพลเรือนในรูปแบบของการฆ่า การทำลายล้าง การบังคับให้เป็นทาส การบังคับให้ออกไปหรือเคลื่อนย้ายของพลเมือง การควบคุมโดยเผด็จการของความเป็นอิสระหรือเสรีภาพทางร่างกายอื่น ๆ อันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ การทรมาน การข่มขืน การกดขี่ทางเพศ การบังคับให้ค้าประเวณี การบังคับให้ตั้งครรภ์ หรือการใช้กำลังบังคับ การทำให้แท้งลูกโดยการข่มขืนทางเพศ การก่อการร้ายเป็นกลุ่มหรือสมาคมที่มีแนวคิดทางการเมือง เชื้อชาติ สัญชาติ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ศาสนา เพศ หรือสิทธิขั้นพื้นฐานอื่นใด ที่ได้รับการรับรองไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศ การบังคับให้หายตัวไปของบุคคล หรืออาชญากรรมแบ่งแยกสีผิว

ประเภทคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ความผิดตามธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (rome statute of the international criminal court) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493) และขอบเขตคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายฉบับที่ 26 ว่าด้วย การจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) นั้นเห็นได้ว่า เป็นข้อหา

หรือประเภทข้อหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ควรจะนำไปพัฒนากฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการขยายความพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 7(11) เพื่อเป็นกลไกและหลักเกณฑ์ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณารับคดีการละเมิดสิทธิมนุษยชนแทนที่จะใช้ดุลยพินิจรับคดี ซึ่งเมื่อพิจารณาการรับคดีของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 7(11) ยังรับไว้พิจารณาน้อยอย่างไม่มีนัยสำคัญ ดังตามปรากฏจำนวนการรับคดีและการวินิจฉัยคดีในปี พ.ศ. 2563 ที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เรื่องค้างพิจารณา จำนวน 12 เรื่อง เรื่องที่มาสู่ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 68 เรื่อง เรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย จำนวน 2 เรื่อง เรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับ จำนวน 74 เรื่อง (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2563, หน้า 82) ส่วนในปี พ.ศ. 2564 ค้างพิจารณา จำนวน 4 เรื่อง เรื่องที่มาสู่ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 45 เรื่อง ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย จำนวน 2 เรื่อง เรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับ จำนวน 43 เรื่อง (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2564, หน้า 83) ดังนั้น ถ้าจะมีหลักเกณฑ์ในการสร้างกลไกให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญในการรับพิจารณาคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนและสร้างดุลยพินิจเพิ่มเติมดังที่มีอยู่แล้วก็จะทำให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุยชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทสรุป

การที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ความผิดตามธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (rome statute of the international criminal court) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493) และขอบเขตคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมาย ฉบับที่ 26 ว่าด้วย การจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) กำหนดวัตถุแห่งคดีที่เป็นข้อหาละเมิดสิทธิมนุษยชนที่จะนำไปพัฒนากฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการขยายความพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 7(11) เพื่อเป็นกลไกและหลักเกณฑ์ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณารับคดีการละเมิดสิทธิมนุษยชนแทนที่จะใช้ดุลยพินิจรับคดี ซึ่งเมื่อพิจารณาการรับคดีของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 7(11) ดังนั้น ถ้าจะมีหลักเกณฑ์ในการสร้างกลไกให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญในการรับพิจารณาคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนและสร้างดุลยพินิจเพิ่มเติมดังที่มีอยู่แล้วก็จะทำให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุยชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาขอเสนอแนะว่าควรเพิ่มเติมฐานความผิดละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญนำไปเป็นแนวทางในการวางบรรทัดฐานทางกฎหมายรับคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนไว้พิจารณาตามที่ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญไว้ใน มาตรา 7(11) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. 2561 โดยมีลักษณะเป็นประเภทคดีที่ได้จำแนกไว้ในบทวิเคราะห์โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ความผิดตามกฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายปกครอง และกฎหมายระหว่างประเทศ

บรรณานุกรม

กระทรวงการต่างประเทศ. (2551). ***ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)***. กรุงเทพฯ: กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ.

ชลัท ประเทืองรัตนา. (2555). ***กระบวนการสันติภาพในรวันดา***. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ประไพพัทน์ สวัสดี. (2551). ***ปัญหาความคุ้มกันในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ: ศึกษาคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ในคดี arrest warrant***. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492. (2492, 23 มีนาคม). ***ราชกิจจานุเบกษา***. เล่ม 66 (ตอนที่ 17), หน้า 1-80.

วิกิพีเดีย. (2565). ***ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ*** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://th.wikipedia.org/wiki/ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ [2566, 8 กุมภาพันธ์].

วิทิต มันตาภรณ์. (2560). ***การเสวนาเรื่อง พันธกรณีและการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย*** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://humanrights.mfa.go.th/th/news/140/ [2561, 20 ตุลาคม].

สถาบันพระปกเกล้า. (2556). ***รายงานวิจัยการสร้างความปรองดองแห่งชาติ***. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2563). ***รายงานประจำปี 2563 ศาลรัฐธรรมนูญ***. กรุงเทพฯ: วิชั่น พรีเพรส.

_____. (2564). ***รายงานประจำปี 2564 ศาลรัฐธรรมนูญ***. กรุงเทพฯ: วิชั่น พรีเพรส.

แอมเนสตี้. (2565). ***ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน*** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/udhr/ [2566, 13 มกราคม].

Inter-American Court of Human Rights. (2017). ***Annual report 2017***. Costa Rica: Inter-American Court of Human Rights.

DEVELOPING COLLABORATIVE LEARNING ACTIVITIES WITH JIGSAW TECHNIQUES IN THE MUSCULOSKELETAL STSTEM AMONG FIRST-YEAR STUDENTS OF ASSOCIATE DEGREE OF COMMUNITY HEALTH PROGRAM, PHANGNGA COMMUNITY COLLEGE

Manuscript Submission Data: 2023, February 23
Article Editing Date: 2023, March 10
Article Accepted Date: 2023, March 30

Kanyapak Nantachai*

ABSTRACT

The objectives of this research are as the followings: 1) to develop a jigsaw cooperative learning plan in the musculoskeletal system that is effective according to the criteria 80%; 2) to compare learning achievement of students after studying through jigsaw cooperative learning activity in the musculoskeletal system with test scores before studying; and 3) To study the satisfaction of students towards the jigsaw cooperative learning activity plan in the musculoskeletal system. The study employed a pre-experimental design with one-group Pretest-Posttest design. The population consisted of 30 first-year Phangnga community college students enrolled in the community health associate degree program during the second semenet of the ademic year 2021. The statistics used were frequency, percentage, means, standard deviation, and hypothesis test with Paired *t*-test.

The results revealed that the development of a jigsaw cooperative learning plan in the musculoskeletal system was effective based on criteria equal to (E1)85.00/(E2)88.76; the students' learning achievement after using jigsaw cooperative learning activities was significantly higher than before using them (p0.01); and had a very good level of overall satisfaction with the jigsaw cooperative learning activities (4.59±0.20).

Keyword: Collaborative Learning Activities, Jigsaw Technique, Lesson plan.

* Associate Program in Community Health, Phangnga Community College
Corresponding author. e-Mail: nantachaikanyapak1234@gmail.com

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก ของนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยชุมชนพังงา

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 23 กุมภาพันธ์ 2566
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 10 มีนาคม 2566
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 30 มีนาคม 2566

กัญญาภัค นันทชัย*

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูกให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูกกับคะแนนทดสอบก่อนเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียว สอบก่อนและหลัง ประชากรที่ทำการศึกษา คือ นักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 วิทยาลัยชุมชนพังงา จำนวน 30 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ Paired-*t*-test

ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก ของนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน มีค่าประสิทธิภาพ 85.00/88.76 นักศึกษามีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีระดับความพึงพอใจในภาพรวมที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ อยู่ในระดับดีมาก (4.59±0.20 คะแนน)

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบร่วมมือ, เทคนิคจิกซอว์, แผนการจัดการเรียนรู้

* หลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน/วิทยาลัยชุมชนพังงา
Corresponding author. e-Mail: nantachaikanyapak1234@gmail.com

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันและการงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้ และผลผลิตที่มนุษย์ได้ใช้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์คิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และเป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ทุกคนได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ ให้มีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติ และเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผลสร้างสรรค์และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 33-37)

สำหรับประเทศไทย การจัดการเรียนการสอนในวิชาชีววิทยาที่ผ่านมา ผู้เรียนยังขาดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และไม่เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย จึงทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (อรนุช บุญชู, สุทธาภา โชติประดิษฐ์ และปริญญา ทองสอน, 2562) สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนคิดว่าวิชาชีววิทยาเป็นวิชาที่ค่อนข้างยาก ต้องใช้การจดจำค่อนข้างเยอะ โดยมาจากปัญหา 3 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่สามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาได้ รองลงมา ได้แก่ ไม่สามารถท่องจำเนื้อหาได้ และขาดการฝึกทำโจทย์แบบฝึกหัด (พีรวิชญ์ พาณิชย์วรกุล, 2564) จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะค้นหาวิธีการเสริมสร้างการจดจำประเด็นเนื้อหาและเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากยิ่งขึ้น โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยในแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน (พุทธชาด วูโอริ, 2561) ซึ่งแต่ละคนจะมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่จะรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น แต่ต้องรับผิดชอบต่อการเรียนของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคล คือ ความสำเร็จของกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถนำไปใช้กับทุกการเรียนรู้ในทุกรายวิชาและทุกระดับชั้น เพื่อเพิ่มประสิทธิผลการเรียนรู้ (ปรัศนียพร ภูมิสุวรรณ์, ดรุนณภา นาชัยฤทธิ์ และชัยวัฒน์ สุภัควรกุล, 2564)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันด้วยการจัดกิจกรรมกลุ่ม ด้วยการศึกษาเนื้อหา การทดสอบ การคิดคะแนน และการให้รางวัล เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาให้ได้มากที่สุดโดยอาศัยการร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน (สาวิตรี เถาว์โท, 2561) ความแตกต่างของรูปแบบแต่ละรูปแบบจะอยู่ที่เทคนิคในการศึกษาเนื้อหาสาระ วิธีการเสริมแรง การให้รางวัล และกิจกรรมที่ครูผู้สอนได้มอบหมายให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาที่กำหนดให้ (องค์อร ประจันเขตต์, อภิญญา อินทรรัตน์, อายุพร ประสิทธิเวชชากูร, พรนภา คำพราว และหทัยรัตน์ ขาวเอี่ยม, 2561) สมาชิกแต่ละคนจะถูกกำหนดโดยกลุ่มให้ศึกษาเนื้อหาคนละตอนที่แตกต่างกัน ผู้เรียนจะไปทำงานร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาที่เหมือนกัน หลังจากที่ทุกคนศึกษาเนื้อหานั้นจนเข้าใจแล้วจึงกลับเข้ากลุ่มเดิมแล้วเล่าเรื่องที่ตนศึกษาให้สมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มฟัง โดยเรียงลำดับเรื่องราวให้สมาชิกในกลุ่มคนใดคนหนึ่งสรุปเนื้อหาของสมาชิกทุกคนเข้าด้วยกัน ครูผู้สอนอาจเตรียมข้อสอบเกี่ยวกับบทเรียนนั้นไว้เพื่อทดสอบความเข้าใจของเนื้อหาที่ได้

เรียนในช่วงสุดท้ายของการเรียนที่มีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ณัฏฐ์วัฒน์ อนันตะสุข และกอร์ปกูล เทศสนั่น, 2564)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก ของนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยชุมชนพังงา เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูกมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในรายวิชากายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาของมนุษย์ และสามารถนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ไปประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก ของนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก กับคะแนนทดสอบก่อนเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก

กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กรอบความคิด

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ของ สลาวิน (Slavin, R. E., 1995, pp. 27-28) ผู้วิจัยจึงได้นำเทคนิคดังกล่าวมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชา สช 0502 ชีววิทยาสาธารณสุข สำหรับนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ณัฏฐ์วัฒน์ อนันตะสุข และกอร์ปกูล เทศสนั่น (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยทำการศึกษาในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยเทคนิคจิกซอว์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภูมิศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยเทคนิคจิกซอว์มีร้อยละความก้าวหน้าของผลการเรียนวิชาภูมิศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 34.40

ปรัศนียพร ภูมิสุวรรณ์ และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิกซอว์ เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษในวิชาชีพของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โดยทำการศึกษาในนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาการโรงแรม จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิกซอว์ เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษในวิชาชีพมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 88.01/88.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จากการทำแบบทดสอบปรนัยก่อนเรียนหลังเรียนพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิกซอว์ เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษในวิชาชีพอยู่ในระดับมาก

อรุณรัตน์ อุทัยแสง, กุลพิธาน์ จุลเสวก, ณัติยา พรมสาขา ณ สกลนคร และอมรรัตน์ แสงใสแก้ว (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการใช้ชุดการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องการสวนล้างต่อค่าเฉลี่ยคะแนนทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 โดย ทำการศึกษาในนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 146 คน ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์เรื่อง การสวนล้างมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p \leq 0.01$ และนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

นิรนาท วิทยโชคกิติคุณ และศิริพร แก้วกุลพัฒน์ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์พยาบาลที่สอนรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 หัวข้อ การพยาบาลบุคคลที่มีความผิดปกติของการรับประทานอาหาร และน้ำ จำนวน 8 คน และนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 จำนวน 135 คน ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนมีปัญหาอยู่ระดับปานกลาง นักศึกษาต้องการให้วิธีการสอนของอาจารย์มีความหลากหลาย รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ ประกอบด้วย ขั้นเตรียมสื่อการเรียนการสอน ขั้นจัดสมาชิกเข้ากลุ่ม ขั้นสอน และขั้นประเมินผล ผลของการใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จันทิมา ช่วยชุม และอรุณรัตน์ โยธินวัฒนบำรุง (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องการพยาบาลบุคคลที่มีความผิดปกติของระบบประสาทในนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต โดยทำการศึกษาในกลุ่มนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 รุ่น ที่ 27 จำนวน 108 คน ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เรื่องการพยาบาลบุคคลที่มีความผิดปกติของระบบประสาทของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตหลังเรียนด้วยเทคนิคจิกซอว์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ร้อยละ 78.7 มีความรู้ความเข้าใจต่อเรื่องการพยาบาลบุคคลที่มีความผิดปกติของระบบประสาทอยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป ระดับของผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติใน Domain ที่ 3 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.21, *SD*=0.48) Domain ที่ 4 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.34, *SD*=0.50) และ Domain ที่ 5 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.11, *SD*=0.50) และนักศึกษาพยาบาล ร้อยละ 91.67 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคจิกซอว์ในระดับมากขึ้นไป ($\overline{X}$=3.96, *SD*=0.59)

พุทธชาด วูโอริ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ร่วมกับการทบทวนหลังการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา หลักสูตรสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู (EPY0301) 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ ร่วมกับการทบทวนหลังปฏิบัติงานวิชาจิตวิทยาสำหรับครูมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.04/83.20 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ ร่วมกับการทบทวนหลังปฏิบัติงาน วิชาจิตวิทยาสำหรับครู มีค่าเท่ากับ 0.66 แสดงว่า นักศึกษามีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 66.01 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ร่วมกับการทบทวนหลังปฏิบัติงานนักศึกษามีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สาวิตรี เถาว์โท (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ และเทคนิค LT มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานกลุ่มในรายวิชาการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนครพนม โดยทำการศึกษาในนักศึกษา สาขาวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 2 สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม จำนวน 62 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนที่เรียนด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ และเทคนิค LT มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ และเทคนิค LT ค่าเฉลี่ยของการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษามีคะแนนรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X}$=3.02, *SD*=0.29) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนภายหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ และเทคนิค LT อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.49, *SD*=0.35)

องค์อร ประจันเขตต์ และคณะ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยวิธีจิกซอว์ เรื่องกระบวนการพยาบาลอนามัยชุมชนต่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ชั้นปีที่ 3 จำนวน 82 คน ในปีการศึกษา 2560 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะการพยาบาลอนามัยชุมชนของนักเรียนพยาบาลทั้งในภาพรวมและรายด้าน หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยวิธีจิกซอว์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 วิทยาลัยชุมชนพังงา จำนวน 30 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น-การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก

ตัวแปรตาม-ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

ขอบเขตของเนื้อหา

เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาในรายวิชา สช 0502 ชีววิทยาสาธารณสุข (CH 0502 Public Health Biology) จำนวนหน่วยกิต 3(2-2-5) มีเนื้อหาตรงตามจุดประสงค์ และคำอธิบายรายวิชา หลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานวิชาชีพที่ผู้เรียนต้องเรียนประกอบด้วย 2 หน่วยย่อย ดังนี้

1. ระบบกล้ามเนื้อ
2. ระบบโครงกระดูก

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบก่อนมีแบบแผน การวิจัยเชิงทดลอง (pre experimental designs) แบบกลุ่มเดียวมีการสอบก่อน และสอบหลัง (One-group Pretest-Posttest Designs)

2. ประชากร

ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 วิทยาลัยชุมชนพังงา จำนวน 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก จำนวน 2 แผน แผนการเรียนรู้ละ 4 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง 40 นาที

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก แบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ผลการเรียนรู้หลังจากการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ คือ สถิติ Paired-*t*-test

2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก ของนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน มีค่าประสิทธิภาพ 85.00/88.76 ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก ของนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน

กิจกรรมการเรียนรู้	ร้อยละของคะแนนจากการทดสอบย่อยและงาน (E1)	ร้อยละของคะแนนจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (E2)	E1/E2
ระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก	85.00	88.76	85.00/88.76

นักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียน เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก ของนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1

กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์	*N*	μ	σ	*t*	Sig
หลังเรียน	30	16.81	1.167	-24.146	.000**
ก่อนเรียน	30	9.50	1.606		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ระดับความพึงพอใจในภาพรวมของนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59±0.20 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบรรยากาศมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.64±1.05 คะแนน รองลงมา ได้แก่ ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60±1.06 คะแนน และด้านประโยชน์ที่ได้รับมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54±1.40 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของของนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ จำแนกรายด้าน

ข้อ	รายการ	μ	σ	ความพึงพอใจ
1	ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	4.60	1.06	ดีมาก
2	ด้านบรรยากาศ	4.64	1.05	ดีมาก
3	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.54	1.40	ดีมาก
	รวม	4.59	0.20	ดีมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก ของนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยชุมชนพังงา สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก ของนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน มีค่าประสิทธิภาพ 85.00/88.76 ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้แบบรายตัว นักศึกษาจึงมีความฉลาดและมีผลคะแนนแตกต่างกัน แต่เมื่อได้นำการจัดการเรียนรู้แบบ

ร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์มาปรับใช้โดยแบ่งกลุ่มนักศึกษา และให้นักศึกษาแต่ละคนในกลุ่มได้หาข้อมูลในแต่ละหัวข้อมาพูดแลกเปลี่ยนกัน นักศึกษาจะมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น เกิดความสนุกสนานในการเรียน ไม่น่าเบื่อหน่าย ให้ความร่วมมือตอบคำถามได้ดี และทำคะแนนได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วรรณภา ภูแข่งหมอก, สุวัฒสัน รักขันโท และสมชัย ศรีนอก (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องพุทธประวัติ โดยใช้เทคนิคแบบจิกซอว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านบึง มีพัฒนาการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของเรื่องพุทธประวัติ โดยใช้เทคนิคแบบจิกซอว์เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 และเช่นเดียวกับการศึกษาของ ภาณุพงศ์ แก้วบุญเรือง (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการทดสอบประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ เรื่องกฎหมายในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในการนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างมีค่าประสิทธิภาพ 80.40/80.90

2. นักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจากนักศึกษาสามารถจดจำและบอกความหมาย หน้าที่ในการทำงานของระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก นอกจากนี้นักศึกษายังได้ทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งการทำงานเป็นกลุ่มนี้นักศึกษาได้มีการช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้การเรียนมีความเข้าใจและสนุกสนานในภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฏฐ์วัฒน์ อนันตะสุข และกอร์ปกูล เทศสนั่น (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการจัดการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยเทคนิคจิกซอว์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภูมิศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยเทคนิคจิกซอว์ มีร้อยละความก้าวหน้าของผลการเรียนวิชาภูมิศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 34.40 คล้ายคลึงกับการศึกษาของ ปรัศนียพร ภูมิสุวรรณ์ และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิกซอว์ เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษในวิชาชีพ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพบว่าคะแนนสอบหลังเรียนของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิกซอว์อยู่ในระดับมาก เหมือนกันกับการศึกษาของ อรุณรัตน์ อุทัยแสง และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการใช้ชุดการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องการสวนล้าง ต่อค่าเฉลี่ยคะแนนทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปี ที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์เรื่องการสวนล้างมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p \leq 0.01$ และนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ใกล้เคียงกับการศึกษาของ จันทิมา ช่วยชุม และอรุณรัตน์ โยธินวัฒนบำรุง (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคจิกซอว์ เรื่องการพยาบาลบุคคลที่มีความผิดปกติของระบบประสาท ในนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

พบว่า ความรู้เรื่องการพยาบาลบุคคลที่มีความผิดปกติของระบบประสาทของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลังเรียนด้วยเทคนิคจิกซอว์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเช่นเดียวกับการศึกษาของ นิรนาท วิทยโชคกิติคุณ และศิริพร แก้วกุลพัฒน์ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีคะแนนทักษะการทำงานเป็นทีมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นพบข้อสังเกตจากประสบการณ์ตรงที่อาจก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรวางแผนการจัดสรรเวลาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ให้ดี เพราะการสอนด้วยวิธีดังกล่าวต้องใช้เวลามาก หากไม่จัดสรรเวลาให้ดีอาจใช้เวลาเกินจากที่กำหนดไว้

2. ก่อนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรอธิบายหลักการทำงานกลุ่ม หลักการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิกซอว์ให้ผู้เรียนเข้าใจ ตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง และพยายามพัฒนาตนเองให้เต็มความสามารถ ซึ่งครูควรมีการเสริมแรงผู้เรียนตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิกซอว์กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น STAD CIRC ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เป็นต้น

2. ควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิกซอว์มาใช้ในการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ***แผนพัฒนาการศึกษาของ สป. ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)***. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

จันทิมา ช่วยชุม และอรุณรัตน์ โยธินวัฒนบำรุง. (2562). ประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์เรื่องการพยาบาลบุคคลที่มีความผิดปกติของระบบประสาท ในนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต. ***วชิรสารการพยาบาล***, ***21***(1), หน้า 1-17.

ณัฏฐ์วัฒน์ อนันตะสุข และกอร์ปกูล เทศสนั่น. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ***EDUCATION JOURNAL***, ***4***(1), หน้า 81-89.

นิรนาท วิทยโชคกิติคุณ และศิริพร แก้วกุลพัฒน์. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์เพื่อส่งเสริมผลลัพธ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์. ***วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข***, ***27***(1), หน้า 158-171.

ปรัศนียพร ภูมิสุวรรณ์, ดรุนณภา นาชัยฤทธิ์ และชัยวัฒน์ สุภัควรกุล. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษในวิชาชีพ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. ***วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์***, ***6***(1), หน้า 303-316.

พุทธชาด วูโอริ. (2561). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. ***วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี***, ***6***(2), หน้า 173-192.

พีรวิชญ์ พาณิชย์วรกุล. (2564). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างของพืชมีดอกด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ***วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ***, ***7***(1), หน้า 60-73.

ภาณุพงศ์ แก้วบุญเรือง. (2563). การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียน เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ***วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา***, ***3***(8), หน้า 118-132.

วรรณภา ภูแข่งหมอก, สุวัฒสัน รักขันโท และสมชัย ศรีนอก. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องพุทธประวัติ โดยใช้เทคนิคแบบจิกซอว์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ***วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น***, ***4***(7), หน้า 120-134.

สาวิตรี เถาว์โท. (2561). ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์และเทคนิค LT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานกลุ่ม ในรายวิชา การออกแบบและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนครพนม. ***วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย***, ***10***(1), หน้า 72-86.

องค์อร ประจันเขตต์, อภิญญา อินทรรัตน์, อายุพร ประสิทธิเวชชากูร, พรนภา คำพราว และหทัยรัตน์ ขาเอี่ยม. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยวิธีจิ๊กซอว์เรื่องกระบวนการพยาบาลอนามัยชุมชนต่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะการพยาบาลอนามัยชุมชนของนักเรียนพยาบาล. ***วารสารพยาบาลทหารบก***, ***19***(3), หน้า 165-174.

อรนุช บุญชู, สุทธาภา โชติประดิษฐ์ และปริญญา ทองสอน. (2562). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบร่วมมือด้วยสถานการณ์ปัญหา. ***วารสารวิชาการ สถาบันการพลศึกษา***, ***11***(3), หน้า 268-283.

อรุณรัตน์ อุทัยแสง, กุลพิธาน์ จุลเสวก, ณัติยา พรมสาขา ณ สกลนคร และอมรรัตน์ แสงใสแก้ว. (2564). The effect of the jigsaw cooperative learning technique on mean scores for learning about irrigation procedures among second year nursing students. ***ศรีนครินทร์เวชสาร***, ***36***(2), หน้า 195-199.

Slavin, R. E. (1995). ***Cooperative learning: Theory, research, and practice*** (2nd ed.). Boston: MA, Ally Bacon.

INFORMATION EXPOSURE THROUGH SOCIAL MEDIA AND POLITICAL INVOLVEMENT OF GENY REGARDING THE BANGKOK GOVERNOR ELECTION 2022*

Manuscript Submission Data: 2023, January 14
Article Editing Date: 2023, February 4
Article Accepted Date: 2023, February 21

Tananut Kiatpunsodsai**
Bussaba Suteetorn**
Saowanee Chinnalong**

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study exposure to news and information through social media and the political participation in the Bangkok gubernatorial election of Generation Y; 2) to compare Gen Y's demographic factors with their levels of information exposure through social media and with their levels of participation in the Bangkok gubernatorial election. This was a survey research. The sample population was 400 people who were born between 1981 to 2000 and registered to vote in Bangkok. The instrument use was close-ended questionnaire. The data were statistically analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and ANOVA. The results showed that 1) The exposed to political news and information about the Bangkok gubernatorial election were in high level. They were mainly exposed to information via Facebook. On the average level, most of them reported reading/watching news for 15-30 minutes at a time. The information that they particularly exposed to was information about how to utilize one's right to vote. Gen Y respondents with educational level of bachelor's degree, master's degree or higher had higher levels of exposure than those with educational level of secondary school or lower. The majority of survey respondents reported that they had a high level of participation in the Bangkok gubernatorial election. 2) Gen Y individuals with different educational levels had different levels of exposure to political news about the electoral race for Bangkok governor via social media. Gen Y respondents with educational level of bachelor's degree, master's degree or higher had higher levels of exposure than those with educational level of secondary school or lower. The respondents with different educational levels, occupations and income ranges had different levels of participation in the electoral race for Bangkok governor via social media. The respondents with educational level of bachelor's degree, master's degree or higher had higher levels of political participation than respondents with educational level of secondary school or lower. The respondents whose occupation was students, government or state enterprise employees, private sector employees had higher levels of participation in the gubernatorial election than respondents who were independently employed.

Keywords: Information Exposure, Social Media, political participation, Bangkok gubernatorial election, Generation Y.

** School of communication Art, Sukhothai Thammathirat Open University
Corresponding author. e-Mail: kiatpunsodsai1966@gmail.com

การเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565 ของคนเจเนอเรชั่นวาย*

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 14 มกราคม 2566
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 4 กุมภาพันธ์ 2566
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2566

ธนะณัช เกียรติพันธุ์สดใส**
บุษบา สุธีธร**
เสาวนี ชินนาลอง**

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ของคนเจเนอเรชั่นวาย 2) เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตามลักษณะทางประชากรของคนเจเนอเรชั่นวาย งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพฯ ที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2524-2543 จำนวน 400 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว มีประเด็นสำคัญที่ทำการวิเคราะห์ 2 ประเด็น คือ 1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ในการเลือกตั้งฯ ผลการศึกษาพบว่า มีระดับการรับรู้ ในระดับมาก ผ่านสื่อสังคมประเภทเฟซบุ๊กมากที่สุด ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาเปิดรับข้อมูลข่าวสาร 15-30 นาทีต่อครั้ง ด้านระดับการศึกษาผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ปริญญาโท และอื่น ๆ มีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมปลาย และระดับมัธยมปลาย โดยมีระดับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการไปใช้สิทธิเลือกตั้งฯ มากกว่าข้อมูลด้านอื่น ๆ 2) คนเจเนอเรชั่นวายที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครผ่านสื่อสังคมแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ปริญญาโท และอื่น ๆ มีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมปลาย และระดับมัธยมปลาย คนเจเนอเรชั่นวายที่มีระดับการศึกษาอาชีพและรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผ่านสื่อสังคมแตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ปริญญาโท และอื่น ๆ มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับมัธยมปลาย ด้านอาชีพผู้ที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา/ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/เจ้าหน้าที่รัฐ/พนักงานเอกชน/ลูกจ้าง และอื่น ๆ มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มากกว่ากลุ่มอาชีพธุรกิจส่วนตัว

คำสำคัญ: การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร, สื่อสังคม, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร, เจเนอเรชั่นวาย

---

* งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2564

** สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Corresponding author. e-Mail: kiatpunsodsai1966@gmail.com

บทนำ

ผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ เป็นตำแหน่งทางการเมือง ที่มีความสำคัญมากเนื่องจากเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร เป็นผู้กำหนดทิศทางและพัฒนานโยบายต่าง ๆ ให้ดำเนินไปด้วยดี พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ได้กำหนดให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ต้องมาจากการเลือกตั้ง และมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ทุกครั้งที่ผ่านมา มักใช้สื่อมวลชนและสื่อบุคคลในการรณรงค์ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการหาเสียงเป็นหลัก แต่เนื่องด้วยในปัจจุบันระบบเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น จึงทำให้การประชาสัมพันธ์ นำเสนอข้อมูลข่าวสารในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ เปลี่ยนไปเป็นการใช้สื่อสังคมมากขึ้น ด้วยคุณสมบัติของสื่อสังคมที่เอื้อให้การสื่อสารเป็นไปด้วยความรวดเร็ว สะดวกสบาย ประหยัดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังสามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้ โดยผู้รับสารสามารถแสดงความคิดเห็น ตอบโต้ สนับสนุน พูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมอง วิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเสรี จึงทำให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองขึ้น โดยเฉพาะคนเจเนอเรชั่นวาย ซึ่งหมายถึงบุคคลที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2524-2543 คือ มีอายุระหว่าง 21-41 ปี (กัญญ์ณณัฐ อนุรักติพันธุ์, 2561, หน้า 35) หากพิจารณาจากทักษะของการใช้สื่อสังคมนั้นพบว่า คนเจเนอเรชั่นวาย เป็นกลุ่มคนที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสื่อสารได้ดี เพราะเกิดมาท่ามกลางสภาพสังคมที่เทคโนโลยีการสื่อสารเฟื่องฟู และเป็นคนกลุ่มใหญ่ของสังคมกรุงเทพมหานคร คนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่กำลังจะมีบทบาทมากขึ้นในสังคมไทยในอนาคตข้างหน้า

คนเจเนอเรชั่นวาย ส่วนใหญ่มีความสนใจกิจกรรมทางการเมืองอยู่มาก โดยวัฒนธรรมทางการเมืองของคนเจเนอเรชั่นวาย เป็นรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบการมีส่วนร่วม อันเกิดจากการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยสถาบันครอบครัวเป็นสำคัญ ถัดมาคือ สถาบันการศึกษาและการประกอบอาชีพที่ช่วยเพิ่มการรับรู้ทางการเมืองพร้อม ๆ กับการเลือกรับสื่อผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่หลากหลาย ส่งผลให้รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของเจเนอเรชั่นวายนี้ มีการพัฒนาขึ้นจากในอดีต (อรวรรณ สว่างอารมณ์, 2563, หน้า 123)

การศึกษาเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ พ.ศ. 2565 มีความน่าสนใจหลายประเด็นด้วยกัน กล่าวคือ เป็นการเลือกตั้งหลังจากที่ว่างเว้นเป็นเวลานานกว่า 9 ปี เป็นการเลือกตั้งครั้งที่มีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นจำนวนมาก เป็นการเลือกตั้งในช่วงที่สื่อสังคมกำลังถาโถมเข้าใส่สังคมไทยอย่างมาก อีกทั้งพฤติกรรมการสื่อสารของประชาชนก็เปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม เป็นการเลือกตั้งครั้งที่มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นกลุ่มคนเจเนอเรชั่นวาย ที่เป็นคนกลุ่มใหญ่ของกรุงเทพมหานคร ด้วยคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มประชากรตัวแปรทางการเมืองที่สำคัญ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565 ของคนเจเนอเรชั่นวาย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อและข่าวสาร แนวคิดลักษณะทางประชากร แนวคิดเกี่ยวกับเจเนอเรชั่น แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม นอกจากนั้นยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เปรมมณี

สินจงเจริญกิจ (2559), จรรยามาศ ปลอดแก้ว (2561), สืบแสง แสงทอง (2563) และโบรญา คุณวิบูลย์ (2564) ทั้งนี้ ผลการศึกษายังได้สะท้อนถึงพฤติกรรมและความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารผ่านสื่อสังคม ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ของคนเจเนอเรชั่นวาย ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตามลักษณะทางประชากรของคนเจเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิด

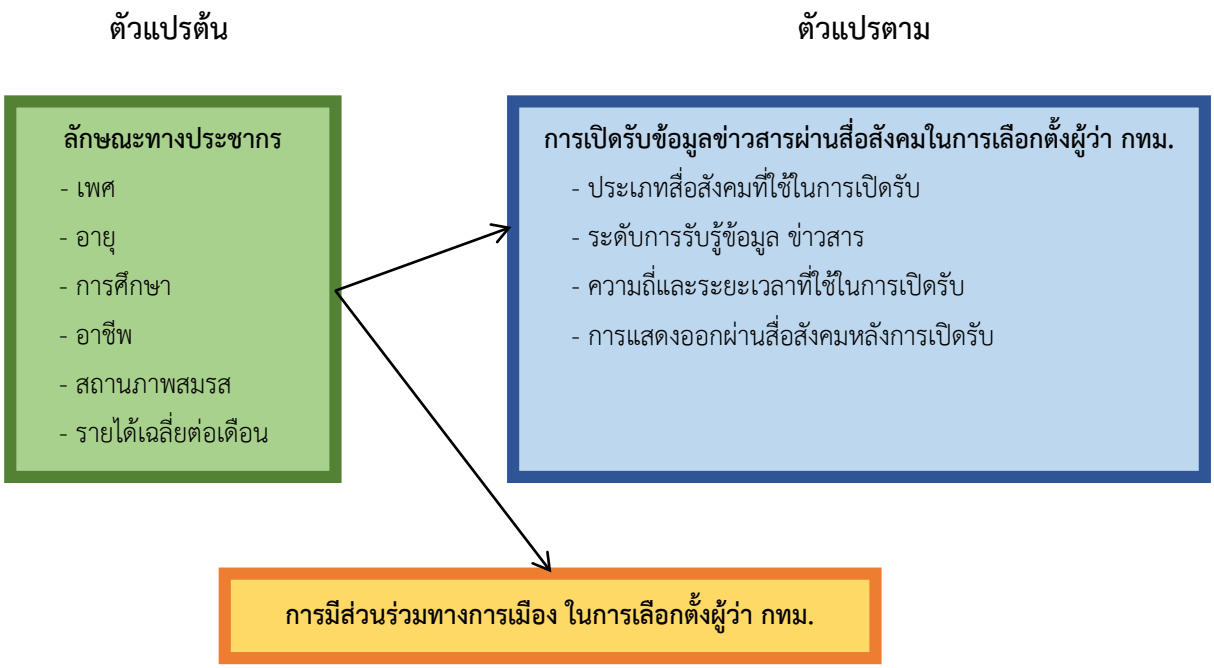

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เปรมมณี สินจงเจริญกิจ (2559) พบว่า การเปิดรับสื่อด้านความรู้เกี่ยวกับสภานิติบัญญัติแห่งชาติของกลุ่มตัวอย่าง มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะประชากร อันประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ด้านระดับความถี่ในการเปิดรับ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย จรรยามาศ ปลอดแก้ว (2561) พบว่า พฤติกรรมเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ผ่านสื่อสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อาชีพ และประสบการณ์มีส่วนร่วมทางการเมือง ยังส่งผลต่อการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองอีกด้วย สืบแสง แสงทอง (2563) พบว่า คนเจเนอเรชั่นวาย มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง แตกต่างกันไปตามลักษณะประชากร นิยมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคม และมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โบรญา คุณวิบูลย์ (2564) พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีการเปิดรับข่าวสารและแสดงความคิดเห็นแตกต่างกันไปตามลักษณะประชากร ส่วนใหญ่นิยมเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคม โดยมีระดับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารในระดับมาก

สมมติฐานการวิจัย

1. คนเจเนอเรชั่นวายที่มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีลักษณะทางประชากรได้แก่ เพศ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันจะมีระดับการรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมแตกต่างกัน

2. คนเจเนอเรชั่นวายที่มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีลักษณะทางประชากรได้แก่ เพศ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันจะมีระดับการมีการแสดงออกหลังการเปิดรับข้อมูลข่าวสารในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

3. คนเจเนอเรชั่นวายที่มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีลักษณะทางประชากรได้แก่ เพศ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่เป็นคนเจเนอเรชั่นวาย ที่เกิดระหว่าง พ.ศ. 2524-2543 ทั้งเพศชาย หญิงและไม่ระบุเพศ ซึ่งมีอายุระหว่าง 22-41 ปี (กัญญ์ณณัฐ อนุรักติพันธุ์, 2561, หน้า 35) ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 1,798,920 คน (กรมการปกครอง, ออนไลน์, 2565) และมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคม

ขอบเขตด้านเวลา

กำหนดระยะเวลาการเก็บข้อมูลหลังการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร คือ หลังวันที่ 22 พฤษภาคม 2565 (เป็นช่วงเวลาหลังจากการเลือกตั้งสิ้นสุดลง)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นคนเจเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,798,920 คน (กรมการปกครอง, ออนไลน์, 2565) ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คำนวณตามหลักการแปรผันร่วม ระหว่างขนาดของกลุ่มตัวอย่างกับความคลาดเคลื่อน ที่เกิดจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของ Yamane โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกจากเขตแต่ละกลุ่มการบริหารงานด้วยการจับสลาก โดยกระจายเขตครอบคลุมตามเขตการบริหารงาน ทั้งกลุ่มกรุงเทพกลาง กรุงเทพเหนือ กรุงเทพใต้ กรุงเทพตะวันออก กรุงเทพตะวันตก (แบ่งเป็นกลุ่มกรุงธนเหนือ และกลุ่มกรุงธนใต้) กลุ่มละ 1 เขต ได้รวม 6 เขต แบ่งได้เป็นเขตละ 67 คน จำนวน 4 เขต เขตละ 66 คน จำนวน 2 เขต ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) ทั้งนี้ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลายทางด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยทำการแจกแบบสอบถามตามสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ได้แก่ ศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานครที่มีกระจายอยู่ทั่วกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยต่าง ๆ สถานที่ทำงาน โดยใช้วิธีคัดกรองกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้นด้วยคำถาม ดังนี้

1. ท่านเกิดระหว่างปี พ.ศ. 2524-2543 หรือไม่
2. ท่านมีชื่อในทะเบียน ในเขตกรุงเทพมหานครไม่น้อยกว่า 1 ปีนับถึงวันเลือกตั้งหรือไม่

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผ่านการทดสอบความเที่ยงตรง (validity) จากผู้เชี่ยวชาญ และผ่านการทดสอบความน่าเชื่อถือ (reliability) ด้วยการนำมาทดลองเก็บข้อมูล (try out) จำนวน 30 ชุด และใช้วิธีสัมประสิทธิ์แบบอัลฟาของครอนบาค โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ (ชาย หญิง ไม่ระบุเพศ) อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklists)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร เป็นคำถามเกี่ยวกับการเปิดรับข้อมูลด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่หลักของผู้ว่าราชการ กทม. ข้อมูลด้านกฎหมายการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตลอดจนการแสดงออกหลังการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ โดยใช้มาตราส่วนค่าของลิเคิร์ท (Likert Rating Scales) ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งผลการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (reliability) ของแบบสอบถามในส่วนนี้ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alph-coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค ผลการทดสอบหาค่าความน่าเชื่อเท่ากับ 0.88 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อถือได้สูง

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผ่านสื่อสังคมโดยมีการให้ค่าตัวเลือกการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น 2 ค่า คือ ตอบว่า ทำ ได้ 1 หากตอบ ไม่ทำ ได้ 0 โดยใช้สูตรในการคำนวณ คือ สูตร KR-20 (ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค์, 2560, หน้า 89-90) ผลทดสอบค่ามีความน่าเชื่อถือ (reliability) ในส่วนนี้ได้เท่ากับ 0.81 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อถือได้สูง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน มาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้มาลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูปเชิงสถิติ สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (descriptive statistics) เพื่อแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ประกอบการอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาณ (inferential statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานเชิงเปรียบเทียบตัวแปรตาม ตามลักษณะทางประชากร ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ของคนเจเนอเรชั่นวาย ในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า

1.1 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุตั้งแต่ 22-41 ปี จำนวน 400 คน ที่สมัครใจในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.5 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 70.7 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 78.5 ส่วนใหญ่เป็นพนักงานเอกชน/ลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 40.8 และส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 25,000 บาท

1.2 ด้านพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมใช้ เฟซบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมาเป็นทวิตเตอร์ ร้อยละ13.8 ยูทูบ ร้อยละ 10.5 อินสตาแกรม ร้อยละ 4.3 และทางไลน์ ร้อยละ 3.4 เปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมทุกวัน ร้อยละ 30 รองลงมาเปิดรับข้อมูลข่าวสาร 1-2 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 24.3 ใช้ระยะเวลาเปิดรับข้อมูลข่าวสาร 15-30 นาทีต่อครั้ง ร้อยละ 49.3 รองลงมาเปิดรับข้อมูลข่าวสารน้อยกว่า 15 นาที ร้อยละ 34.5

1.3 ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ของคนเจเนอเรชั่นวายรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าด้านอื่น รองลงมาเป็นข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง ทั้งนี้ข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่หลักของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นด้านที่มีระดับการรับรู้น้อยที่สุด อย่างไรก็ตามในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผ่านสื่อสังคม ของคนเจเนอเรชั่นวาย

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในการเลือกตั้งผู้ว่า กทม.	$(\bar{X})$	*SD*	ความหมาย
ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สมัครรับเลือกตั้ง			
1. ภาพ ชื่อ หมายเลขผู้สมัคร	3.89	0.89	มาก
2. พรรคการเมืองที่สังกัด ของผู้รับสมัครเลือกตั้ง	3.48	0.98	มาก
3. ประวัติของผู้สมัครในตำแหน่งผู้ว่าราชการ กทม.	3.59	1.09	มาก
4. นโยบายหาเสียงของผู้สมัครในตำแหน่งผู้ว่าราชการ กทม.	3.79	1.00	มาก
ผลรวมด้านข้อมูลส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	3.69	0.80	มาก
ข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่หลักของผู้ว่าราชการ กทม.			
5. กำหนดนโยบายทิศทางการ แก้ไข พัฒนา และบริหารราชการให้เป็นไปตามแบบแผน	3.84	0.92	มาก
6. มีอำนาจในการสั่งการที่เกี่ยวกับราชการของ กทม. และรักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติ กทม.	3.74	0.93	มาก
ข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่หลักของผู้ว่าราชการ กทม.			
7. แต่งตั้งหรือถอดถอนรองผู้ว่า และข้าราชการการเมืองอื่น ๆ และบริหารจัดการเรื่องข้าราชการประจำ	3.47	0.97	มาก
8. มีหน้าที่ในการนำนโยบายจากรัฐบาลกลางมาปฏิบัติ	3.56	0.96	มาก
ผลรวมด้านข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่หลักของผู้ว่าราชการ กทม.	3.65	0.82	มาก
ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายการเลือกตั้งผู้ว่าราชการ กทม.			
9. วาระการดำรงตำแหน่ง ของผู้ว่าราชการ กทม.	3.81	0.92	มาก
10. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	3.85	0.93	มาก
11. ห้ามขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุรา ในเขตเลือกตั้งระหว่างเวลา 18.00 น. ของวันก่อนเลือกตั้งหนึ่งวัน	3.84	1.03	มาก
12. ห้ามจงใจทำให้บัตรเลือกตั้งของตนเองชำรุด เสียหายหรือทำให้บัตรเสีย	3.98	1.01	มาก
13. ห้ามใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใดถ่ายภาพบัตรเลือกตั้ง เพื่อให้เห็นเครื่องหมายการลงคะแนนในคูหาเลือกตั้ง	3.97	0.96	มาก
14. ห้ามเรียก รับ หรือยอมรับเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น เพื่อลงคะแนนเสียงหรือไม่เลือกผู้สมัครใด	4.04	1.03	มาก
ผลรวมด้านข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายการเลือกตั้งผู้ว่าราชการ กทม.	3.91	0.76	มาก
ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง			
15. การตรวจรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง สถานที่ตั้งของหน่วยเลือกตั้ง ลักษณะบัตรเลือกตั้ง ฯลฯ	3.92	0.93	มาก
ผลรวมด้านข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.92	0.932	มาก
ผลรวมของระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองฯ	3.79	0.69	มาก

1.4 ด้านระดับการแสดงออกหลังการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคม ภาพรวมมีระดับการแสดงออกผ่านสื่อสังคม เช่น กดไลก์ กดแชร์ กดติดตาม ส่งสติ๊กเกอร์ รีทวิต เป็นต้น จัดอยู่ในระดับปานกลาง การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคม จัดอยู่ในระดับน้อย ส่วนการแสดงออกด้วยการสนทนา พูดคุย แลกเปลี่ยนวิพากษ์วิจารณ์ผ่านสื่อสังคม จัดอยู่ในระดับน้อย

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย ร้อยละ 13.5 ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง ร้อยละ 36.0 และระดับการมีส่วนร่วมมาก ร้อยละ 50.5

2. ผลการเปรียบเทียบการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตามลักษณะทางประชากรของคนเจเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

2.1 การเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมแตกต่างตามลักษณะทางประชากรกล่าวคือ คนเจเนอเรชั่นวายที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผ่านสื่อสังคมแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีการศึกษาระดับ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ปริญญาโท และอื่น ๆ มีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมปลาย และระดับมัธยมปลาย

2.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างตามลักษณะทางประชากรกล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ปริญญาโท และอื่น ๆ มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับมัธยมปลาย ด้านอาชีพผู้ที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา/ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/เจ้าหน้าที่รัฐ/พนักงานเอกชน/ลูกจ้าง และอื่น ๆ มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มากกว่ากลุ่มอาชีพธุรกิจส่วนตัว ด้านรายได้พบว่า กลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า15,000 บาท, 15,001-25,000 บาท, 35,001-45,000 บาท มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือน 45,001 บาท ขึ้นไป

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565 ของคนเจเนอเรชั่นวาย” สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า คนเจเนอเรชั่นวายมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผ่านสื่อสังคมประเภทเฟซบุ๊ก ในระดับมาก เนื่องจากเฟซบุ๊กเป็นสื่อสังคมที่สามารถสร้างความผูกพันได้กว้างขวางกว่าสื่อสังคมประเภทอื่น ด้วยมีคุณสมบัติในการสื่อสารที่ตอบสนองความต้องการของคนเจเนอเรชั่นวายจากการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท และผู้ที่มีการศึกษาในระดับอื่น ๆ มีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผ่านสื่อสังคมมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจเนื่องมาจากผู้ที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท และผู้ที่มีการศึกษาในระดับอื่น ๆ เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เลือกรับรู้ และเลือกตีความข้อมูลข่าวสาร

ได้ดีกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับ ธีรารักษ์ โพธิสุวรรณ (2560) ซึ่งระบุว่า การศึกษา (education) เป็นลักษณะทางประชากรที่มีผลต่อผู้รับสาร บ่งบอกถึงความสามารถในการเลือกรับข่าวสาร ระดับการศึกษาจะทำให้คนมีความรู้ ความคิด ตลอดจนความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้กว้างขวางลึกซึ้งแตกต่างกันไป ส่วนลักษณะประชากรด้านเพศ อาชีพ และรายได้ ของคนเจเนอเรชั่นวายที่ต่างกันนั้น จากการวิจัยพบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมมณี สินจงเจริญกิจ (2559) ที่ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับสื่อ ความรู้ทัศนคติเกี่ยวกับสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2557 และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” ก็พบว่า เพศ อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกันจะมีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสภานิติบัญญัติแห่งชาติจากสื่อภายในและสื่อภายนอกไม่แตกต่างกัน

ในด้านสถานภาพสมรสนั้นพบว่า สถานภาพโสด สมรส หย่า หม้าย มีการแสดงออกผ่านสื่อสังคมหลังการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร เช่น กดไลท์ กดแชร์ กดติดตาม ส่งสติ๊กเกอร์ แสดงความคิดเห็น สนทนาวิพากษ์วิจารณ์ รีทวิต ผ่านสื่อสังคม เป็นต้น น้อยกว่า สถานภาพสมรสแยกกันอยู่ และผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 45,001 บาท มีการแสดงออกผ่านสื่อสังคมหลังการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร มากกว่าผู้ที่มีรายได้ 45,001 บาท ขึ้นไป อาจเนื่องมาจากโดยทั่วไปผู้ที่แสดงออกผ่านสื่อสังคมหลังการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร มักได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมรอบตัว และความเชื่อของตนเอง ซึ่งโดยทั่วไปมักเลือกข้อมูลที่สนับสนุนความคิดเห็นของตนเองเสมอ จากผลการศึกษาสอดคล้องกับ จิราพร รุจิวัฒนากร (2556) ที่กล่าวว่า สถานภาพสมรส (marital status) หมายถึง การครองเรือน ซึ่งแบ่งเป็นสถานภาพโสด สมรส หม้าย หย่า และแยกกันอยู่ ซึ่งความแตกต่างทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อทางศาสนาก็เป็นสิ่งที่มีอิทธิพล ต่อสถานภาพสมรส โดยมีผลทางตรงต่อการรับรู้ข่าวสาร สถานภาพสมรสของบุคคลย่อมบ่งบอกถึงความอิสระ ในการคิดตัดสินใจและมีอิทธิพลต่อกระบวนการคิด วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งบุคคลที่สมรสแล้ว และบุคคลที่ยังโสดย่อมมีกระบวนการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากสภาพครอบครัวและอิทธิพลของจำนวนบุคคลรอบข้าง

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า สื่อสังคมที่คนเจเนอเรชั่นวาย ใช้ในการติดตามข้อมูลข่าวสารมากที่สุด คือ เฟซบุ๊ก รองลงมา คือ ทวิตเตอร์ ดังนั้นหากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเลือกตั้ง มีจุดมุ่งหมายให้ข้อมูล ข่าวสารผ่านสื่อสังคมกับคนเจเนอเรชั่นวาย จะสามารถเลือกใช้ประเภทสื่อสังคมได้ตรงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

2. ด้านการแสดงออกหลังการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคม จากผลการวิจัยพบว่า คนเจเนอเรชั่นวาย มีการแสดงออกหลังการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคม ในระดับปานกลาง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น ส่งคำถามเข้ามาสอบถาม ข้อสงสัยได้ เนื่องจากหลายหน่วยงานมักปิดคอมเม้นต์ หรือไม่ได้แต่งตั้งแอดมินเข้ามาตอบข้อคำถาม จึงทำให้ขาดประสิทธิภาพในการสื่อสาร

3. ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น จากงานวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง ในเรื่องการเป็นกรรมการในหน่วยเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ การซื้อเสียง หรือแจ้งเหตุผิดปกติ และการชักชวน ชักจูงให้ผู้อื่นมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นจำนวนมาก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งควรส่งเสริมและเพิ่มระดับการรณรงค์ให้ประชาชน เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องดังกล่าวมากขึ้น

บรรณานุกรม

กัญญ์ณณัฐ อนุรักติพันธุ์. (2561). การวิเคราะห์ผู้บริโภค. ใน ***เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการสื่อสารการตลาด หน่วยที่ 3***. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กรมการปกครอง. (2565). ***สถิติประชากรทางทะเบียนราษฎรรายเดือน***. เข้าถึงได้จาก: https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage [2565, 20 พฤษภาคม].

จรรยามาศ ปลอดแก้ว. (2561). ***พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ***. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จิราพร รุจิวัฒนากร. (2556). ***รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่าง ๆ ของนักศึกษาปริญญาตรี***. ชัยภูมิ: สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชัยภูมิ.

ธีรารักษ์ โพธิสุวรรณ. (2560). ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้รับสารและผู้ส่งสาร. ใน ***ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 6***. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

โบรญา คุณวิบูลย์. (2564). ***การเปิดรับข่าวสารกับความคิดเห็นทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยในยุครัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก***. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการสื่อสารทางการเมือง, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

เปรมมณี สินจงเจริญกิจ. (2559). ***การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2557 และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร***. วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค์. (2560). การวิจัยเชิงปริมาณ. ใน ***ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการสื่อสาร หน่วยที่ 4.*** นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สืบแสง แสงทอง. (2563). ***การเปิดรับข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของเจเนอเรชันวาย ในเขตกรุงเทพมหานคร***. การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

อรวรรณ สว่างอารมณ์. (2563). ***การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของพลเมือง 4 รุ่น: กรณีศึกษาอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา***. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

LEARNING MANAGEMENT AND LEARNING ACHIEVEMENT OF ECONOMIC GEOGRAPHY COURSE FOR UNDERGRADUATE STUDENTS IN GEOGRAPHY AND GEOINFORMATICS PROGRAMME DURING COVID-19 PANDEMIC SITUATION*

Manuscript Submission Data: 2023, January 27
Article Editing Date: 2023, February 6
Article Accepted Date: 2023, March 3

Pakorn Meksangsouy**

ABSTRACT

This research has two objectives; to survey students' needs for learning environment management during the covid-19 pandemic situation; and to assess the learning achievement in an Economic Geography course during the covid-19 pandemic condition. Two sets of questionnaires were the primary instruments used in this study. The first set was a survey of learning management for undergraduate students in semester 2/2020 from the Department of Geography, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University. The number of respondents was 187, which accounted for 85.78 of the total students. The second set was the assessment of learning achievement of 30 undergraduate students who registered in the Economic Geography course. The results were discussed into two parts. First, the understanding of students' needs in order to manage learning environments efficiently. Smartphones were rated high according to students in terms of online study equipment. Hybrid classroom was favored as a study medium for students. In addition, students' adaptation towards the normal study pattern, for example, switching between offline and online methods in accordance with social distancing schemes as well as hybrid classroom environments, were taken into account. Second, this research indicated the Economic Geography course's overall students' attitudes ($\overline{x}$=4.08, *SD*=0.88), achievement motivation ($\overline{x}$=4.22, *SD*=0.71), and study preference for online study ($\overline{x}$=3.95, *SD*=0.91) were all at high levels.

Keywords: Learning management, Learning Achievement, Economic geography, Online teaching.

** Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University
Corresponding author. e-Mail: pakornm@g.swu.ac.th

การจัดการการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจของนิสิตปริญญาตรีหลักสูตรภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019*

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 27 มกราคม 2566
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2566
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 3 มีนาคม 2566

ปกรณ์ เมฆแสงสวย**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อตรวจสอบความต้องการในการจัดการเรียนรู้ของนิสิตระดับปริญญาตรีหลักสูตรภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ และ 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจในช่วงระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีวิธีการศึกษา คือ แบบสอบถามแนวทางการจัดการเรียนการสอนนิสิตภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 85.78 ของนิสิตทั้งหมด และแบบประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนออนไลน์ รายวิชา ภม 234 ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's scale) จำนวน 5 ระดับ จากนิสิตที่ลงทะเบียนในรายวิชา จำนวน 30 คน ผลการศึกษาที่สำคัญอภิปรายได้ 2 ประเด็น ประเด็นแรก การเข้าใจความต้องการของนิสิตเพื่อจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ระดับการเข้าถึงอุปกรณ์เพื่อการเรียนออนไลน์ของนิสิตในระดับมากที่สุด คือ โทรศัพท์ Smartphones ความต้องการส่วนมากของนิสิตในการจัดห้องเรียนแบบ Hybrid และความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการจัดห้องเรียนทั้งแบบสลับกันเข้ามาเรียนในห้องเรียนตามหลักการเว้นระยะห่าง ประเด็นที่สอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ พบว่า นิสิตมีเจตคติต่อการเรียนอยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$=4.08, *SD*=0.88) มีแรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$=4.22, *SD*=0.71) และพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนิสิตในอยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$=3.95, *SD*=0.91)

คำสำคัญ: การจัดการการเรียนรู้, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ, การสอนออนไลน์

---

* งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากทุนวิจัยเงินรายได้คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีงบประมาณ 2564

** คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Corresponding author. e-Mail: pakornm@g.swu.ac.th

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ช่วงไตรมาสแรกของ พ.ศ. 2563 ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของประชากรในประเทศต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตกันเป็นอย่างมากจนทำให้หลากหลายกิจกรรมในประเทศต้องปรับตัวเข้าสู่วิถีปกติใหม่ (new normal) กันมากขึ้น ในส่วนของภาคการศึกษานั้นการแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้เกิดการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบวิถีใหม่มากขึ้นในทุกระดับชั้นตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา สำหรับการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าวมีการปรับการเรียนการสอนกันหลายรูปแบบที่มีความแปลกใหม่มากขึ้น โดยหลัก ๆ คือ การจัดการเรียนการสอนในระบบออนไลน์และการวัดผลสัมฤทธิ์ที่แตกต่างกันไป (วีรพล แก้วพันธ์อ่ำ, จิระวรรณ ยืนยั่ง และพรชัย พันธุ์วิเศษ, 2564; กาญจนา บุญภักดิ์, 2563; วิทยา วาโย, อภิรดี เจริญนุกูล, ฉัตรสุดา กานกายันต์ และจรรยา คนใหญ่, 2563; อชิระ อุตมาน และพิมพ์ตะวัน จันทัน, 2563) โดยอาจจำแนกตามลักษณะธรรมชาติของวิชามีความแตกต่างกัน เช่น รายวิชาที่เน้นภาคทฤษฎี (ปิยะ ไล้หลีกพาล, 2563, หน้า 483-492; ภาสกร เรืองรอง และกิ่งกมล ศิริประเสริฐ, 2563) และรายวิชาที่ผสมผสานระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (สิริพร อินทสนธิ์, 2563; ธราดล เสาร์ชัย, 2563, หน้า 107-115)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นอีกหนึ่งสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนจากแบบปกติมาสู่แบบวิถีใหม่เช่นเดียวกับสถาบันการศึกษาอื่น จากประกาศมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรื่อง แนวทางปฏิบัติสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อการป้องกันแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ฉบับที่ 1 วันที่ 12 มีนาคม 2563 นับได้ว่าเป็นการประกาศฯ ฉบับแรกที่มีสาระสำคัญด้านแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบวิถีใหม่ คือ การสอนในรูปแบบออนไลน์ทั้งหมดเป็นต้นมา จนถึงประกาศมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค COVID-19 (ฉบับที่ 15) วันที่ 29 มกราคม 2564 ซึ่งเป็นประกาศฯ ที่อนุญาตให้จัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างระบบออนไลน์ในสถานที่ตั้งได้ตามความเหมาะสมของแต่ละหลายวิชา (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ออนไลน์, 2564) ดังนั้น ทุกหลักสูตรในมหาวิทยาลัยต้องมีการปรับตัวเพื่อการจัดการเรียนการสอนภายในแนวทางวิถีใหม่ของในแต่ละสาขาวิชา อย่างไรก็ตามลักษณะธรรมชาติของสาขาวิชาในแต่ละหลักสูตรที่มีความแตกต่างกัน ย่อมมีความต้องการในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่แตกต่างกัน หากดำเนินการจัดการเรียนการสอนไปโดยไม่ได้ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอนอาจทำให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้ ยิ่งไปกว่านั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญในการนำไปใช้เพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาปรับปรุงการเรียนการสอนในครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น การศึกษาเพื่อหาแนวทางจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ที่เหมาะสมแต่ละหลักสูตรจึงเป็นประเด็นใหม่ที่น่าสนใจเพื่อเป็นแนวทางจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความต้องการในการจัดการเรียนรู้ของนิสิตระดับปริญญาตรีหลักสูตรภูมิศาสตร์ และภูมิสารสนเทศระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจของนิสิตปริญญาตรีหลักสูตรภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการเรียนรู้ระหว่างสถานการณ์การระบาดของ COVID-19

การจัดการเรียนรู้ระหว่างสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 อาจจำแนกได้เป็นการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน เพื่อให้การสื่อสารของทั้งผู้รับสาร และผู้ส่งสาร มีประสิทธิภาพมากที่สุด และนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์การเรียนที่ดีต่อไปได้ โดย กาญจนา บุญศักดิ์ (2563) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ระหว่างสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ในรูปแบบ new normal ต้องมีการออกแบบที่ดี เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 8 ประการ ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนทราบว่าต้องทำอะไร อย่างไร และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ 2) ผู้เรียน และผู้สอนทราบเป้าหมายที่ชัดเจน 3) ผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 4) การจัดการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติ ที่ผู้เรียนรู้สึกสนุกกับการเรียน 5) เกิดการพัฒนาความสามารถอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 6) จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับช่วงวัยของผู้เรียน 7) สร้างแรงเสริม แรงจูงใจ รางวัล และบทลงโทษที่ชัดเจนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ และ 8) จัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ระหว่างสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 มีรูปแบบที่หลากหลาย และมีความท้าทายในหลายด้าน ปิยะ ไล้หลีกพาล (2563, หน้า 483-492) อภิปรายถึงปัญหา และโอกาสของการสอนออนไลน์ระหว่างสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ซึ่งลักษณะวิชาเป็นวิชาที่เน้นการบรรยาย ซึ่งใช้วิธีการสอนออนไลน์ (online learning) โดยการเรียนรู้ร่วมกันทั้งชั้นเรียน และเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในชั้นเรียนออนไลน์ร่วมกับการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook ในการอธิบาย และการให้คำแนะนำในการเรียน สอดคล้องกับ ภาสกร เรืองรอง และกิ่งกมล ศิริประเสริฐ (2563) อภิปรายถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ตรายวิชาภาษาอังกฤษ โดยนำแนวคิดเกมมิฟิเคชันมาปรับใช้กับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมซึ่งสามารถให้ผู้เรียนได้ศึกษาส่วน สิริพร อินทสนธิ์ (2563) อธิบายถึงแนวทางการเรียนการสอนออนไลน์ในรายวิชาการเขียนโปรแกรมเว็บ ซึ่งเป็นวิชาที่มีทั้งภาคบรรยายและภาคปฏิบัติ โดยมีการพัฒนาเครื่องมือหลากหลายวิธี และหลาย platforms เช่น Line, Zoom, YouTube, Google Classroom เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้ามาศึกษาได้ตลอดเวลา และเหมาะกับรายวิชาที่เป็นเนื้อหาปฏิบัติผ่านทางคอมพิวเตอร์ ดังนั้นผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นความหลากหลายของกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนในสถานการณ์จริงได้ สิ่งเหล่านี้เป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายในการพัฒนารูปแบบการสอนและเครื่องมือการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์ที่ไม่สามารถดำเนินการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ตามปกติ

อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าสนใจในการพิจารณาการจัดการเรียนรู้ระหว่างสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 คือ ข้อจำกัด หรือระดับความพร้อมในการเรียนออนไลน์ที่ไม่เท่ากัน วิทยา วาโย และคณะ (2563) เสนอแนะถึงการเรียนการสอนออนไลน์ที่สามารถทำให้เข้าถึงได้ในช่วงภาวะหยุดชะงักทางการศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสามารถดำเนินไปได้ตามปกติและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต้องตระหนักอีกประการ คือ ข้อจำกัดในการเข้าถึงระบบออนไลน์ของผู้เรียนทั้งกลุ่มผู้เรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล และกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ที่ประเทศต้องให้ความตระหนักถึงเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับ วีรพล แก้วพันธ์อ่ำ และคณะ (2564) อภิปรายถึงความสามารถในการเรียนรู้แบบออนไลน์ของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนสระแก้วในแต่ละช่วงอายุระหว่างสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 พบว่า ผู้เรียนแต่ละช่วงอายุมีความสามารถในการเรียนรู้แบบออนไลน์ได้แตกต่างกัน ดังนั้น การจัดการรูปแบบการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงความแตกต่างด้านความสามารถในการจัดการตนเองตามลักษณะช่วงวัยให้เหมาะสม

2. การวัดผลสัมฤทธิ์การเรียน

นงลักษณ์ เขียวมณี (2562) สรุปสาระสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ความสำเร็จ ความสามารถของบุคคลในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ ตลอดจนค่านิยม และความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากผ่านกระบวนการเรียนการสอนมาแล้ว ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นดัชนีประการหนึ่งที่สามารถบ่งบอกถึงคุณภาพของการศึกษา โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใน 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (ประกอบด้วยความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การประเมิน และการสร้างสรรค์) ด้านจิตพิสัย (จำแนกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ การรับรู้ การตอบสนอง การสร้างคุณค่า การจัดระบบคุณค่า และการสร้างลักษณะนิสัย) และด้านทักษะพิสัย (จำแนกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ การรับรู้ การเตรียมพร้อม การตอบสนองแนวทางที่กำหนดให้ ความสามารถด้านกลไก และการตอบสนองที่ซับซ้อน)

แนวทางการวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนมีหลากหลายรูปแบบ เช่น ปรียา ริยาพันธ์ และสันติ โชติแก้ว (2563) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้เฟสบุ๊ก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาโดยใช้ตัวแบบสมการเชิงโครงสร้าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีเรียกใช้โปรแกรม (Application Programming Interface: API) จากเฟซบุ๊ก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรมอาร์ พบว่า พฤติกรรมการใช้เฟสบุ๊กของนักศึกษาที่สะท้อนผ่านเวลาเฉลี่ยในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงความคิดเห็นต่อโพสต์ทั้งหมดส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ยังมีการวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนโดยการใช้แบบทดสอบวัดผล เช่น พัณนิดา อุปหนอง (2563) ศึกษาด้านการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการจัดการเรียนรู้รูปแบบบรรยาย รายวิชา สศ 2202101 ประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน รายวิชา สศ 2202101 ประวัติศาสตร์ไทย เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.28-0.79 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.31-0.66 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.77 และข้อทดสอบการเขียนบรรยายคำตอบลงในกระดาษคำตอบ

(essay test) จำนวน 8 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้รูปแบบบรรยาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์มีความพึงพอใจสูงกว่าการจัดการเรียนรู้รูปแบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ สมชาย พาชอบ (2563) อภิปรายด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี โดยใช้วิธีการศึกษา คือ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน พร้อมกับแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้เรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกอยู่ในระดับมาก

การวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนโดยการใช้แบบสอบถาม และแบบทดสอบในการวัด เช่น นันทนพ เข็มเพชร (2563) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำของนิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำของนิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครองโดยภาพรวมในระดับความคิดเห็น คือ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้เรียน ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านครอบครัว ด้านสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกมหาวิทยาลัย ด้านความสัมพันธ์ในการคบเพื่อน ความเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยในด้านที่นิสิตมีความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านผู้เรียน รองลงมา ในด้านครอบครัว ด้านสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านความสัมพันธ์ในการคบเพื่อน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกมหาวิทยาลัย ในขณะที่ อาฟีฟี ลาเต๊ะ (2563) อภิปรายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสถิติสำหรับนักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี โดยใช้เครื่องมือการศึกษา คือ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินโครงงาน และแบบทดสอบวัดผลปลายภาคแบบปรนัย และอัตนัย ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 และยังสามารถพัฒนาโครงงานรวมทั้งสิ้น 11 โครงงาน และมีทัศนคติค่อนข้างเห็นด้วยต่อประเด็นความมุ่งมั่นในการเรียนวิชาสถิติ และความน่าสนใจต่อวิชาสถิติ

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า แนวทางการวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนมีหลากหลายรูปแบบวิธีการ ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ประยุกต์แบบสอบถามเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสประมวลประสบการณ์จากการเรียนการสอนมาตลอดทั้งภาคเรียนเพื่อใช้ในการประเมินในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นในการตรวจสอบความต้องการในการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนิสิตระดับปริญญาตรีรายวิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ หลักสูตร วท.บ. (ภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ) ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาครั้งนี้กำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลจากนิสิตในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 คือ ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนพฤษภาคม 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่ นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ ชั้นปีที่ 1-3 ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 218 คน ซึ่งเป็นช่วงระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยกลุ่มเป้าหมายกลุ่มแรก เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ได้มาโดยการเลือกแบบสะดวก (convenience sampling) ใช้เพื่อการศึกษาความคิดเห็น และทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กลุ่มเป้าหมายกลุ่มแรก ได้รับการร้องขอให้ตอบแบบสอบถามตามช่วงเวลาที่กำหนด คือ ก่อนเปิดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โดยมีกลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถามจำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 85.78

กลุ่มที่สอง ได้แก่ นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ ชั้นปีที่ 2 ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ภม 234 ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ จำนวน 30 คน โดยกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ใช้เพื่อการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการเรียนออนไลน์ระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 แบบสอบถามแนวทางการจัดการเรียนการสอนนิสิตภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

2.2 แบบประเมินปัจจัยในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ รายวิชา ภม 234 ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert’s scale) จำนวน 5 ระดับ ประกอบไปด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเจตคติต่อการเรียน จำนวน 10 ข้อ 2) ด้านแรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 10 ข้อ และ 3) ด้านพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ จำนวน 10 ข้อ รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ

2.3 การตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินปัจจัยในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์รายวิชา ภม 234 ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ใช้วิธีการค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ (Index of

item objective congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทางด้านภูมิศาสตร์ หรือการสอนทางด้านสังคมศึกษา ในระดับต่าง ๆ ทั้งนี้แบบประเมินที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแบบประเมินที่ผลค่าคะแนนของ IOC มากกว่า 0.50 มาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. ขั้นตอนในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 นำแบบสอบถามแนวทางการจัดการเรียนการสอนนิสิตภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นอาสาสมัครในการตอบแบบสอบถามเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าการแจกแจงความถี่ สถิติร้อยละ เพื่อนำแนวโน้มความคิดเห็นส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างมาดำเนินการจัดการเรียนการสอน

3.2 นำแบบประเมินปัจจัยในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ รายวิชา ภม 234 ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ที่ผ่านการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิมาให้กลุ่มตัวอย่างนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาเพื่อนำมาใช้ในแนวทางการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การเรียนในครั้งนี้ใช้ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการแปลผลค่าเฉลี่ยของการศึกษาในครั้งนี้จำแนกออกเป็น 5 ระดับ (สุวัทนา สงวนรัตน์, 2564) รายละเอียดดังนี้

ทัศนคติระดับสูงมาก	ค่าของช่วงคะแนนเฉลี่ย	4.50-5.00
ทัศนคติระดับสูง	ค่าของช่วงคะแนนเฉลี่ย	3.51-4.50
ทัศนคติระดับปานกลาง	ค่าของช่วงคะแนนเฉลี่ย	2.51-3.50
ทัศนคติระดับน้อย	ค่าของช่วงคะแนนเฉลี่ย	1.51-2.50
ทัศนคติระดับน้อยที่สุด	ค่าของช่วงคะแนนเฉลี่ย	ต่ำกว่า 1.50

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้อภิปรายออกเป็น 2 หัวข้อหลัก คือ การจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของนิสิตระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจของนิสิตปริญญาตรี หลักสูตรภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ ระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของนิสิตระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19

จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ร้อยละ 85.78 ของนิสิตระดับปริญญาตรี วท.บ. (ภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ) ทั้ง 4 ชั้นปี ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 พบว่า นิสิตประมาณ 2 ใน 3 อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครในช่วงที่มีการจัดการเรียนการสอนระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 โดยที่ร้อยละ 39.60 พักอาศัยอยู่ที่บ้านตนเอง และร้อยละ 24.10 พักอาศัยอยู่หอพักในกรุงเทพมหานคร มีเพียงประมาณ 1 ใน 3 ที่กลับไปอยู่ที่ภูมิลำเนาตนเองในต่างจังหวัด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สถานที่พักอาศัยในช่วงที่มีการเรียนการสอนระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ของนิสิตภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(*n*=187)

สถานที่พักอาศัยในช่วงที่มีการเรียนการสอน	ร้อยละ
พำนักอยู่บ้านใน กทม.	39.60
พำนักอยู่หอพักใน กทม.	24.10
พำนักอยู่บ้านในต่างจังหวัด	36.30

สำหรับประเด็นด้านความพร้อมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนผ่านระบบออนไลน์ (ภาพที่ 1) พบว่า นิสิตส่วนมากมีความพร้อมเข้าถึงการเรียนออนไลน์ด้วยโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบ Smartphones ในระดับมากที่ร้อยละ 58.51 รองลงมา คือ คอมพิวเตอร์/แล็ปท็อป ร้อยละ 41.49 และแท็บเล็ต ร้อยละ 39.89 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า นิสิตส่วนมากใช้ Smartphones เป็นอุปกรณ์หลักอย่างหนึ่งในการเรียนออนไลน์ ซึ่งอาจเป็นเพราะเป็นอุปกรณ์ที่มีความสะดวกในการเข้าถึงทุกช่วงเวลา และสถานที่มากที่สุด ส่วนความพร้อมของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์/แล็ปท็อป และแท็บเล็ต เป็นอุปกรณ์ลำดับรองลงมาที่นิสิตสามารถเข้าถึงเพื่อเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนผ่านระบบออนไลน์ อาจเป็นเพราะว่าเป็นอุปกรณ์ที่มีความสะดวกในการเคลื่อนที่ไปในสถานที่อื่น ๆ น้อยกว่า หรือมีราคาของอุปกรณ์ที่สูงกว่าราคา Smartphones ที่ถูกลงในปัจจุบัน ซึ่งทำให้นิสิตบางส่วนที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณอาจต้องใช้ Smartphones เป็นอุปกรณ์หลักในการเรียนออนไลน์

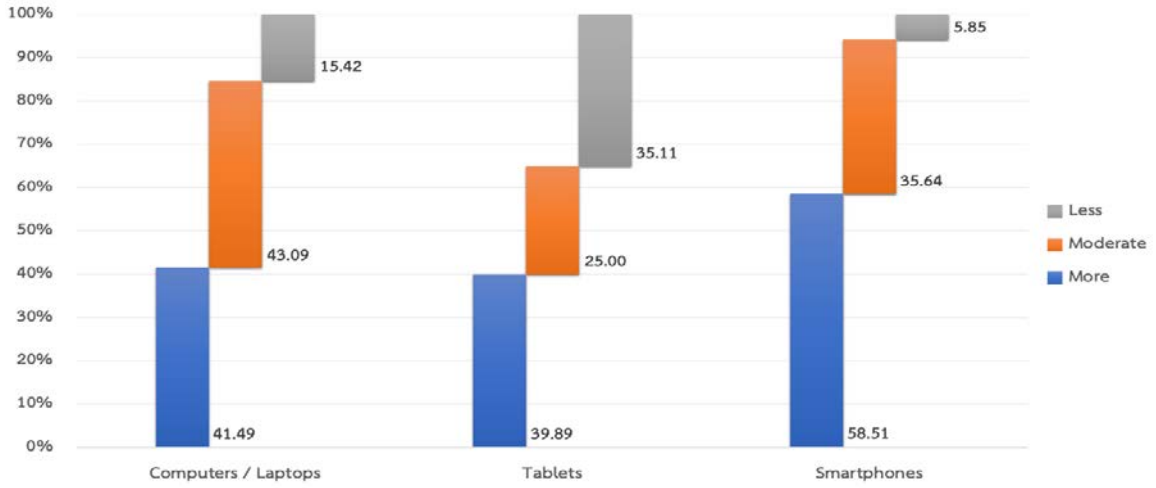

ภาพที่ 1 ความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ (*n*=187)

ประเด็นด้านความต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ (ภาพที่ 2) มีการพิจารณาตามลักษณะธรรมชาติของวิชาทางด้านภูมิศาสตร์ แบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 ลักษณะวิชาที่เน้นเฉพาะการบรรยายในห้องเรียน พบว่า ร้อยละ 60.4 ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบ Hybrid มากที่สุด รองลงมาประมาณ 1 ใน 3 ต้องการเรียนผ่านระบบออนไลน์เท่านั้น ในขณะที่รูปแบบที่ 2 ลักษณะวิชาที่มีทั้งการบรรยาย และการฝึกปฏิบัติด้วยเครื่องมือหรือโปรแกรมเฉพาะด้าน พบว่า ร้อยละ 58.3 ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบ Hybrid มากที่สุด รองลงมาประมาณ 1 ใน 3 ต้องการเรียนเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น และรูปแบบที่ 3 ลักษณะวิชาที่มีทั้งการบรรยายและฝึกปฏิบัติด้วยเครื่องมือที่อาจจะฝึกผ่านทางออนไลน์ได้ พบว่า ร้อยละ 61.0 ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบ Hybrid มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 21.4 ต้องการเรียนเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น จากประเด็นดังกล่าวพบว่า ลักษณะวิชาที่ต้องมีการฝึกปฏิบัตินั้นนิสิตมีความต้องการในการเรียนในห้องเรียนในสัดส่วนที่สูงกว่าลักษณะวิชาที่เน้นเฉพาะการบรรยายในห้องเรียน โดยเฉพาะลักษณะวิชาที่มีทั้งการบรรยาย และการฝึกปฏิบัติด้วยเครื่องมือหรือโปรแกรมเฉพาะด้านที่มีสัดส่วนความต้องการในการเรียนเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้นสูงที่สุด

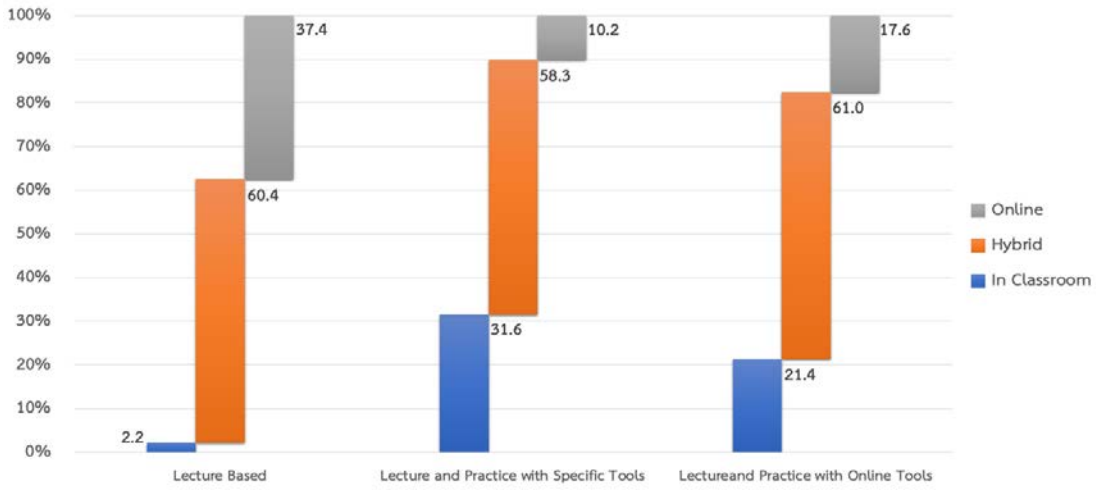

ภาพที่ 2 ความต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ (*n*=187)

ประเด็นสุดท้ายเกี่ยวข้องกับความพร้อมในการปรับตัวด้านการเรียนในรูปแบบใหม่อีกครั้ง (ภาพที่ 3) แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นความพร้อมในการปรับตัวต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีรูปแบบเว้นระยะห่างตามมาตรการ Social Distancing ของศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) ซึ่งอาจทำให้ต้องมีการสลับกลุ่มเข้าห้องเรียน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง 1 ใน 3 ยอมรับได้ในระดับมาก สอดคล้องกับประเด็นด้านการจัดการเรียนการสอนแบบ Hybrid ทั้งในห้องเรียน และออนไลน์ในเวลาเดียวกัน โดยนิสิตในกลุ่มออนไลน์บางครั้งอาจไม่ได้เห็นหน้าอาจารย์ผู้สอนตอนเรียน เนื่องจากอาจารย์

ผู้สอนต้องดำเนินการสอน/การทำกิจกรรมในห้องเรียน จากทั้งสองประเด็นดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่านิสิตเริ่มมีการปรับตัวให้คุ้นกับสภาพแวดล้อมของการเรียนออนไลน์ในช่วงก่อนหน้าที่ผ่านมา

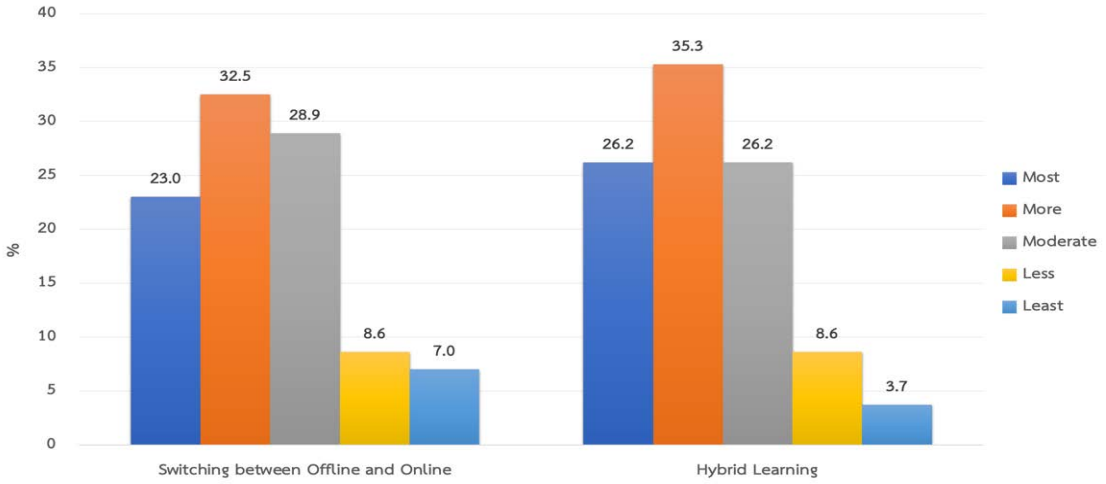

ภาพที่ 3 ความพร้อมในการกลับเข้าห้องเรียนแบบสลับกลุ่มเข้าเรียนบางครั้งตามหลัก Social Distancing และความพร้อมในการรับมือการจัดการเรียนการสอนแบบ Hybrid (*n*=187)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจของนิสิตปริญญาตรีหลักสูตรภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19

จากการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนในวัตถุประสงค์แรกนำมาสู่การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจในรูปแบบใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนในช่วงระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 รวมถึงสอดคล้องกับความต้องการของนิสิตผู้ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาดังกล่าว พบว่านิสิตมีเจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เจตคติต่อการเรียน ของนิสิตในรายวิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$=4.08, *SD*=0.88) โดยมีประเด็นที่นิสิตให้ความสำคัญมากที่สุดอยู่ 2 ประเด็นหลัก และมีเจตคติต่อการเรียนอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ประเด็นแรก คือ นิสิตคิดว่าการเรียนออนไลน์วิชานี้ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองกว่าในห้องเรียน ($\overline{X}$=4.36, *SD*=0.70) และประเด็นที่สอง คือ นิสิตคิดว่าความรู้ที่ได้รับจากวิชานี้มีความสำคัญและมีคุณค่าต่อการเรียนในวิชาอื่นในระดับสูงขึ้นไป ($\overline{X}$=4.36, *SD*=0.76) ส่วนประเด็นรองลงมา คือ นิสิตคิดว่าการเรียนออนไลน์วิชานี้สร้างความพอใจและการสนใจเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\overline{X}$=4.24, *SD*=0.91)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับเจตคติต่อการเรียน

(*n*=30)

เจตคติต่อการเรียน	$\overline{X}$	*SD*	ระดับเจตคติ
▪ นิสิตกระตือรือร้นมากขึ้นเมื่อมีการเรียนออนไลน์นอกสถานที่	3.88	0.97	สูง
▪ นิสิตคิดว่าการเรียนออนไลน์วิชานี้ต้องใช้ความอดทนสูงกว่าในห้องเรียน	3.56	0.88	สูง
▪ นิสิตคิดว่าการเรียนออนไลน์วิชานี้ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองกว่าในห้องเรียน	4.36	0.70	สูง
▪ นิสิตคิดว่าการเรียนออนไลน์วิชานี้ต้องใช้สติปัญญาและทักษะการค้นคว้าเพิ่มเติมสูง	4.04	0.72	สูง
▪ นิสิตคิดว่าความรู้ความสามารถของอาจารย์ผู้สอนมีผลต่อการตัดสินใจเรียนวิชานี้	4.16	1.12	สูง
▪ นิสิตคิดว่าความรู้ที่ได้รับจากวิชานี้มีความสำคัญและมีคุณค่าต่อการเรียนในวิชาอื่นในระดับสูงขึ้นไป	4.36	0.76	สูง
▪ นิสิตคิดว่าการเรียนออนไลน์วิชานี้สร้างความพอใจและการสนใจเรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.24	0.91	สูง
▪ นิสิตคิดว่าการเรียนออนไลน์วิชานี้มีความน่าสนใจตรงกับความคาดหวังที่ตั้งไว้	4.16	0.92	สูง
▪ นิสิตคิดว่าการเรียนออนไลน์วิชานี้มีเวลาให้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมกว่าในห้องเรียน	4.00	0.78	สูง
▪ นิสิตคิดว่ามีความชื่นชอบการเรียนออนไลน์วิชานี้	4.08	0.74	สูง
ภาพรวมของเจตคติต่อการเรียน	**4.08**	**0.88**	**สูง**

2.2 แรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์ ของนิสิตในรายวิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\overline{X}$=4.22, *SD*=0.71) โดยมี 3 ประเด็นแรก ที่นิสิตให้ความสำคัญมากที่สุดและมีแรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับสูง ได้แก่ ประเด็นแรก คือ นิสิตคิดว่าการบันทึกวีดิโอการสอนออนไลน์วิชานี้ทำให้สามารถทบทวนความรู้ย้อนหลังได้ ($\overline{X}$=4.68, *SD*=0.64) ประเด็นที่สอง คือ นิสิตคิดว่างานที่ได้รับมอบหมายท้ายคาบเรียนตามหัวข้อที่เกี่ยวข้องทำให้เข้าใจเนื้อหาของแต่ละหัวข้อได้มากขึ้น ($\overline{X}$=4.60, *SD*=0.58) และประเด็นที่สาม คือ นิสิตคิดว่าเนื้อหาที่เรียน และงานที่ได้รับมอบหมายมีระดับความยากง่ายที่เหมาะสมกับความสามารถ ($\overline{X}$=4.52, *SD*=0.59)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับแรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์

(*n*=30)

แรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์	$\overline{X}$	*SD*	ระดับแรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์
▪ นิสิตคิดว่าผลสำเร็จในการเรียนวิชานี้จะมีผลต่อความมั่นใจในการเรียนวิชาอื่น	4.20	0.70	สูง
▪ นิสิตคิดว่าหากผลการสอบกลางภาควิชานี้ออกมาไม่ดีจะมีผลต่อความพยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มมากขึ้น	4.08	0.65	สูง
▪ นิสิตคิดว่าสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในระหว่างการเรียนวิชานี้ได้ด้วยตนเอง	3.96	0.69	สูง
▪ นิสิตคิดว่าความรู้จากการเรียนวิชานี้มีผลต่อการประกอบอาชีพในอนาคต	4.32	0.69	สูง
▪ นิสิตคิดว่าตนเองมีความกระตือรือร้นในการเรียนออนไลน์วิชานี้	3.76	0.72	สูง
▪ นิสิตคิดว่าตนเองมีความกระตือรือร้นมากขึ้นเมื่อได้รับมอบหมายงานเป็นกลุ่ม	3.92	0.72	สูง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(*n*=30)

แรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์	$\overline{x}$	*SD*	ระดับแรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์
▪ นิสิตคิดว่าตนเองเป็นผู้มีส่วนสำคัญให้การทำงานเป็นกลุ่มในวิชานี้สำเร็จไปด้วยดี	4.20	0.66	สูง
▪ นิสิตคิดว่าการบันทึกวีดิโอการสอนออนไลน์วิชานี้ทำให้สามารถทบทวนความรู้ย้อนหลังได้	4.68	0.64	สูงมาก
▪ นิสิตคิดว่างานที่ได้รับมอบหมายท้ายคาบเรียนตามหัวข้อที่เกี่ยวข้องทำให้เข้าใจเนื้อหาของแต่ละหัวข้อได้มากขึ้น	4.60	0.58	สูงมาก
▪ นิสิตคิดว่าเนื้อหาที่เรียนและงานที่ได้รับมอบหมายมีระดับความยากง่ายที่เหมาะสมกับความสามารถ	4.52	0.59	สูงมาก
ภาพรวมของแรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์	**4.22**	**0.71**	**สูง**

2.3 พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ ของนิสิตในรายวิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\overline{x}$=3.95, *SD*=0.91) โดยมี 3 ประเด็นแรก ที่นิสิตให้ความสำคัญมากที่สุดและมีทัศนคติอยู่ในระดับสูงมาก ได้แก่ ประเด็นแรก คือ นิสิตร่วมทำงานกลุ่มทุกครั้งที่ได้รับมอบหมาย ($\overline{x}$=4.68, *SD*=0.48) ประเด็นที่สอง คือ นิสิตส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงเวลาทุกครั้ง ($\overline{x}$=4.60, *SD*=0.58) และประเด็นที่สาม คือ นิสิตเข้าเรียนในระบบออนไลน์ตามตารางสอนทุกครั้ง ($\overline{x}$=4.52, *SD*=0.66)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับพฤติกรรมการเรียนออนไลน์

(*n*=30)

พฤติกรรมการเรียนออนไลน์	$\overline{x}$	*SD*	ระดับพฤติกรรมการเรียนออนไลน์
▪ นิสิตอยู่ในสถานที่เหมาะสม ไม่มีบุคคลรบกวนต่อการเรียนออนไลน์วิชานี้	3.80	0.83	สูง
▪ นิสิตมีอุปกรณ์พร้อมต่อการเรียนออนไลน์วิชานี้	4.16	0.76	สูง
▪ นิสิตควบคุมตนเองให้มีสมาธิต่อการเรียนออนไลน์วิชานี้อย่างสม่ำเสมอ	3.40	0.88	น้อย
▪ นิสิตเข้าเรียนในระบบออนไลน์ตามตารางสอนทุกครั้ง	4.52	0.66	สูงมาก
▪ นิสิตร่วมทำงานกลุ่มทุกครั้งที่ได้รับมอบหมาย	4.68	0.48	สูงมาก
▪ นิสิตส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงเวลาทุกครั้ง	4.60	0.58	สูงมาก
▪ นิสิตอ่านเอกสารประกอบการเรียนทบทวนทุกครั้งหลังจากเรียนเสร็จ	3.56	0.78	สูง
▪ นิสิตใช้ทักษะการสืบค้นข้อมูลออนไลน์อย่างถูกต้องเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย	4.28	0.61	สูง
▪ นิสิตซักถามอาจารย์ผู้สอนทุกครั้งเมื่อมีข้อสงสัย	3.28	0.85	น้อย
▪ นิสิตแสดงความคิดเห็นในระหว่างการเรียนการสอนทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	3.24	0.98	น้อย
ภาพรวมของพฤติกรรมการเรียนออนไลน์	**3.95**	**0.91**	**สูง**

อย่างไรก็ตามพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ในด้านลบที่ควรต้องตระหนักมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ การควบคุมตนเองให้มีสมาธิต่อการเรียนออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ ($\overline{X}$=3.40, *SD*=0.88) การซักถามอาจารย์ผู้สอนทุกครั้งเมื่อมีข้อสงสัย ($\overline{X}$=3.28, *SD*=0.85) และการแสดงความคิดเห็นในระหว่างการเรียนการสอนทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ($\overline{X}$=3.24, *SD*=0.98) พฤติกรรมการเรียนออนไลน์เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของความถดถอยของความตั้งใจในการเรียนเมื่อนิสิตมีความเคยชินกับการเรียนระบบออนไลน์ที่ขาดปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับอาจารย์ผู้สอน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของนิสิตในช่วงเวลาของการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ทั้งในด้านความพร้อมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนที่นิสิตเข้าถึงมากที่สุด คือ โทรศัพท์ Smartphones ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่มีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด รองลงมา คือ คอมพิวเตอร์/ โน้ตบุ๊ค ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ต้องตระหนัก คือ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ตลอดจนข้อจำกัดในการเข้าถึงระบบออนไลน์ของผู้เรียนทั้งกลุ่มผู้เรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล และกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ที่ต้องตระหนักถึงความสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับ อรรณพ เยื้องไธสง, ศุภวงค์ โหมวานิช, รัชนก อุ้ยเฉ้ง และอุบลวรรณ หงส์วิทยากร (2565) และวิทยา วาโย และคณะ (2563) ที่ได้อภิปรายถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบถึงการเรียนออนไลน์ของนักเรียน ตลอดจนการตระหนักถึงการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียน Hybrid ที่การเรียนการสอนในห้องเรียนแบบ Offline ยังมีความสำคัญเมื่อมีมาตรการผ่อนปรนการเข้าห้องเรียนได้แล้ว โดยเฉพาะการเรียนในรายวิชาที่มีทั้งการบรรยายและฝึกปฏิบัติด้วยเครื่องมือ ที่แม้ว่าการฝึกปฏิบัติหลายอย่างสามารถทำได้ผ่านระบบออนไลน์หลาย Platforms (ปิยรัตน์ รอดแก้ว, อุทุมพร ดุลยเกษม และสิงห์ กาญจนอารี, 2565; สิริพร อินทสนธิ์, 2563) แต่เครื่องมือบางอย่างไม่สามารถฝึกปฏิบัติได้ผ่านระบบออนไลน์ โดยเฉพาะรายวิชาที่ต้องมีการฝึกปฏิบัติการ หรือต้องมีการใช้เครื่องมือเฉพาะอย่างในการศึกษา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นว่าในรายวิชาที่มีการฝึกปฏิบัติการนั้นนิสิตมีความต้องการในการอยากเรียนในสถานที่มากกว่าการเรียนผ่านระบบออนไลน์ อย่างไรก็ตามจากการศึกษายังพบถึงความสามารถในการปรับตัวของนิสิตให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมากขึ้น

ผลจากการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนิสิตในรายวิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ภาพรวมอยู่ในระดับสูงทั้งด้านเจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ในด้านบวกพบว่า การปรับรูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ทำให้นิสิตมีความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้นกว่าการเรียนในห้องเรียน เห็นคุณค่าของวิชาที่เรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการไปเรียนในวิชาอื่นในระดับที่สูงขึ้นต่อไป การเรียนออนไลน์ที่สามารถดูวีดิโอที่บันทึกไว้ในระบบทำให้สามารถกลับไปทบทวนความรู้ย้อนหลังได้ ซึ่งถือว่าเป็นข้อดีของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพาวรรณ ทองตะนุนาม, วรพนิต ศุกระแพทย์, ศุภกร

หวานกระโทก และพัธนินทร์ สันตยากร (2564) ในทางตรงกันข้ามผลสัมฤทธิ์ในด้านลบพบว่า การเรียนออนไลน์ส่งผลลบที่เป็นอุปสรรคต่อพฤติกรรมการเรียนบางประการ เช่น การควบคุมตนเองให้มีสมาธิต่อการเรียนออนไลน์ การซักถามอาจารย์ผู้สอนทุกครั้งเมื่อมีข้อสงสัย และการแสดงความคิดเห็นในระหว่างการเรียนการสอนทุกครั้งเมื่อมีโอกาส สอดคล้องกับการศึกษาของ แก้วใจ มาลีลัย, ภคิน ไชยช่วย, จินดา คำแก้ว, พนาไพร โฉมงาม และนุชจรินทร์ แก่นบุปผา (2564) ที่พบปัญหาเดียวกันถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนเองทั้งประเด็นด้านการไม่มีสมาธิในการเรียนออนไลน์ การทำความเข้าใจต่อเนื้อหาที่เรียนมีระดับความยากแต่ไม่กล้าสอบถามอาจารย์ และการขาดความกระตือรือร้นในการเรียนออนไลน์ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นประเด็นท้าทายที่น่าสนใจในการนำไปต่อยอดในการศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการเรียนการสอนในช่วงหลังสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลของการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปปรับใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพควรมีการทำการสอบถามความต้องการ และการทำความตกลงระหว่างผู้สอน และกลุ่มนิสิตผู้เรียน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้นทางหลักสูตรควรต้องทำการศึกษาความต้องการร่วมกันกับนิสิตเพื่อออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในทุกภาคเรียน

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในรูปแบบหนึ่ง คือ การที่ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนย้อนหลัง และสามารถเข้าถึงเนื้อหาประกอบการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ได้ ซึ่งควรนำข้อดีจุดนี้มาใช้ส่งเสริมการเรียนการสอนต่อไป แม้จะกลับเข้าสู่ห้องเรียนตามแบบปกติในอนาคต ดังนั้น ทางหลักสูตรหรืออาจารย์ผู้สอนควรพิจารณาใช้ Online Platform มาประกอบการเรียนการสอนในฐานะของการเป็นเครื่องมือเสริมช่วยในการสนับสนุนการเรียนการสอนของนิสิตในรายวิชาอื่น ๆ ในอนาคต

3. การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนนิสิตบางประการลดลง โดยเฉพาะการควบคุมตนเองให้มีสมาธิในช่วงเวลาเรียนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น จึงควรต้องมีการจัดกิจกรรมระหว่างการเรียนบางอย่างเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนยังมีสมาธิในช่วงเวลาเรียน

บรรณานุกรม

กาญจนา บุญภักดิ์. (2563). การจัดการเรียนรู้ยุค New Normal. ***วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม***, ***19***(2), หน้า A1-A6.

แก้วใจ มาลีลัย, ภคิน ไชยช่วย, จินดา คำแก้ว, พนาไพร โฉมงาม และนุชจรินทร์ แก่นบุปผา. (2564). การประเมินผลการจัดการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19. ***วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์***, ***5***(3), หน้า 106-118.

ธราดล เสาร์ชัย. (2563). ผลการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเชิงบูรณาการระหว่างวิชาเทคโนโลยีอาคาร 2 กับวิชาการออกแบบสถาปัตยกรรม 3 ในช่วงสถานการณ์โควิด 19. ใน ***หนังสือประมวลบทความในงานประชุมวิชาการ SPU EDUCATIONAL TRANSFORMATION TO THE NEW NORMAL หัวข้อ โอกาสและความท้าทายการจัดการเรียนการสอนในช่วงภาวะวิกฤต Covid-2019 และ New Normal***. กรุงเทพฯ: ศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

นงลักษณ์ เขียวมณี. (2562). ***การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน***. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.

นันทนพ เข็มเพชร. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำของนิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ***วารสารการเมืองการปกครอง***, ***10***(2), หน้า 221-239.

ปรียา ริยาพันธ์ และสันติ โชติแก้ว. (2563). การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยการใช้เฟซบุ๊กและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาโดยใช้ตัวแบบสมการเชิงโครงสร้าง. ***วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์***, ***6***(2), หน้า 33-57.

ปิยรัตน์ รอดแก้ว, อุทุมพร ดุลยเกษม และสิงห์ กาญจนอารี. (2565). สภาพการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงการระบาดของไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช. ***มหาจุฬานาครทรรศน์***, ***9***(2), หน้า 125-141.

ปิยะ ไล้หลีกพาล. (2563). ***ปัญหาและโอกาสของการการสอนออนไลน์ ในช่วงภาวะวิกฤต COVID-19 กรณีศึกษา การสอนแบบบรรยาย วิชา IND143 ประวัติศิลปะการตกแต่งตะวันตก***. ใน หนังสือประมวลบทความในงานประชุมวิชาการ SPU EDUCATIONAL TRANSFORMATION TO THE NEW NORMAL หัวข้อ โอกาสและความท้าทายการจัดการเรียนการสอนในช่วงภาวะวิกฤต Covid-2019 และ New Normal. กรุงเทพฯ: ศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

พัณนิดา อุปหนอง. (2563). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการจัดการเรียนรู้รูปแบบบรรยาย รายวิชา สศ 2202101 ประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ***วารสารพัฒนาทักษะทางวิชาการอย่างยั่งยืน***, ***2***(3), หน้า 15-27.

ภาสกร เรืองรอง และกิ่งกมล ศิริประเสริฐ. (2563). การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามแนวคิดเกมมิฟิเคชันกับรูปแบบการเรียนออนไลน์. ***วารสารอิเล็กทรอนิกส์ สื่อนวัตกรรมและการศึกษาเชิงสร้างสรรค์***, ***30***(2), หน้า 65-78.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2564). ***มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค COVID-19 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://covid19.swu.ac.th [2564, 1 กุมภาพันธ์]

ยุพาวรรณ ทองตะนุนาม, วรพนิต ศุกระแพทย์, ศุภกร หวานกระโทก และพัธนินทร์ สันตยากร. (2564). ผลของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับนักศึกษาพยาบาล ในสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19 ต่อผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ. ***วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข***, ***31***(2), หน้า 10-25.

วิทยา วาโย, อภิรดี เจริญนุกูล, ฉัตรสุดา กานกายันต์ และจรรยา คนใหญ่, (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. ***วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*** : ***วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม***. ***14***(34), หน้า 285-298.

วีรพล แก้วพันธ์อ่ำ, จิระวรรณ ยืนยั่ง และพรชัย พันธุ์วิเศษ. (2564). การศึกษาความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองในแต่ละช่วงอายุ ของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนสระแก้วผ่านการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. ***Journal of Roi Kaensarn Academi***, ***6***(1), หน้า 98-112.

สมชาย พาชอบ. (2563). การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี. ***วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์***, ***5***(3), หน้า 33-42.

สิริพร อินทสนธิ์. (2563). โควิด -19 : กับการเรียนการสอนออนไลน์ กรณีศึกษา รายวิชาการเขียนโปรแกรมเว็บ. ***วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์***, ***22***(2), หน้า 203-213.

สุวัทนา สงวนรัตน์. (2564). ผลการใช้กิจกรรมจดบันทึกคอร์เนลล์เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจต่อการเรียน รายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ 1 สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต. ***วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์***, ***16***(1), หน้า 31-42.

อรรณพ เยื้องไธสง, ศุภวงค์ โหมวานิช, รัชนก อุ้ยเฉ้ง และอุบลวรรณ หงส์วิทยากร. (2565). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา: สภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19. ***วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา***, ***4***(2), หน้า 13-29.

อาฟีฟี ลาเต๊ะ. (2563). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสถิติสำหรับนักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี. ***วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย***, ***12***(1), หน้า 49-60.

อชิระ อุตมาน และพิมพ์ตะวัน จันทัน. (2563). การรับมือกับโรคระบาดโควิด (COVID-19) ด้วยการจัดการเชิงพื้นที่: วิธีการจัดการและข้อเสนอแนะของการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทย. ***สรรสาส์นสังคมศาสตร์ ถอดบทเรียน "โควิด-19" ในมิติทางสังคม***. หน้า 82-91. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

LINE COMMUNICATION FORMAT ON WORK EFFICIENCY OF PRIVATE UNIVERSITY PERSONEL DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Manuscript Submission Data: 2023, January 31
Article Editing Date: 2023, February 14
Article Accepted Date: 2023, March 8

Yaowanart Panpeng*

ABSTRACT

The purposes of LINE communication format on work efficiency of private university personnel during the Covid -19 pandemic are to; 1) study communication patterns via LINE Application and work effectiveness of private university personnel in the situation of COVID-19; 2) study the differences of communication patterns via LINE Application that affect the work efficiency in the situation of COVID-19; 3) study the differences of private university personnel that influence the working performance in the situation of COVID-19; and 4) study the relationship of the communication style via LINE Application with the work effectiveness of private university personnel in the situation of COVID-19. The research methods were qualitative and quantitative, including in-depth interviews and questionnaires. The sample group consisted of personnel from 7 private universities, including Panyapiwat Institute of Technology. Sripatum University, Vongchavalitkul University, Rangsit University, Huachiew Chalermprakiet University, Dhurakij Pundit University and Bangkok Thonburi University.

The results revealed that the communication style through LINE Application were at a high level as follows: The behavior of communication via LINE application, communication at the university, and communication efficiency via LINE Application and job performances in the context of COVID-19, the majority of the participants had opinions at a high level such as Productivity, Absences and Performances. The opinion towards the performance at a moderate level which included individual attitude, stress and turnover.

The work effectiveness of private university personnel during the situation of COVID-19 showed significant differences by gender, age, level of education, university, and income. The communication style via LINE Application correlated with the work effectiveness of personnel in private universities in the situation of COVID-19, including communication on campus. There was a high level of positive correlation with individual productivity. The communication behavior and communication efficiency via LINE Application were at high and moderate level when liked with the performance.

Keywords: Communication format, LINE, Work efficiency.

* School of Communication Arts, Sripatum University at Chonburi
Corresponding author. e-Mail: Yaowanart.pa@chonburi.spu.ac.th

รูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19

เยาวนารถ พันธุ์เพ็ง*

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 31 มกราคม 2566
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 14 กุมภาพันธ์ 2566
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 8 มีนาคม 2566

บทคัดย่อ

รูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 2) เพื่อศึกษาความแตกต่างของรูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE ที่มีผลต่อประสิทธิผลการทำงานในสถานการณ์โควิด-19 3) เพื่อศึกษาความแตกต่างของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ที่มีผลต่อประสิทธิผลการทำงานของ ในสถานการณ์โควิด-19 และ 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของรูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19

โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และแบบสอบถาม มีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน 7 มหาวิทยาลัย ได้แก่ สถาบันปัญญาภิวัฒน์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านพฤติกรรมการสื่อสารผ่าน LINE ด้านการสื่อสารในมหาวิทยาลัย และด้านประสิทธิภาพการสื่อสารผ่าน LINE และประสิทธิผลการทำงานในสถานการณ์โควิด-19 จากการสื่อสารผ่าน LINE ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นระดับมาก ได้แก่ ด้านผลิตภาพของแต่ละบุคคล (productivity) การขาดงาน (absenteeism) ผลการปฏิบัติงาน (performance) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ทัศนคติของบุคคล (individual attitude) ความเครียด (stress) และการตั้งใจลาออก (turnover) ประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 แตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา มหาวิทยาลัย และรายได้ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ รูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 ได้แก่ การสื่อสารในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับมาก ต่อการผลิตภาพของแต่ละบุคคล (productivity) พฤติกรรมการสื่อสารผ่าน LINE และประสิทธิภาพในการสื่อสารผ่าน LINE มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับมาก และปานกลาง ต่อผลการปฏิบัติงาน (performance) ตามลำดับ

คำสำคัญ: รูปแบบการสื่อสาร, ไลน์, ประสิทธิผลการทำงาน

---

* คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
Corresponding author. e-Mail: Yaowanart.pu@chonburi.spu.ac.th

บทนำ

ตามที่รัฐบาลของประเทศไทยได้กำหนดนโยบายด้านสาธารณสุขเพื่อรับมือสถานการณ์โควิด-19 และลดการแพร่ระบาด ได้แก่ ประกาศใช้พระราชกำหนดฉุกเฉินทั่วประเทศเมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 (กระทรวงแรงงาน, ออนไลน์, 2563) เนื่องจากประเทศไทย เริ่มเกิดสถานการณ์โควิด-19 ตั้งแต่ช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 มีการแพร่ระบาดไปเกือบทั่วทุกจังหวัด จึงมีการห้ามการเดินทาง และบังคับใช้เคอร์ฟิว รวมไปถึงการปิดห้างสรรพสินค้า สถานที่สาธารณะ สถานประกอบการที่มีความเสี่ยงสูงต่อการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโควิด-19 จากประกาศมาตรการดังกล่าว ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประชาชนในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ การศึกษา และความมั่นคงในชีวิต รวมทั้งหน่วยงาน องค์กรทุกแห่ง ตลอดจนสถาบันการศึกษาย่อมได้รับผลกระทบในการดำเนินงานตามไปด้วย ในด้านการเรียนนักเรียนต้องเปลี่ยนรูปแบบเป็นการเรียนผ่านระบบออนไลน์แทน เพื่อไม่ให้การเรียนต้องหยุดชะงักลง ภาครัฐและเอกชนต้องร่วมมือกันพัฒนาช่องทางการเรียนรู้แบบใหม่ สร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ชั่วคราว เพื่อแก้ปัญหาในช่วงเวลาวิกฤติแบบนี้ (ทนงศักดิ์ แสงสว่าง วัฒนะ, ณิชนันทน์ ศิริไสยาสน์ และโชติ บดีรัฐ, 2563, หน้า 371-386)

การสื่อสารภายในองค์กรถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากการสื่อสารจะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะนำบุคลากรในองค์กรไปสู่การรับรู้ เกิดความเข้าใจที่มีความถูกต้องตรงกันของบุคลากรทั้งองค์กร ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดนโยบายของผู้บริหารไปยังบุคลากรในองค์กร ซึ่งจะทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย และประสบความสำเร็จได้ (เบญจวรรณ แจ่มจำรุญ, 2557, หน้า 92) ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล บุคลากรต้องปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว ปฏิบัติงานให้ได้ตามเป้าหมายและตามระยะเวลาที่กำหนด (วัลลภ วรรณโอสถ และประสพชัย พสุนนท์, 2561, หน้า 971-982) หลายองค์กรจึงส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนช่วยในการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กร ให้บุคลากรในองค์กรสามารถเรียนรู้ และรับข้อมูลข่าวสารทั่วโลกได้อย่างไม่จำกัด ประหยัด รวดเร็ว และเพื่อให้การติดต่อสื่อสารภายในองค์กรมีประสิทธิภาพและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการสื่อสาร ผ่านช่องทางออนไลน์ได้เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้สะดวกรวดเร็วและง่ายดาย โดยไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด (เรียนา หวัดแท่น และน้ำมนต์ เรืองฤทธิ์, 2561, หน้า 1040-1055) จึงทำให้การสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการสื่อสารของบุคลากรในองค์กรที่เหมาะกับสังคมในปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยเอกชน นับเป็นองค์กรหนึ่งที่ต้องมีระบบและกลไกการดำเนินงาน ในด้านผลิตบัณฑิต งานวิจัย บริการวิชาแก่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่ออยู่ในสถานการณ์ไม่ปกติ จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานไปเป็นรูปแบบออนไลน์แทน บุคลากรต้องปฏิบัติงานจากที่พำนักพักอาศัย (Work from home) อาจารย์ต้องจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และนักศึกษาต้องเรียนออนไลน์ทั้งหมด โดยบุคลากรทั้งมหาวิทยาลัยต้องใช้รูปแบบการสื่อสารในองค์กร เพื่อการทำงานผ่านอินเตอร์เน็ต ได้แก่ การส่งอีเมล์ การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การทำงานผ่านเวปไซต์ของมหาวิทยาลัย ฯลฯ ส่งผลให้รูปแบบการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงไป แต่เดิม

ที่ได้มีการทำงานร่วมกันแบบเผชิญหน้า การประชุม เสนอแนะ แก้ปัญหา และจัดการเรียนการสอนที่มหาวิทยาลัยเมื่อเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบออนไลน์ ซึ่งจำเป็นต้องมีการสื่อสารมากขึ้น และช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือกลุ่มในหน่วยงาน ได้แก่ แอพพลิเคชั่นไลน์ (LINE) ที่มีการใช้งานมากที่สุด คือ สนทนาผ่านข้อความสนทนา (chat) (เกศปรียา แก้วแสนเมือง และพรจิต สมบัติพานิช, ออนไลน์, 2559) การติดต่อสื่อสารผ่าน LINE มีความรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูล แต่ข้อเสีย คือ อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดพลาดของข้อมูลข่าวสารได้ เนื่องจากข้อความที่ส่งผ่านช่องทางออนไลน์ส่วนใหญ่จะเป็นข้อความเพียงสั้น ๆ เท่านั้น มีผลทำให้ความเข้าใจในนโยบายข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกิดความคาดเคลื่อนในเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ อันจะส่งผลกระทบต่อการบริหารงานและการปฏิบัติงานภายในองค์กรขึ้นได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนในสถานการณ์โควิด-19 เพื่อได้ทราบรูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 กับประสิทธิผลการทำงานในสถานการณ์โควิด-19 รวมทั้งความแตกต่างของบุคลากรมหาวิทยาเอกชน ที่มีผลต่อประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน และนำไปพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE เพิ่มประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนในสถานการณ์โควิด-19

2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของรูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE ที่มีผลต่อประสิทธิผลการทำงานของในสถานการณ์โควิด-19

3. เพื่อศึกษาความแตกต่างของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ที่มีผลต่อประสิทธิผลการทำงานของในสถานการณ์โควิด-19

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของรูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19

กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิด

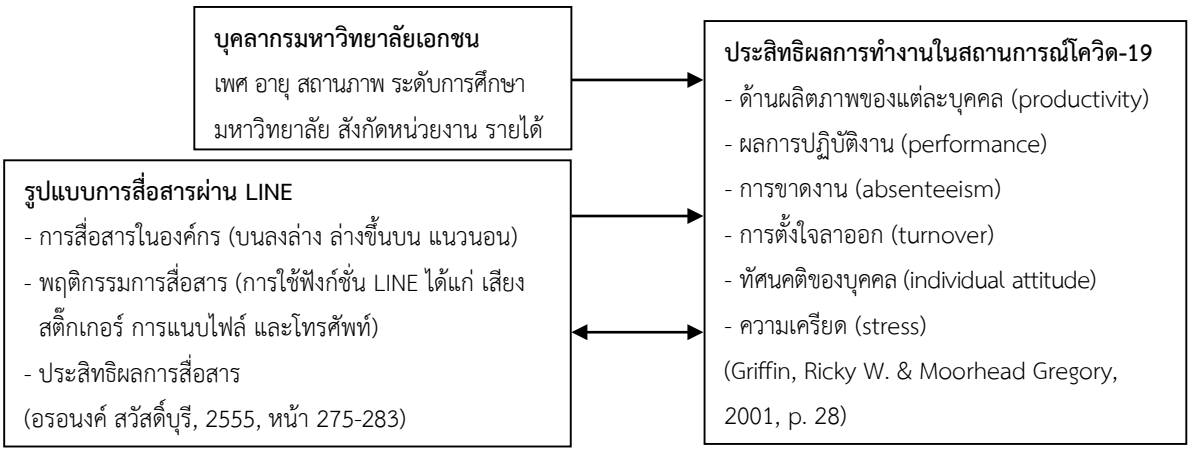

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. การสื่อสารผ่าน LINE

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2563) กล่าวว่า การติดต่อสื่อสารมีความสำคัญอย่างมากในองค์กร เพราะความสัมพันธ์ อย่างมีระบบระเบียบในองค์กรจะต้องมีการประสานงานกันแลกเปลี่ยน ข้อมูลกัน การสื่อสารส่วนบุคคล เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างบุคลากรโดยส่วนตัวไม่เกี่ยวข้องกับ ตำแหน่งหน้าที่ เป็นการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งการสื่อสารรูปแบบนี้จะมีการแพร่กระจายข่าวสารอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นทั้งความจริงและไม่เป็นความจริงไม่สามารถควบคุมได้ อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี (2555) ได้กล่าวความหมายของทิศทางการสื่อสารในองค์กรไว้ 3 แบบ ดังนี้

1. ระดับบนลงล่าง เป็นการไหลของข่าวสารจากผู้บังคับบัญชา ไปยังผู้ใต้บังคับบัญชาใน สายบังคับบัญชาในองค์กร และการสั่งงานตามสายบังคับบัญชาจากหัวหน้าไปสู่ลูกน้อง

2. ระดับล่างขึ้นบน การสื่อสารจากพนักงานไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นการเสนอแนะ ความคิดเห็น

3. ระดับการสื่อสารในแนวนอน เป็นการสื่อสารในระดับตำแหน่งเดียวกัน หรือตามลำดับหน้าที่มักเป็นการขอความร่วมมือ หรือแก้ไขอุปสรรคที่พบเจอมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ลักษณะการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร

2. ประสิทธิผลการทำงาน

ประสิทธิผลในการทำงานของบุคคล (Moorhead & Griffin, 2001, p. 28) ได้แก่ ด้านผลิตภาพของแต่ละบุคคล (productivity) ด้านผลการปฏิบัติงาน (performance) การขาดงาน (absenteeism) การตั้งใจจะลาออก (turnover) ด้านทัศนคติของบุคคล (individual attitude) และด้านความเครียด (stress) โดยสรุปดังนี้

1. ผลิตภาพของแต่ละบุคคล (productivity) หมายถึง พฤติกรรมการทำงานของ บุคคล ที่มีผลกระทบต่ออำนาจในการผลิต ความสามารถในการผลิตของบุคคลสามารถวัดได้จากผลิตภัณฑ์ (products) หรือบริการที่เขาได้รับมอบหมายจากองค์การ

2. ผลการปฏิบัติงาน (performance) หมายถึง พฤติกรรมที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติขณะทำงานในองค์การหรือปฏิบัติงานตามที่องค์การมอบหมายด้วยความเต็มใจ การวัดการปฏิบัติงาน โดยมองภาพรวมอย่างกว้าง ๆ ทั้งทางด้านพฤติกรรมและความสัมพันธ์กับคนอื่นในการทำงาน

3. การขาดงาน (absenteeism) หมายถึง การไม่ปรากฏตัวของบุคลากรในขณะเวลาที่เขาต้องปฏิบัติงาน มีขาดหายไปชั่วคราวหรือนาน ๆ บางครั้งการเห็นผู้คนขาดงาน และพยายามสร้างคำแก้ตัวเพื่อที่จะขาดงาน หรือในบางครั้งก็จะใช้การโทรมาบอกว่าป่วยเพื่อที่จะได้พัก เพิ่มขึ้นอีกวันหนึ่ง

4. การตั้งใจจะลาออก (turnover) หมายถึง ความคิดที่ตั้งใจจะลาออกไปจากองค์การโดยไม่กลับมาทำงานต่อไปอีก หากบุคคลผู้นั้นมีผลการปฏิบัติงานที่ดี องค์การจะต้องเสียค่าฝากอบรมเป็นจำนวนมากสำหรับการจ้างบุคคลใหม่มารับหน้าที่ต่อไป

5. ทัศนคติของบุคคล (individual attitudes) หมายถึง ความคิดเห็นและเป็นตัวแปรที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลของแต่ละบุคคลที่มีผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจในงานหรือไม่พึงพอใจในงาน ความผูกพันในองค์การ และมีผลต่อการมีส่วนร่วมที่จะเข้ามาเกี่ยวพันกับองค์การสิ่งเหล่านี้เป็นบทบาทที่สำคัญของพฤติกรรมองค์การ

6. ความเครียด (stress) หมายถึง พฤติกรรม หรือความรู้สึกที่บุคคลสนองตอบต่อสิ่งเร้าทั้งด้านจิตใจ กายภาพ และเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อประสิทธิผลขององค์การ ภาวะความเครียดที่เพิ่มขึ้นนั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านพฤติกรรมองค์การ และการปฏิบัติงาน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธันยนันท์ สมบูรณ์รัตนโชค และสันต์ ลมไธสง (2564) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารองค์กรยุคใหม่ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตแบบ New normal ในปัจจุบันพบว่า องค์กรธุรกิจยุคใหม่ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตแบบ New normal จะมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ 1) มีการกระจายอำนาจในองค์กรสูง โดยพนักงานสามารถที่จะกำหนดรูปแบบ และวิธีการทำงานได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวทางการรักษาระยะห่างทางสังคม โดยพนักงานแต่ละคนสามารถลดขั้นตอน การติดต่อ สื่อสารกับผู้อื่นแบบเผชิญหน้าโดยตรง 2) มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและกระบวนการทำงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับแนวทางการทำงานนอกสำนักงาน เช่นเดียวกับการเรียนออนไลน์ที่ลดการติดต่อสัมผัสแบบเผชิญหน้า 3) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยงานบริหาร สอดคล้องกับแนวทางการทำธุรกรรมแบบออนไลน์ ซึ่งจะช่วยลดการเดินทางและกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกับคนอื่น 4) ความรับผิดชอบต่อสังคม การวัดผลที่ดี โปร่งใส และตรวจสอบได้ สอดคล้องกับแนวทางการกักตัวในระยะปลอดภัยอย่างเคร่งครัด มีระเบียบวินัยในตนเองและมีความซื่อสัตย์ และ 5) มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีและเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแนวทางการคัดกรอง การสวมใส่หน้ากากอนามัยและการล้างมือบ่อย ๆ โดยองค์กรจะต้องสร้างความรับผิดชอบเหล่านี้ให้วัฒนธรรมองค์กร ที่เป็นปกติและต้องปฏิบัติภายใต้สำนึกรับผิดชอบที่ดีต่อสังคมร่วมกัน

เกศปรียา แก้วแสนเมือง และพรจิต สมบัติพานิช (2559) ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการใช้และความพึงพอใจจากแอพพลิเคชั่นไลน์ (LINE) ของผู้ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า ฟังก์ชั่นของแอพพลิเคชั่นไลน์ (LINE) ที่มีการใช้งานมากที่สุด คือ สนทนาผ่านข้อความสนทนา (chat) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 รองลงมา คือ ส่งสติ๊กเกอร์การ์ตูนน่ารัก ๆ (stickers and emoticons) แทนข้อความ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 และสนทนาแบบกลุ่ม (group chat) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 ตามลำดับ สาเหตุการใช้งานแอพพลิเคชั่นไลน์ (LINE) ด้านการใช้ประโยชน์และการติดตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ระดับมาก โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 หมายความว่า ผู้ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร มีสาเหตุการใช้งานแอพพลิเคชั่นไลน์ (LINE) ด้านการใช้ประโยชน์และการติดตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ระดับมาก โดยมีสาเหตุการใช้งานในประเด็น “การเล่นไลน์ (LINE) สามารถแบ่งปันข่าวสาร ความรู้ได้” มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 รองลงมา คือ “การเล่นไลน์ (LINE) ช่วยสร้างความบันเทิง เพลิดเพลิน” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 และ “การเล่นไลน์ (LINE) ช่วยให้รู้ทันข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ทำงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ ใน

ด้านอายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานจากแอพพลิเคชั่นไลน์ (LINE) แตกต่างกัน โดยผลการศึกษาพบว่าผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ทำงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ ในด้านอายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานจากแอพพลิเคชั่นไลน์ (LINE) แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

รูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของงานวิจัย โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของมหาวิทยาลัยเอกชน 7 มหาวิทยาลัย ได้แก่ สถาบันปัญญาภิวัฒน์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ใช้ระยะเวลาศึกษาภายใน พ.ศ. 2564-2565

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานประจำในมหาวิทยาลัยเอกชนทั่วประเทศไทย ทั้งหมด 72 แห่ง ในตำแหน่งหรือสายงาน อาจารย์ประจำ เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน ผู้บริหารงานหน่วยงาน ฯลฯ

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีแบบจำเพาะเจาะจง (purposive sampling) เพื่อให้ข้อมูลที่ตรงประเด็น ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานประจำในมหาวิทยาลัยเอกชน 7 มหาวิทยาลัย ได้แก่ สถาบันปัญญาภิวัฒน์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

2.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการวิจัย ดังนี้

2.1.1 การศึกษาจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับรูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 และนำมาสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ แบ่งเป็นประเด็น ได้แก่ รูปแบบการสื่อสาร การใช้ LINE สื่อสารในการดำเนินงานในมหาวิทยาลัย ประสิทธิผลการทำงาน ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร

2.1.2 โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indep-Interview) กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ จากมหาวิทยาลัยละ 3 คน ทั้งหมด 7 มหาวิทยาลัย รวม 21 คน และรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เหตุการณ์แบบอิงทฤษฎีต่อไป

2.2 การวิจัยเชิงปริมาณ เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเอกชน ขนาดกลุ่มตัวอย่างสามารถคำนวณจากสูตรไม่ทราบขนาดกลุ่มตัวอย่างของ W. G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549, หน้า 74) จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 400 ตัวอย่าง

3. เครื่องมือที่ใช้ศึกษา แบบสอบถาม (questionnaire) ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสร้างข้อคำถามจากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกรอบและแนวคิดเพื่อสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 ร่างข้อคำถามของแบบสอบถามที่จะใช้สำหรับการวิจัยให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์ที่กำหนด แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 รูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE ในสถานการณ์โควิด-19 ส่วนที่ 3 ประสิทธิผลการทำงาน ในสถานการณ์โควิด-19 โดยมีลักษณะข้อคำถาม เป็นแบบมาตรวัดระดับการสื่อสาร (Likert scale) 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร และประสิทธิผลการทำงาน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา หรือจุดประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC) จากสูตร (Riviovelli and Hambleton, 1997, p. 49)

ขั้นตอนที่ 5 ได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.50 แล้วปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 6 นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลนำแบบสอบถาม ไปทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้การทดสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (alphy coefficient) ของ Cronbach หากค่าที่คำนวณได้มากกว่า 0.70 ถือว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมามีความเชื่อมั่น (Nunnally, 1978, p.129) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีผลรวมจาก 35 คำถาม มีค่าเท่ากับ 0.75

ขั้นตอนที่ 7 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขผ่านการตรวจสอบและมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่มีความน่าเชื่อถือไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล จากการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เหตุการณ์แบบอิงทฤษฎี ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณทั้งใน ส่วนที่ 1 ถึง 3 โดยผู้วิจัยทำการลงรหัส (coding) จากนั้นประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ใช้คำนวณเพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics analysis) และการวิเคราะห์เชิงอนุมาน (inferential statistics analysis) โดยการทดสอบสมมติฐานในการวิเคราะห์ความแตกต่าง (*t*-test ด้วยวิธี Independent-Samples *t*-test, *F*-test) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (person correlation)

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 จากการสัมภาษณ์ การวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า รูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 ใช้ในส่วนของการดำเนินงาน และการจัดการเรียนการสอน ในการดำเนินงานมีรูปแบบการสื่อสารจากบนลงล่าง โดยจากนโยบายลงมาสู่การปฏิบัติเริ่มต้นจากผู้บริหารส่วนกลาง

ผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงาน หัวหน้าสาขาวิชา สื่อสารลงมาสู่ผู้ปฏิบัติ ได้แก่ อาจารย์ในสาขาวิชา เจ้าหน้าที่หน่วยงาน ใช้การสื่อสารผ่าน LINE โดยการตั้งกลุ่ม LINE ตามวัตถุประสงค์ของงานเป็นหลัก ได้แก่ งานด้านวิชาการ งานด้านกิจการนักศึกษา งานกิจกรรมพิเศษ ฯลฯ ในการพิมพ์ส่งข้อความสนทนาทั้งแบบเดี่ยว และในกลุ่ม LINE บางคนมีการใช้ฟังก์ชั่นการพูดผ่านข้อความเสียงให้พิมพ์ข้อความอัตโนมัติ ประสิทธิผลการสื่อสารผ่าน LINE อาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง กล่าวว่า การสื่อสารกับนักศึกษา LINE ไม่เสียเงิน สามารถส่งคลิป ส่งข้อความ ใช้การโทรแบบเปิดกล้องวิดีโอ (VDO call) มีกลุ่มต่าง ๆ กลุ่มรายวิชา อีกทั้งในการทำงานแต่ละประเภท ช่วยให้การทำงานได้สะดวก รวดเร็วมากขึ้น ทุกคนเข้าถึงได้ง่าย นอกจากนั้นยังสามารถเอาแพลตฟอร์มอื่น ๆ มาวางใน LINE เช่น ลิงค์, Tiktok, Youtube ที่สำคัญสามารถใช้ LINE ได้ทุกที่ ทุกเวลา ที่มีสัญญาณอินเตอร์เน็ต ซึ่งพบปัญหา อุปสรรค ในการสื่อสารผ่าน LINE บุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน เมื่อการรับสารจาก LINE แล้วไม่เข้าใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารส่งมามีการอ่าน LINE แล้วไม่ตอบ หรือเวลาผู้ส่งสารถามไปไม่ได้รับการตอบกลับ ทำให้การสื่อสารมีปัญหา เกิดความไม่เข้าใจกัน นับว่าเป็นปัญหาในการสื่อสาร ดังนั้น หลายมหาวิทยาลัยจึงใช้การส่งอีเมล์สำหรับข่าวสาร หรือเรื่องที่ต้องการแจ้งให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยรับทราบทั้งหมด แต่จะมีบางมหาวิทยาลัยที่ใช้ระบบออนไลน์ในเวปไซต์ของมหาวิทยาลัยเป็นการสื่อสารข้อมูล ข่าวสารที่เป็นทางการ เช่น ระบบ E-Office และMIS

การวิจัยเชิงปริมาณพบว่า บุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุอยู่ช่วง 45-49 ปี มีสถานภาพโสด และมีระดับการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่สังกัดสายวิชาการ และมีรายได้ 20,001-30,000 บาท มีรูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE ในสถานการณ์โควิด-19 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านพฤติกรรมการสื่อสารผ่าน LINE ด้านการสื่อสารในมหาวิทยาลัย และมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพการสื่อสารผ่าน LINE และมีประสิทธิผลการทำงานในสถานการณ์โควิด-19 จากการสื่อสารผ่าน LINE ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นระดับ ได้แก่ ด้านผลิตภาพของแต่ละบุคคล (productivity) การขาดงาน (absenteeism) ผลการปฏิบัติงาน (performance) และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ทัศนคติของบุคคล (individual attitude) ความเครียด (stress) และการตั้งใจลาออก (turnover)

2. ความแตกต่างของรูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE ที่มีผลต่อประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 พบว่า รูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE ได้แก่ ด้านการสื่อสารในมหาวิทยาลัย พฤติกรรมการสื่อสารผ่าน LINE มีความแตกต่างกับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 ในด้านการตั้งใจลาออก (turnover) ด้านทัศนคติของบุคคล (individual attitude) และด้านความเครียด (stress) ส่วนด้านประสิทธิภาพในการสื่อสารผ่าน LINE มีความแตกต่างกับประสิทธิผลการทำงานในสถานการณ์โควิด-19 ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในด้านผลิตภาพของแต่ละบุคคล (productivity) ด้านผลการปฏิบัติงาน (performance) ด้านการขาดงาน (absenteeism)

3. ความแตกต่างของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ที่มีผลต่อประสิทธิผลการทำงานในสถานการณ์โควิด-19 ดังแสดงในตารางที่ 1 ความแตกต่างของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ที่มีผลต่อประสิทธิผลการทำงานในสถานการณ์โควิด-19

ตารางที่ 1 ความแตกต่างของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ที่มีผลต่อประสิทธิผลการทำงานของ ในสถานการณ์โควิด-19

ความแตกต่าง	เพศ	อายุ	สถานภาพ	ระดับการศึกษา	มหาวิทยาลัย	สังกัดหน่วยงาน	รายได้
ด้านผลิตภาพของแต่ละบุคคล (productivity)				✓	✓		
ด้านผลการปฏิบัติงาน (performance)				✓	✓		
ด้านการขาดงาน (absenteeism)	✓			✓	✓		✓
ด้านการตั้งใจลาออก (turnover)		✓		✓	✓		✓
ด้านทัศนคติของบุคคล (individual ttitude)		✓			✓		✓
ด้านความเครียด (stress)		✓			✓		✓

ได้แก่ ด้านผลิตภาพของแต่ละบุคคล (productivity) ด้านผลการปฏิบัติงาน (performance) ด้านการขาดงาน (absenteeism) และด้านการตั้งใจลาออก (turnover) มีความแตกต่างตามระดับการศึกษามหาวิทยาลัยของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ด้านการขาดงาน (absenteeism) แตกต่างกันตาม เพศ และรายได้ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ด้านการตั้งใจลาออก (turnover) แตกต่างตามอายุ และรายได้ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ด้านทัศนคติของบุคคล (individual attitude) และด้านความเครียด (stress) แตกต่างตามอายุมหาวิทยาลัยและรายได้ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน

4. ความสัมพันธ์ของรูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์รูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19

	การผลิตภาพของแต่ละบุคคล (productivity)	**ผลการปฏิบัติงาน (performance)**	**การขาดงาน (absenteeism)**	**การตั้งใจลาออก (turnover)**	**ทัศนคติของบุคคล (individual attitude)**	**ความเครียด (stress)**
การสื่อสารในมหาวิทยาลัย	**.528****	.444**	.285**	.167**	.179**	.100**
พฤติกรรมการสื่อสารผ่าน LINE	.476**	**.481****	.411**	.210**	.343**	.155**
ประสิทธิภาพในการสื่อสารผ่าน LINE	.427**	**.583****	.269**	.540**	.561**	.403**

***p*<.01, **p*<.05

การสื่อสารในมหาวิทยาลัย (*r*=.528**) มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับมาก ต่อการผลิตภาพของแต่ละบุคคล (productivity) ประสิทธิภาพในการสื่อสารผ่าน LINE (*r*=.583**) มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับมาก ต่อผลการปฏิบัติงาน (performance) และพฤติกรรมการสื่อสารผ่าน LINE (*r*=.481**) และการสื่อสารในมหาวิทยาลัย (*r*=.444**) มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับปานกลาง ต่อผลการปฏิบัติงาน (performance) ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

อภิปรายผล

1. รูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารในมหาวิทยาลัย มีการสื่อสารแบบบนลงล่าง (Top-down) (ผู้บริหารสูงสุด ลงมาสู่ผู้ปฏิบัติ) มากที่สุด และด้านประสิทธิภาพการสื่อสารผ่าน LINE บุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนจะได้รับข้อมูลถูกต้องชัดเจนในการสื่อสารผ่าน LINE และมีการใช้การพิมพ์ตัวอักษรส่งข้อความกันมากที่สุด สอดคล้องกับ เกศปรียา แก้วแสนเมือง และพรจิต สมบัติพานิช (2559) ที่พบว่า ผู้ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร มีความถี่ในการใช้งานแอพพลิเคชั่นไลน์ (LINE) ทุกวัน มากที่สุด และมีการใช้ฟังก์ชั่นของแอพพลิเคชั่นไลน์ (LINE) มากที่สุด คือ สนทนาผ่านข้อความสนทนา (chat) เพื่อส่งข้อมูลข่าวสารเพื่อการติดต่อสื่อสาร ได้ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม สอดคล้องกับกลุ่มคนวัยทำงานที่นิยมใช้ไลน์นั้น นอกเหนือจากการใช้ติดต่อสื่อสารทั่วไปแล้ว ยังสามารถใช้ไลน์เพื่อช่วยสนับสนุนการทำงานของตนในด้านต่าง ๆ เช่น การเจรจาทางธุรกิจด้วยวิธีการส่งข้อความ ภาพประกอบหรือการเชื่อมต่อไปยังแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการทำงานของตนเอง (เอกพล รุ่งโรจน์กิจกุล, 2558, หน้า 10) ส่วนประสิทธิผลการทำงาน บุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนในสถานการณ์โควิด-19 จากการสื่อสารผ่าน LINE ใน

ด้านผลิตภาพของแต่ละบุคคล (productivity) บุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนมีความเข้าใจในเนื้อหาของงานผ่าน LINE ที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี ด้านการขาดงาน เมื่อท่านไม่สามารถมาปฏิบัติงานได้ท่านแจ้งกับผู้บังคับบัญชาทุกครั้งผ่าน LINE (absenteeism) ผลการปฏิบัติงาน (performance) บุคลากรจะได้รับความช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวเนื่องกับงานที่รับผิดชอบผ่าน LINE ซึ่งการสื่อสารผ่าน LINE บุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 ที่ทำให้ผู้ส่ง และผู้รับสารที่ไม่เข้าใจกัน เนื่องจากปัจจัยในการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ช่องทางการสื่อสาร และสัญลักษณ์ (รวีวรรณ ประกอบผล อ้างอิงจาก จิรวรรณ ยิ้มปลื้ม, 2561, หน้า 16) มีผลต่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งบางคุณสมบัติการใช้ LINE ที่บุคลากรของมหาวิทยาลัยไม่ทราบ และไม่ได้ใช้งาน จึงทำให้เกิดปัญหาการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับ สมิธ พิทูรพงศ์ (2561) พบว่า ปัญหาเกิดจากการสื่อสารด้วยข้อความโดยการพิมพ์ไม่ชัดเจนและถูกต้อง การเข้าใจไม่ตรงกัน การเข้าใจผิด การแก้ปัญหาก็คือ จะต้องแก้ไขด้วยการใช้แอปพลิเคชันไลน์ ในการโทรคุยเพื่อความชัดเจน และถูกต้อง สิ่งที่ช่วยลดการเกิดปัญหาได้ หากมีข้อความย้อนกลับจะช่วยให้ทราบผลของการสื่อสาร แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังกล่าวข้างต้น

2. ความแตกต่างบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน เพศ อายุ ระดับการศึกษา มหาวิทยาลัย และรายได้ มีผลต่อประสิทธิผลการทำงานของ ในสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งมีความสอดคล้องกับ เกศปรียา แก้วแสนเมือง และพรจิต สมบัติพานิช (2559) พบว่า ผู้ทำงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ ในด้านอายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานจากแอพพลิเคชั่นไลน์ (LINE) แตกต่างกัน และรายได้ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชนที่แตกต่างกัน มีประสิทธิผลการทำงานในสถานการณ์โควิด-19 ด้านทัศนคติของบุคคล (individual attitude) แตกต่างกัน สอดคล้องกับ สุดารัตน์ สะโดอยู่ และแสงจิตต์ ไต่แสง (2565) พบว่า พนักงานที่มีรายได้ต่างกัน มีระดับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท เอลเลค แอนด์ เอลเทค (ประเทศไทย) จำกัด จังหวัดปทุมธานี

3. ความสัมพันธ์ของรูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE กับประสิทธิผลการทำงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน ในสถานการณ์โควิด-19 พบว่า การสื่อสารในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับมาก ต่อการผลิตภาพของแต่ละบุคคล (productivity) การสื่อสารแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up) ผู้ปฏิบัติสู่ผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ สำรวย พยอมใหม่ (2565) พบว่า การติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา กระบวนการ และรูปแบบการติดต่อสื่อสาร ด้านผู้รับสาร และด้านการสื่อสารจากล่างขึ้นบน ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาช่วยงานบริหารเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสื่อสาร ทั้งภายใน และภายนอกองค์กร ช่วยในการจัดการข้อมูลประมวลผลหรือวัดผลของข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบ New Normal (ธันยนันท์ สมบูรณ์รัตนโชค และสันต์ ลมไธสง (2564) ซึ่งมีผลต่อด้านผลิตภาพของแต่ละบุคคล (productivity) เป็นพฤติกรรมการทำงานของบุคคล ที่มีผลกระทบต่อการทำงานที่ได้รับมอบหมายจากมหาวิทยาลัยเอกชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการสื่อสารผ่าน LINE ในประเด็นปัญหาอุปสรรคของการสื่อสารเพื่อนำมาแก้ไข และพัฒนาการสื่อสารของมหาวิทยาลัยเอกชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. รูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเอกชน มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการทำงานในสถานการณ์โควิด-19 มหาวิทยาลัยเอกชนควรมีการกำหนดนโยบายหรือรูปแบบการสื่อสารผ่าน LINE เพื่อใช้การดำเนินงานในฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจการนักศึกษา สำนักงานสายสนับสนุน คณะวิชา ฯลฯ โดยออกเป็นประกาศแนวทางปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความแตกต่างของบุคลากรในมหาวิทยาลัย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา มหาวิทยาลัย และรายได้ ในการใช้ LINE เพื่อการสื่อสารในการดำเนินงานแต่ละส่วนต่อไป ได้แก่ การเรียนการสอน การพัฒนากิจกรรมของนักศึกษา ฯลฯ

2. ควรศึกษาเรื่อง การสื่อสารในองค์กรของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออก เพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรหรือผลิตบัณฑิตสาขาวิชาที่รองรับอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงแรงงาน. (2563). ***ประกาศ/มาตราการ*** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.tosh.or.th/covid-19/index.php/announce [2564, 15 สิงหาคม].

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). ***สถิติสำหรับงานวิจัย*** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกศปรียา แก้วแสนเมือง และพรจิต สมบัติพานิช. (2559). ***พฤติกรรมการใช้และความพึงพอใจจากแอพพลิเคชั่นไลน์ (LINE) ของผู้ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร*** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: JCIS59065.pdf [2565, 8 พฤศจิกายน].

ทนงศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ, ณิชนันทน์ ศิริไสยาสน์ และโชติ บดีรัฐ. (2563). “New Normal” วิถีชีวิตใหม่และการปรับตัวของคนไทยหลังโควิด-19 : การงาน การเรียน และธุรกิจ. ***วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น***, 4(3), หน้า 371-386.

ธันยนันท์ สมบูรณ์รัตนโชค และสันต์ ลมไธสง. (2564). การบริหารแบบไร้ผู้บริหาร : รูปแบบองค์กรธุรกิจยุควิถีชีวิตแบบ New normal. ***วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี***, ***7***(3), หน้า 1-13.

เบญจวรรณ แจ่มจำรุญ. (2557). ***ปัจจัยบรรยากาศในการสื่อสารภายในองค์กร กระบวนการในการสื่อสารและสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารภายในองค์กรของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร***. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

รวีวรรณ ประกอบผล. (2545). องค์ประกอบและกระบวนการของการสื่อสาร ใน ***เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 1-8***. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

เรียนา หวัดแท่น และน้ำมนต์ เรืองฤทธิ์. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดซินเนคติกส์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการถ่ายภาพเชิงสร้างสรรค์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร. ***Veridian E-Journal, Silpakorn University***, ***11***(2), หน้า 1040-1055.

วัลลภ วรรณโอสถ และประสพชัย พสุนนท์. (2561). “ปัจจัยด้านการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีบริษัทเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร”. ***Veridian E-Journal, Silpakorn University***, ***11***(1) หน้า 971-982.

สมิธ พิทูรพงศ์. (2561). ***การใช้แอปพลิเคชันไลน์ในกระบวนการทำงาน: กรณีศึกษา บริษัท สหผลิตภัณฑ์พาณิชย์ จำกัด***. การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารการตลาดดิจิทัล, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สำรวย พยอมใหม่. (2565). การติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา. ***วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์***, ***9***(7), หน้า 319-336.

สุดารัตน์ สะโดอยู่ และแสงจิตต์ ไต่แสง. (2565). ปัจจัยในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท เอลเลค แอนด์ เอลเทค (ประเทศไทย) จำกัด จังหวัด ปทุมธานี. ***วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์***, ***24***(2), หน้า 1-10.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2563). ***ทฤษฎีการสื่อสาร*** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี. (2555). ***พฤติกรรมและการสื่อสารในองค์การ***. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกพล รุ่งโรจน์กิจกุล. (2558). ***พฤติกรรมการใช้งานแอพพลิเคชั่นไลน์ของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพมหานคร***. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทวิโรฒ.

Griffin, Ricky W. , & Moorhead Gregory. (2001). ***Organizational Behavior: Managing People And Organizations*** (11th ed.). United states: Houghton Mifflin.

Nunnally, J.C. (1978). ***Psychometric theory*** (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.

Rovinelli, J. Richard., & Hambleton, K. Ronald. (1997). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. ***Dutch Journal of Educational Research***. 2, pp. 49-60.

THE MODERATING EFFECT OF LEADER MEMBER EXCHANGE ON THE RELATIONSHIP BETWEEN ROLE AND INTENTION TO QUIT

Manuscript Submission Data: 2023, February 7
Article Editing Date: 2023, February 20
Article Accepted Date: 2023, March 9

Aumporn Kaittvikai*
Thanawut Limpanitgul*

ABSTRACT

This study is a quantitative research which aims to examine three main subjects. The objectives are to study; 1) the level of role conflict, role ambiguity, leader member exchange and intention to quit; 2) the correlation between role conflict, role ambiguity, leader member exchange and intention to quit; and 3) the Moderating Effect of Leader Member Exchange-tested within the relationship between role and intention to quit.

The sample consisted of 382 employees in support functions in a commercial bank who provided data by filling in a 48-item research questionnaires. The statistical tools used in this study were descriptive statistics and regression analysis including percentage, mean, standard deviation, multiple regression and hierarchical multiple regression analysis.

The results of this research can be summarized as follows; 1) role conflict correlates positively with intention to quit 2) role ambiguity correlates positively with intention to quit, 3) leader member exchange correlates negatively with intention to quit 4) leader member exchange moderates the relationship between role conflict and intention to quit and 5) leader member exchange moderates the relationship between role ambiguity and intention to quit.

Keywords: Role Conflict, Role Ambiguity, Leader Member Exchange, Intention to Quit.

* Thammasat Business School, Thammasat University
Corresponding author. e-Mail: thanawut@tbs.tu.ac.th

อิทธิพลกำกับของการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาต่อความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทและความตั้งใจลาออก

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 7 กุมภาพันธ์ 2566
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2566
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 9 มีนาคม 2566

อัมพร เกียรติวิกรัย*
ธนวัต ลิมป์พาณิชย์กุล*

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ ความขัดแย้งในบทบาท ความคลุมเครือในบทบาท การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา และความตั้งใจลาออก 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งในบทบาท ความคลุมเครือในบทบาทการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา และความตั้งใจลาออก และ 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลกำกับของการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา ที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งในบทบาท ความคลุมเครือในบทบาท และความตั้งใจลาออก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นพนักงานสายสนับสนุนของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง จำนวน 382 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 48 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงชั้น

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ความขัดแย้งในบทบาทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจลาออก 2) ความคลุมเครือในบทบาทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจลาออก 3) การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์เชิงลบความตั้งใจลาออก 4) การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีอิทธิพลกำกับต่อความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งในบทบาท และความตั้งใจลาออก และ 5) การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีอิทธิพลกำกับต่อความสัมพันธ์ระหว่างความคลุมเครือในบทบาทและความตั้งใจลาออก

คำสำคัญ: ความขัดแย้งในบทบาท, ความคลุมเครือในบทบาท, การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา, ความตั้งใจลาออก

* คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Corresponding author. e-Mail: thanawut@tbs.tu.ac.th

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่จะผลักดันให้องค์การไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและรักษาทรัพยากรบุคคลขององค์การไว้ แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม จึงทำให้ตลาดแรงงานมีการแข่งขันกันสูงขึ้น องค์การส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาด้านการไม่สามารถธำรงรักษาคนไว้ในองค์กร และเป็นปัญหาที่ท้าทายความสามารถของทุกองค์กร ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการรักษาพนักงานในองค์กร คือ ผู้นำ หรือหัวหน้างาน แนวคิดของการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา (leader member exchange) เป็นแนวคิดหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องและนักวิจัยต่างประเทศให้ความสนใจศึกษามานาน โดยแนวคิดนี้ถือว่า ผู้บังคับบัญชาจะปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชาแต่ละคนไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับคุณภาพของการแลกเปลี่ยนสูงหรือต่ำที่จะสามารถทำนายความตั้งใจคงอยู่ (intention to stay) หรือตั้งใจลาออกได้ (intention to quit) พนักงานที่อยู่ในกลุ่มที่มีคุณภาพในการแลกเปลี่ยนต่ำ จะเกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พนักงานเกิดความตั้งใจลาออกได้ (Graen, Liden & Hoel, 1982; Duchon, Green & Taber, 1986; Gracious & Fouziya, 2018; Purnawati, Adhika & Yuliastuti, 2020)

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงภายในองค์การทำให้บุคคลต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งในบทบาทและความคลุมเครือในบทบาท เนื่องจากบุคคลต้องดำรงตำแหน่งในบทบาทหน้าที่ หรือสถานภาพหลายอย่างต่อเนื่องกับผู้อื่นที่แตกต่างกันไปในสถานการณ์แบบต่าง ๆ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้องประสบกับความขัดแย้งทางบทบาทอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ความคลุมเครือในบทบาทก็เป็นตัวแปรทำนายที่สำคัญของความตั้งใจลาออกได้เช่นกัน เนื่องจากการที่บุคคลสับสนเกี่ยวกับความคาดหวัง ความไม่รู้ในภาระงานของตนเองจะทำให้บุคคลเกิดความไม่พึงพอใจต่อภาระหน้าที่ หมดกำลังใจในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานถดถอยและขาดความผูกพันกับองค์กร ส่งผลให้ลาออกจากองค์กรได้ในที่สุด (Greenberg & Baron, 1997, pp. 247-286; Aloysius, 2017)

เมื่อบุคคลลาออกจากองค์การจะนำมาซึ่งผลกระทบต่องาน หรือโครงการที่ดำเนินการอยู่ ขาดความต่อเนื่อง ทำให้ล่าช้าไม่เสร็จทันตามแผนที่กำหนดไว้ และยังกระทบถึงพนักงานที่ยังอยู่ในการรับผิดชอบงานแทน นำมาซึ่งความเครียดที่เกิดจากความรับผิดชอบ และบทบาทหน้าที่ที่เพิ่มขึ้น (Kim & Wright, 2007) รวมถึงการลาออกของพนักงานยังทำให้องค์การต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายทางตรง และทางอ้อม โดยเฉพาะถ้าผู้ชำนาญงานมีความสามารถสูง หากลาออกก็จะเกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติงานขององค์การและก่อให้เกิดความเสียหายได้ (Mobley, 1982, p. 42) ในด้านผลกระทบต่อเพื่อนร่วมงานและต่อตนเองนั้น เกิดขึ้นจากกรณีที่พนักงานมีความคิดตั้งใจจะลาออกจากกงานแต่ความเป็นไปได้ของการเปลี่ยนงานมีน้อยทำให้ต้องอดทนทำงานต่อไป และไม่สามารถปรับตัวปรับใจใหม่ได้ ย่อมส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการผละงานที่ไม่พึงปรารถนา เช่น การขาดงานหรือการมาทำงานสายบ่อยครั้ง ขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน และการทำงานที่ด้อยประสิทธิภาพ จนถึงการเสื่อมถอยลงของสุขภาพร่างกาย และสุขภาพจิตใจ (Karatepe & Uludag, 2008) นอกจากนั้นการที่บุคลากรส่วนหนึ่ง ลาออกไปทำงานในองค์การอื่น ยังมีผลในการทำลายขวัญกำลังใจของบุคลากรที่ยังทำงานอยู่ในองค์กร และเริ่มคิดถึง

ความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจในงาน คิดถึงโอกาส ทางเลือกที่จะไปทำงานในองค์การอื่น จะเห็นได้ว่าการลาออกของบุคลากรส่วนหนึ่งจึงเป็นเหมือนสิ่งบอกแนวทาง หรือกระตุ้นให้บุคลากรที่ยังทำงานอยู่คิดถึงการลาออกจากงาน และหากองค์การมีอัตราการลาออกของบุคลากรสูง จะทำให้องค์การเสียภาพลักษณ์ บุคคลภายนอกจะรับรู้ว่าการทำงานขององค์การนี้ขาดความมั่นคง (Slattery & Rajan, 2005)

ในการศึกษาอิทธิพลกำกับของการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาต่อความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งในบทบาท ความคลุมเครือในบทบาท และความตั้งใจลาออก จะเป็นประโยชน์ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อรักษาพนักงานให้คงอยู่กับองค์กร ในการสร้างศักยภาพ และความได้เปรียบในเชิงแข่งขันให้แก่ธุรกิจขององค์กร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ต่อความขัดแย้งในบทบาท ความคลุมเครือในบทบาท การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา และระดับความตั้งใจลาออก

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งในบทบาท ความคลุมเครือในบทบาท การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา และความตั้งใจลาออก

3. เพื่อศึกษาอิทธิพลกำกับของการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา ที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งในบทบาท ความคลุมเครือในบทบาท และความตั้งใจลาออก

กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

บทบาท หมายถึง เป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เกิดจากความคาดหวังของบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้ถึงเนื้อหา รูปแบบ บทบาทหน้าที่ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และมาแสดงเป็นพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ และความคาดหวังจากผู้อื่น

ทฤษฎีบทบาท (role theory)

ทฤษฎีบทบาท (role theory) เสนอแนะโครงสร้าง 2 อย่าง ที่อธิบายถึงการรับรู้ทางบทบาทไว้ 2 ประการ คือ 1) ความขัดแย้งในบทบาท (role conflict) 2) ความคลุมเครือในบทบาท (role ambiguity) นอกจากนี้เป็นทฤษฎีที่ Moorhead & Griffin (2001) นำมาใช้อธิบายถึงความขัดแย้งในบทบาทของมนุษย์ในองค์การ และใช้อธิบายถึงแบบแผนพฤติกรรมของบุคคลภายใต้ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แสดงพฤติกรรมนั้นออกมา

ความขัดแย้งในบทบาท (role conflict)

ความขัดแย้งในบทบาท หมายถึง ความไม่สอดคล้องระหว่างพฤติกรรมที่ต้องการแสดงออกมาและความคาดหวังจากผู้อื่นในบทบาทที่ดำรงอยู่

Rizzo, House & Lirtzman (1970) ได้แบ่งความขัดแย้งในบทบาทตามลักษณะของความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกัน (congruency-in congruency) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทโดยนำแนวคิดของ Kahn, Wolfe, Quinn, Snoek & Rosenthal (1964) cited in Rizzo et al. (1970) ในการแบ่งประเภทของความขัดแย้งในบทบาท 4 ประเภท มาศึกษาร่วมด้วย ซึ่งความไม่สอดคล้องกันจะส่งผลเสียต่อบทบาทในการปฏิบัติงาน คือ 1) ความไม่สอดคล้องกันระหว่างมาตรฐาน หรือค่านิยมของบุคคล (focus person) กับการแสดงพฤติกรรมบทบาท 2) ความไม่สอดคล้องกันระหว่างการใช้เวลา แหล่งทรัพยากร หรือความสามารถของบุคคลกับการแสดงพฤติกรรมบทบาท 3) ความไม่สอดคล้องกันระหว่างหลาย ๆ บทบาทในบุคคลเดียว และ 4) ความไม่สอดคล้องกันในความคาดหวัง และความต้องการขององค์การในรูปแบบของความไม่สอดคล้องกันของนโยบายและกฎระเบียบต่าง ๆ

มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งในบทบาทจำนวนมากเชื่อว่า สาเหตุส่วนใหญ่ของความขัดแย้งในบทบาทจะนำไปสู่ความคิดที่เกี่ยวกับบทบาทและพฤติกรรมที่แสดงออกมา มีงานวิจัยหลายชิ้นพบว่า ความขัดแย้งในบทบาทมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงาน ได้แก่ 1) บุคคลที่ต้องรับผิดชอบหลายบทบาท จะทำให้บุคคลไม่สามารถปฏิบัติได้ทันตามเวลาที่กำหนด ปัจจัยเหล่านี้จะก่อให้เกิดความเครียด และเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความพึงพอใจ ผลผลิต และระดับการเข้า-ออกจากงานที่สูงขึ้น (Cooper & Marshall, 1976) 2) ความขัดแย้งในบทบาทมีความสัมพันธ์กับความท้อแท้ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียด โดยเฉพาะความท้อแท้ด้านอารมณ์ และทำให้สูญเสียสัมพันธภาพส่วนบุคคล และไม่สมหวังในผลสำเร็จของตน อันมีผลต่อพฤติกรรมการทำงาน (Jackson & Schuler, 1985) และ 3) เมื่อเกิดความขัดแย้งในบทบาทจะส่งผลอย่างมากกับความพึงพอใจของผู้ร่วมงานและผู้บริหาร ค่าจ้างในการทำงาน และความผูกพันกับองค์การลดถอยลง (Davis & John, 1989, p. 86) และมีแนวโน้มลาออกจากงานในที่สุด (Aloysius, 2017; Khorakian, Nosrati & Eslami, 2018)

ความคลุมเครือในบทบาท (role ambiguity) ความคลุมเครือในบทบาท หมายถึง การขาดความไม่ชัดเจนในข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทที่บุคคลดำรงอยู่ ทำให้เกิดความสับสน และไม่เข้าใจในวิธีการที่จะทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

Sawyer (1992) ค้นพบมิติของความคลุมเครือประกอบด้วย 4 มิติ คือ 1) ความคลุมเครือในบทบาทที่คาดหวัง (goal/expectation/responsibility ambiguity) หมายถึง ความไม่ชัดเจนในสิ่งที่ถูกคาดหวังและสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย 2) ความคลุมเครือในกระบวนการทำงาน (process ambiguity) หมายถึง ความไม่ชัดเจนในวิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การรวมไปถึงความไม่ชัดเจนในระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน 3) ความคลุมเครือในการจัดลำดับความสำคัญของงาน (priority ambiguity) หมายถึง ความไม่ชัดเจนในเรื่องของการกำหนดเวลางาน และการจัดตามลำดับความสำคัญของงานตามบทบาทว่าถูกคาดหวังให้แสดงบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างไร

ความคลุมเครือในบทบาทจะก่อให้เกิดปัญหาที่มีความสำคัญมากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับปริมาณของความคลุมเครือที่เกิดขึ้น ทำให้บุคลากรเกิดความไม่มั่นใจ ไม่แน่ใจว่าตนเองตัดสินใจถูกต้องหรือไม่ ซึ่งทฤษฎีบทบาทเชื่อว่า หากบุคคลปฏิบัติงานโดยไม่ทราบว่าอะไรคือ อำนาจหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในการตัดสินใจอะไรคือ สิ่งที่คาดหวังไว้ว่าจะทำให้สำเร็จ และวิธีการที่ควรจะตัดสินใจจากทำให้เกิดความลังเลที่จะตัดสินใจ และปฏิบัติงานด้วยความไม่มั่นใจ ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ จากความไม่ชัดเจนในบทบาท (Rizzo et al., 1970) ขาดความเข้าใจในงานและอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ ทำให้รู้สึกไม่มั่นคง เกิดความเครียด และจะก่อให้เกิดความขัดแย้งกับผู้บริหารได้ (Hardy & Conway, 1988, p. 239) ในทฤษฎีได้ระบุสาระสำคัญว่า ถ้าบุคคลขาดข้อมูลข่าวสารที่จะนำมาใช้ประโยชน์ต่อการทำงาน ความคลุมเครือในบทบาทจะเกิดขึ้น และอาจแสดงออกมาในรูปแบบของความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาโดยการหลีกเลี่ยงที่มาของความเครียด หรือใช้กลไกป้องกันตัวโดยการบิดเบือน ทำงาน คุณภาพชีวิตการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรลดลง ส่งผลให้มีพฤติกรรมถดถอยมากขึ้น และเกิดความตั้งใจลาออกจากองค์กร (Clercq & Belausteguigoita, 2017; Tarrar & John, 2020)

การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา (leader member exchange)

การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา (Leader Member Exchange : LMX) เกิดจากการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย ที่สามารถเกิดขึ้นภายในกลุ่ม (group-level effect) โดยเชื่อว่าผู้นำจะปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนไม่เหมือนกัน โดยผู้นำจะมีแนวโน้มที่จะพัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับผู้ใต้บังคับบัญชาบางคน ซึ่งส่งผลต่อระดับคุณภาพของการแลกเปลี่ยน (quality of exchange) ที่แตกต่างกัน

การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ที่มีการแลกเปลี่ยนกันตามบทบาทของระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา ที่เป็นลักษณะความสัมพันธ์ต่างตอบแทน โดยบทบาทพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมีพื้นฐานมาจากความเชื่อใจและความไว้วางใจเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงานของอีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายที่ได้รับก็จะมีการตอบแทนพฤติกรรมดังกล่าว รูปแบบพฤติกรรมทั้งของผู้นำการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาจึงมีอิทธิพลซึ่งกัน และกัน

Liden & Maslyn (1998) ได้เสนอองค์ประกอบการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความจงรักภักดี (loyalty) เป็นการแสดงออกต่อสาธารณะถึงการให้การสนับสนุนและปกป้องซึ่งกัน และกัน ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาน และสถานภาพส่วนบุคคล 2) การร่วมกันสร้างผลงาน (contribution) คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานซึ่งทั้งสองฝ่ายมีส่วนทำร่วมกันเพื่อเป้าหมายเดียวกัน ความเต็มใจในการทำงานร่วมกัน หรือปริมาณงานที่ทุ่มเทให้กับงานร่วมกัน 3) ความชอบพอ (affection) เป็นความสัมพันธ์ด้านบวกระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าความสัมพันธ์จากงาน เป็นความรู้สึกที่ดีต่อกัน มีพื้นฐานมาจากความประทับใจซึ่งกัน และกัน เช่น คล้ายคลึงกันทางกายภาพ พื้นฐานทางการศึกษา หรือบุคลิกภาพ 4) การนับถือความเป็นนักวิชาชีพ (professional respect) เป็นความรู้สึกนับถือซึ่งกัน และกัน ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา ในการแสดงออกถึงการนำความรู้ ทักษะ และความสามารถในด้านต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

นักวิจัยหลายท่านได้ศึกษา ผลลัพธ์ของการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถทำนายคุณภาพความสัมพันธ์ คือ ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์กับผู้นำในระดับสูง ผู้นำจะประเมินผลการปฏิบัติงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาในระดับสูง ส่งผลให้มีความพึงพอใจต่องานในระดับสูง ก่อให้เกิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (Settoon, Bennett & Liden, 1996) และมีแนวโน้มลาออกจากงานต่ำกว่าผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์กับผู้นำในระดับต่ำ (Bhatti, Islam, Mirza & Ali 2015; Gara, Mansour, Gaha & Gattoussi, 2021)

ความตั้งใจลาออก (intention to quit)

ความตั้งใจลาออก หมายถึง ความต้องการของบุคคลในการที่จะลาออกจากงานที่ทำอยู่ในองค์กร เพื่อไปปฏิบัติงานที่องค์การอื่น อาจเกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงาน หรือไม่เกี่ยวข้องกับงานก็ได้

Mobley (1982) ได้เสนอตัวแบบ ซึ่งได้ศึกษา และรวบรวมตัวแปรทั้งหมดจากตัวแบบอื่น ๆ ระหว่างความพึงพอใจ และการลาออกโดยสมัครใจ โดยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ อาทิ อายุ การดำรงตำแหน่ง ค่านิยมของพนักงาน ปัจจัยภายในองค์กร ความคาดหวังเกี่ยวกับงานปัจจุบัน และความน่าจะเป็นที่ค้นพบทางเลือกได้ เพื่ออธิบายความซับซ้อนของกระบวนการลาออก ตัวแบบนี้อธิบายว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจลาออก และการลาออกในอนาคตมี 4 ปัจจัยหลัก คือ ความพึงพอใจในงาน ความคาดหวังถึงผลที่จะได้รับในอนาคตของงานที่ทำในปัจจุบัน ความคาดหวังถึงผลที่จะได้รับจากการในองค์กร และผลกระทบจากสิ่งที่ไม่ใช่งานโดยตรง

กรอบแนวคิดการวิจัย

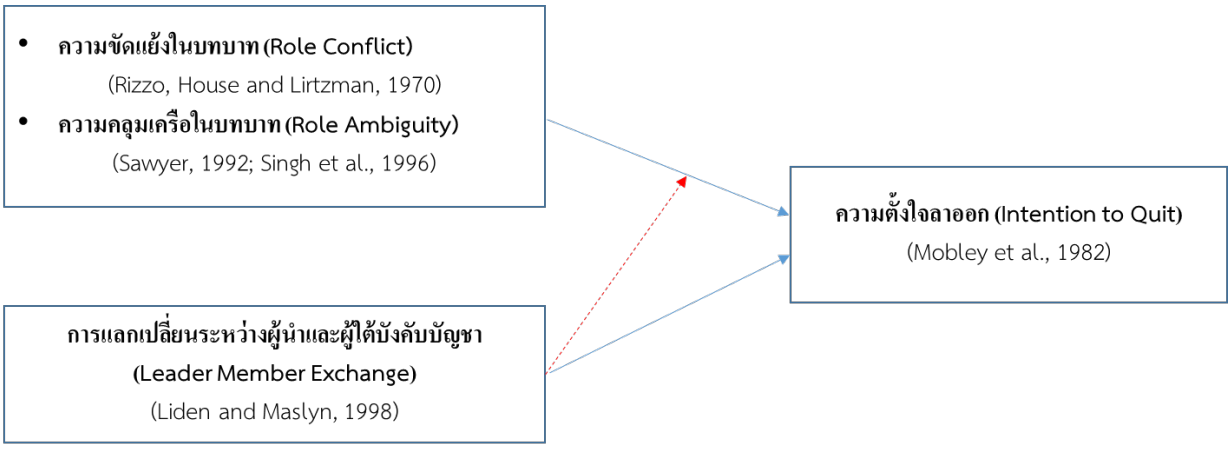

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน .05 จากประชากร คือ พนักงานสายสนับสนุนของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง จากข้อมูลระบบฝ่ายทรัพยากรบุคคล ณ ธันวาคม 2559 ระบุว่ามีจำนวนทั้งหมด 7,991 คน จากการคำนวณตามวิธีการของ Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รวม 382 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับความขัดแย้งในบทบาท จำนวน 11 ข้อ ตามแนวคิดของ Rizzo et al., (1970) และความคลุมเครือในบทบาท จำนวน 11 ข้อ ตามแนวคิดของ Sawyer (1992) 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา จำนวน 16 ข้อ ตามแนวคิดของ Liden & Maslyn (1998) และ 4) แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจลาออก จำนวน 10 ข้อ ตามแนวคิดของ Mobley (1982, p. 167)

ทั้งนี้ลักษณะของแบบสอบถามส่วนที่ 2-4 ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวก และข้อคำถามเชิงลบเป็นข้อคำถามที่ใช้การวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับตามแนวคิดของ ลิเคิร์ท (Likert Rating Scales) เพื่อต้องการให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อมูลในประเด็นนั้น ๆ 5 ระดับ

การสร้าง และพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าตำราทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และได้ทำการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ ศ.ดร.นภดล ร่มโพธิ์, อาจารย์ ดร. นราเขต ยิ้มสุข และอาจารย์ ดร.ณัฏฐพัชร มณีโรจน์ พบว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 จากนั้นจึงหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (α : Cronbach Alpha Coefficient) โดยค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรมีค่าเท่ากับ 0.948-0.987 ซึ่งสามารถยอมรับได้ จึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประสานกับเจ้าหน้าที่บริหารทรัพยากรบุคคลหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามให้กับเจ้าหน้าที่ในสังกัด โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ให้ทราบอย่างชัดเจน มีการกำหนดระยะเวลาให้ทำแบบสอบถาม และเก็บแบบสอบถามคืนหลังแจกแบบสอบถามภายในหนึ่งสัปดาห์ เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน จึงทำการตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณา เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อายุงาน ตำแหน่งงาน หน่วยงานที่ปฏิบัติ โดยอธิบาย และนำเสนอในรูปตารางแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (inferential statistic) การวิเคราะห์ข้อมูลการอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปร

โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (multiple linear regression analysis) เพื่อทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และวิเคราะห์อิทธิพลร่วม หรือปฏิสัมพันธ์ (interaction effect) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรกำกับ

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 382 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1 ส่วนใหญ่อายุ 22-30 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 ช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 ช่วงอายุ 51-60 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3 และช่วงอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 ตามลำดับ จำนวนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุงานช่วง 0-3 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 รองลงมา คือ อายุงานมากกว่า 20 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 ช่วงอายุงาน 3.01-5.00 ปี และ 5.01-10.00 ปี มีจำนวนเท่ากัน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 และช่วงอายุงาน 10.01-20.00 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นพนักงานระดับชั้นตรี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 รองลงมา คือ พนักงานชั้นเอก และพนักงานชั้นโท จำนวนเท่ากัน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 25.1 พนักงานชั้นพิเศษ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.9 และเจ้าหน้าที่บริหาร จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 ตามลำดับ ปฏิบัติงานอยู่ในสายงานศูนย์ปฏิบัติการ จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา คือ สายสนับสนุนอื่น ๆ จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 สายบริหารสินเชื่อ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 สายเทคโนโลยี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 และสายบริหารความเสี่ยง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ตัวแปรหลักดังนี้ ความขัดแย้งในบทบาท อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 ความคลุมเครือในบทบาท อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 และระดับความตั้งใจลาออก อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานที่ 1-3 โดยได้ผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

การวิเคราะห์อิทธิพลหลัก (main effect) ของตัวแปรทำนาย มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (adjusted r square) เท่ากับ .398 สามารถอธิบายได้ว่า ความขัดแย้งในบทบาท ความคลุมเครือในบทบาท การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถทำนายความตั้งใจลาออกได้ร้อยละ 39.8 ด้วยความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณ (Std. Error of the Estimate) เท่ากับ .674

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรทำนายในรูปของคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ระหว่างตัวแปรทำนายกับความตั้งใจลาออก

Model	Unstandardized Coefficients		Std. Coefficients	*t*	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	1.730	.407		4.252	.000
Role Conflict	.321	.096	.253	3.340	.001
Role Ambiguity	.356	.097	.281	3.664	.000
LMX	-.193	.068	-.160	-2.864	.004

สมมติฐานการวิจัยที่ 1.1 ความขัดแย้งในบทบาทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจลาออก

จากสมการที่ทำนายผลการทดสอบพบว่า ความขัดแย้งในบทบาท มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (B, β) เท่ากับ .321 และ .253 หมายความว่า หากมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนความขัดแย้งในบทบาทไป 1 คะแนน คะแนนความตั้งใจลาออกจะเปลี่ยนไปในทิศทางเดียวกันเท่ากับ .321 ดังนั้นความขัดแย้งในบทบาท มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจลาออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 1.2 ความคลุมเครือในบทบาทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจลาออก

จากสมการที่ทำนายผลการทดสอบพบว่า ความคลุมเครือในบทบาท มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (B, β) เท่ากับ .356 และ .281 หมายความว่า หากมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนความคลุมเครือในบทบาทไป 1 คะแนน คะแนนความตั้งใจลาออกจะเปลี่ยนไปในทิศทางเดียวกันเท่ากับ .356 ดังนั้นความคลุมเครือในบทบาท มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจลาออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์เชิงลบความตั้งใจลาออก

จากสมการที่ทำนายผลการทดสอบพบว่า การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบและค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (B, β) เท่ากับ -.193 และ -.160 หมายความว่า หากมีการเปลี่ยนแปลงคะแนนการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาไป 1 คะแนน คะแนนความตั้งใจลาออกจะเปลี่ยนไปในทิศทางตรงกันข้ามเท่ากับ -.193 ดังนั้นการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความตั้งใจลาออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์อิทธิพลของปฏิสัมพันธ์ (Interaction effect) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 3.1-3.2 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงชั้น (hierarchical multiple regression analysis) โดยมีลำดับขั้นตอนการใส่ตัวแปรเพื่อวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณเชิงชั้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใส่ตัวแปรอิสระ (ความขัดแย้งในบทบาท ความคลุมเครือในบทบาท) และตัวแปรกำกับ (การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา) เพื่อทำนายตัวแปรตาม (ความตั้งใจลาออก)

ขั้นตอนที่ 2 คำนวณค่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรกำกับ แล้วนำค่าปฏิสัมพันธ์ที่คำนวณได้ใส่ในสมการเพื่อทำนายตัวแปรตาม

การวิเคราะห์อิทธิพลร่วม หรือปฏิสัมพันธ์ (interaction effect) ตัวแปรที่ใช้ทดสอบอิทธิพลกำกับในขั้นที่ 2 คือ Role Conflict x LMX และ Role Ambiguity x LMX ส่งผลต่อความตั้งใจลาออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (adjusted r square) เท่ากับ .424 สามารถอธิบายได้ว่าปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรกำกับสามารถทำนายความแปรปรวนของความตั้งใจลาออกได้ร้อยละ 42.4 ด้วยความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณ (Std. Error of the Estimate) เท่ากับ .659

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรทำนายในรูปของคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ในการพยากรณ์เป็นแบบขั้นทำนายความตั้งใจลาออก โดยมี LMX เป็นตัวแปรกำกับ

	Model	Unstandardized Coefficients		Std. Coefficients	*t*	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
ขั้นที่ 1	(Constant)	1.730	.407		4.252	.000
	Role Conflict	.321	.096	.253	3.340	.001
	Role Ambiguity	.356	.097	.281	3.664	.000
	LMX	-.193	.068	-.160	-2.864	.004
ขั้นที่ 2	(Constant)	1.913	.402		4.760	.000
	Role Conflict	.233	.099	.184	2.349	.019
	Role Ambiguity	.261	.101	.206	2.589	.010
	LMX	-.382	.079	-.316	-4.847	.000
	Role Conflict x LMX	.052	.018	.136	2.921	.004
	Role Conflict x LMX	.059	.025	.110	2.377	.018

สมมติฐานที่ 3.1 การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีอิทธิพลกำกับต่อความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งในบทบาท และความตั้งใจลาออก

จากสมการที่ทำนายผลการทดสอบการวิเคราะห์อิทธิพลของผลปฏิสัมพันธ์ (interaction effect) ระหว่างตัวแปรความขัดแย้งในบทบาทกับการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (B, β) มีค่าเท่ากับ .052 และ .136 ดังนั้น การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและ

ผู้ใต้บังคับบัญชา มีอิทธิพลกำกับต่อความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งในบทบาทและความตั้งใจลาออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 3.2 การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีอิทธิพลกำกับต่อความสัมพันธ์ระหว่างความคลุมเครือในบทบาทและความตั้งใจลาออก

จากสมการที่ทำนายผลการทดสอบการวิเคราะห์อิทธิพลของผลปฏิสัมพันธ์ (interaction effect) ระหว่างตัวแปรความคลุมเครือในบทบาทกับการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (B, β) มีค่าเท่ากับ .059 และ .110 ดังนั้น การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีอิทธิพลกำกับต่อความสัมพันธ์ระหว่างความความคลุมเครือในบทบาทและความตั้งใจลาออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. ความขัดแย้งในบทบาทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจลาออก

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยระดับความขัดแย้งในบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง สามารถวิเคราะห์ได้ว่ากลุ่มตัวอย่างอาจจะต้องเผชิญกับความมากเกินไปของบทบาท ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อความคาดหวังของบทบาทที่ครอบครองอยู่ทั้งหมดกับแหล่งที่จะสนองความคาดหวังนั้นมีอยู่ไม่สมดุลกัน และด้วยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ พนักงานสายสนับสนุน ที่มักต้องเผชิญกับความคาดหวังทั้งจากหัวหน้างานมีการกำหนด KPI และพนักงานภายในที่ต้องการงานอย่างรวดเร็ว ซึ่งด้วยรูปแบบการทำงานเน้นงานเอกสาร ซึ่งใช้ความละเอียดรอบคอบในการทำงานสูง ซึ่งในบางครั้งอาจทำให้ต้องใช้เวลาในการทำงานนาน จึงทำให้เกิดความเครียด สับสน และลำบากในการตัดสินใจ พนักงานไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าควรจะทำอย่างไร และปฏิบัติอย่างไรให้เกิดความพึงพอใจได้ทุกฝ่าย และไม่สามารถปฏิบัติได้ทันตามเวลาที่กำหนด จึงมีโอกาสที่จะประสบภาวะความมากเกินไปของบทบาท ทำให้เกิดความขัดแย้งในบทบาทขึ้น และไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังได้ทุกฝ่าย ซึ่งทำให้ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การลดถอยลง ส่งผลพนักงานมีแนวโน้มที่จะลาออก สอดคล้องกับผลการศึกษาส่วนมากที่พบว่า ความขัดแย้งในบทบาท ความเครียดในการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจลาออก หากพนักงานที่มีความขัดแย้งในบทบาท และความเครียดที่สูงขึ้น จะนำไปสู่อัตราการลาออกที่สูงขึ้น (Ku, 2007, pp. 125; Aloysius, 2017; Purnawati, Adhika & Yuliastut, 2020)

2. ความคลุมเครือในบทบาทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจลาออก

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยระดับความคลุมเครือในบทบาทอยู่ในระดับน้อย สามารถวิเคราะห์ได้ว่า สถาบันการเงินเป็นองค์การที่มีการจัดโครงสร้างองค์กรที่มีความชัดเจน ทั้งในด้านสายบังคับบัญชา การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ จึงทำให้บทบาทต่าง ๆ ในการทำงานมีคนรับผิดชอบ และมีทรัพยากรที่เพียงพอ แต่ด้วยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 22-30 ปี และมีอายุงานอยู่ในช่วง 0-3 ปี ซึ่งถือว่าอยู่ในกลุ่มพนักงานใหม่

อาจยังขาดความเข้าใจอย่างชัดเจนเรื่องของข่าวสารที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน รวมถึงอาจเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนในการมอบหมายงานของหัวหน้างาน ทำให้ขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ขอบเขตความรับผิดชอบของตนเอง ไม่มีกรอบที่แน่ชัดทำให้ไม่ทราบว่างานที่ตนเองต้องปฏิบัติมีมากน้อยเพียงใด ทำให้พนักงานเกิดความคลุมเครือในบทบาทขึ้น อาจจะมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน และความพึงพอใจในงาน รวมถึงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การลดลง และเกิดความตั้งใจลาออกไปจากองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Marom & Koslowsky (2013) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดและความตั้งใจลาออกของพยาบาลที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาใหม่ โดยพบว่า ความคลุมเครือในบทบาทเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายความตั้งใจลาออกได้ดีที่สุดเนื่องจากพยาบาลใหม่มักมีความสับสน และยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ชัดเจน และผลการศึกษาของ Ku (2007) และ Clercq & Belausteguigoitia (2017) ที่พบว่า ความคลุมครือในบทบาทมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจลาออก หากพนักงานที่มีความคลุมครือในบทบาทสูงขึ้น จะนำไปสู่อัตราการลาออกที่สูงขึ้น

3. การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์เชิงลบความตั้งใจลาออก

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยระดับการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่ในระดับมาก สามารถวิเคราะห์ได้ว่า การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่การสัมภาษณ์พนักงานใหม่ โดยผู้นำจะเป็นผู้คัดเลือกพนักงานใหม่ด้วยตนเอง ส่วนใหญ่ผู้นำมักจะมีความชอบพอเกิดทัศนคติที่ดีระหว่างกันตั้งแต่ต้น และจากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพนักงานใหม่ที่มีประสบการณ์ทำงานน้อย โดยมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานธนาคารอยู่ระหว่าง 0-3 ปี ในด้านการทำงานพนักงานกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ต้องการคำแนะนำ การสอนงาน และต้องอยู่ภายใต้การดูแลของหัวหน้างานใกล้ชิด มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรับรู้ความรู้สึกนึกคิดซึ่งกัน และกัน รวมถึงผู้นำมักใช้วิธีการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกันแบบในกลุ่ม (in group) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ใกล้ชิด เกิดความรู้สึกความเชื่อใจ และไว้ใจมากผู้นำมากขึ้น ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์นี้จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกมีคุณค่ากับหน่วยงาน มีความพึงพอใจในงาน และความผูกพูนต่อองค์การมากขึ้น และไม่เกิดความตั้งใจที่จะลาออกจากองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Han & Jekel (2011) และ Ozdevecioglu, Demirtas & Kurt (2015) ที่พบว่า คุณภาพของการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์กับผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชามีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความตั้งใจลาออก

4. การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีอิทธิพลกำกับต่อความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งในบทบาทและความตั้งใจลาออก

จากผลการวิเคราะห์ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งในบทบาทกับการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยของปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรกำกับเป็นบวก (.052) ซึ่งแสดงถึงการเป็นตัวแปรกำกับที่มีลักษณะผันแปรตาม ทำให้ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามหรือผลลัพธ์มากขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ หากพนักงานมีระดับความขัดแย้งในบทบาท

ที่สูง และมีระดับการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาต่ำ ก็จะยิ่งมีผลทำให้พนักงานมีความตั้งใจลาออกที่สูงขึ้น ซึ่งการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชานอกกลุ่ม (out group) จะมีคุณภาพการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่ในระดับต่ำ (Low LMX) เพราะผู้นำจะจัดให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่ในกลุ่มของคนไร้ความสามารถ ความสัมพันธ์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสัญญาการจ้างงาน ซึ่งผู้นำจะใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ในการมอบหมายงานที่ไม่ต้องใช้ความสามารถ และงานที่ไม่ต้องรับผิดชอบสูง การไม่กำหนดบทบาท ทำให้ผู้ที่ต้องสวมบทบาทเกิดความอึดอัดใจจะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ขาดแรงจูงใจในการทำงาน และเกิดจากความสับสนในบทบาท ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งในบทบาทได้ ส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีแนวโน้มการลาออกจากงานในระดับสูง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Harris, Harris & Eplion (2007) ที่พบว่า การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชามีความสัมพันธ์เชิงลบกับความขัดแย้งในบทบาท

5. การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา มีอิทธิพลกำกับต่อความสัมพันธ์ระหว่างความคลุมเครือในบทบาทและความตั้งใจลาออก

จากผลการวิเคราะห์ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคลุมเครือในบทบาทกับการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถอธิบายความผันแปรของความตั้งใจลาออกได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยของปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรกำกับเป็นบวก (.059) ซึ่งแสดงถึงการเป็นตัวแปรกำกับที่มีลักษณะผันแปรตาม ทำให้ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามหรือผลลัพธ์มากขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ หากพนักงานมีระดับความคลุมเครือในบทบาทที่สูง และมีระดับการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาต่ำ ก็จะยิ่งมีผลทำให้พนักงานมีความตั้งใจลาออกที่สูงขึ้น ซึ่งการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชานอกกลุ่ม (out group) จะมีคุณภาพการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่ในระดับต่ำ (Low LMX) เพราะผู้นำจะไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันส่วนบุคคล และอาจก่อให้เกิดการจำกัดของการติดต่อสื่อสาร ส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดไม่ชัดเจนในบทบาทกระบวนการทำงาน นำไปสู่ความคลุมเครือในบทบาทได้ ส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีแนวโน้มการลาออกจากงานในระดับสูง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hoover (2009) ที่พบว่า การแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชามีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความคลุมเครือในบทบาท

ข้อเสนอแนะ

1. องค์การควรให้ความสำคัญในการลดความขัดแย้งในบทบาท ความคลุมเครือในบทบาท เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีผลทำให้เกิดความตั้งใจลาออกได้ องค์กรควรกำหนดนโยบาย สายบังคับบัญชา แนวทางการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน รวมถึงมีการกำหนดตัวชี้วัดผลงาน (KPI) และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องชัดเจนในหน้าที่ที่พนักงานต้องรับผิดชอบผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของงาน วิธีการปฏิบัติ

ที่ชัดเจน เหมาะสมกับศักยภาพ และความสามารถของพนักงานแต่ละคน เพื่อให้พนักงานสามารถแสดงพฤติกรรมได้เหมาะสม และป้องกันไม่ให้พนักงานในองค์การเกิดความขัดแย้ง และความคลุมเครือในบทบาทของตน

2. องค์การควรมีการจัดระบบการสื่อสารภายในให้มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างการรับรู้ ทัศนคติ และความเข้าใจระหว่างองค์การกับสมาชิกภายในองค์การให้เข้าใจความต้องการอย่างถูกต้อง เพื่อให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ได้รับความร่วมมือ สามารถปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่องานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี เพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจในงาน และความผูกพันองค์กร อันจะช่วยลดความเครียดในบทบาทหน้าที่ที่เกิดขึ้นของบุคคลได้ และทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันอีกด้วย

3. องค์กรควรสนับสนุน สร้างบรรยากาศในการทำงานให้พนักงานได้ทำงานเป็นทีมมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน รวมถึงจัดให้มีกระบวนการสะท้อนกลับ (positive feedback) อย่างสร้างสรรค์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา และระหว่างเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้พนักงานเกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้ถึงข้อดี สิ่งที่ควรปรับปรุงในการทำงาน และความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้อง อันจะทำให้สามารถลดความคลุมเครือในบทบาท และความขัดแย้งในบทบาท และพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานที่ดียิ่งขึ้น

4. องค์การควรให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาในทุกองค์ประกอบ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจลาออก องค์การจะต้องให้การสนับสนุน จัดฝึกอบรมแก่ผู้นำเพื่อเตรียมความพร้อม ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ เพื่อให้สามารถดูแลและบริหารผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะในช่วงแรกของการรับพนักงานใหม่ หรือโยกย้ายเปลี่ยนหน่วยงาน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พนักงานต้องเผชิญกับความไม่ชัดเจน ไม่เข้าใจในบทบาทของตนเอง และไม่ทราบความคาดหวังองค์การใหม่ ผู้นำจึงมีบทบาทมากในการดูแล ให้คำปรึกษาพนักงานใหม่อย่างใกล้ชิด หากผู้นำมีพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาในระดับสูง จะสามารถลดความคลุมเครือในบทบาท และความขัดแย้งในบทบาท ส่งผลให้อัตราการลาออกลดลงได้

บรรณานุกรม

Aloysius, S. M. (2017). The relationship between conflict and intention to quit. ***International Journal of Engineering Technologies and Management Research***, ***4***(7), pp. 1-13.

Bhatti, G. A., Islam, T., Mirza, H. H., & Ali, F. H. (2015). The relationships between LMX, job satisfaction and turnover intention. ***Science International***, ***27***(2), pp. 1253-1526.

Clercq, D. D., & Belausteguigoitia, I. (2017). Reducing the harmful effect of role ambiguity on turnover intentions: The roles of innovative propensity, goodwill trust, and procedural justice. ***Personnel Review***, ***46***(6), pp. 1046-1070.

Cooper, C. L., & Marshall, J. (1976). Occupational sources of stress: A review of the literature relating to coronary heart disease and mental ill health. ***Journal of Occupational Psychology***, ***49***(1), pp. 11-28.

Davis, K. & John W. Vewstrom. (1989). ***Human behavior at work organizational psychology***. (8th ed.). NY: McGraw-Hill.

Duchon, D., Green, S. G., & Taber, T. D. (1986). Vertical dyad linkage: A longitudinal assessment of antecedents, measures, and consequences. ***Journal of Applied Psychology***, ***71***(1), pp. 56-60.

Gara Bach Ouerdian, E., Mansour, N., Gaha, K., & Gattoussi, M. (2021). Linking emotional intelligence to turnover intention: LMX and affective organizational commitment as serial mediators. ***Leadership & Organization Development Journal***, ***42***(8), pp. 1206-1221.

Gracious'cious, J., & Fouziya, R. (2018). Role conflict, role overload and intention to quit the job among women it professionals in kerala. ***OPUS : HR Journal***, ***9***(2), pp. 1-12.

Graen, G. B., Liden, R. C. & Hoel, W. (1982). Role of leadership in the employee withdrawal process. ***Journal of applied psychology***, ***67***(6), pp. 868-872.

Greenberg, J. & Baron, R. A. (1997). ***Behavior in organizations*** (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Han G.H. & Jekel M. (2011). The mediating role of job satisfaction between leader-member exchange and turnover intentions. ***Journal of Nursing Management***, ***19***(1), pp. 41-49.

Hardy, M. E., & Conway, M. E. (1988). ***Role Theory: Perspectives for Health Professionals Subsequent*** (2nd ed.). CT: Appleton & Lange.

Harris, K. J., Harris, R. B., & Eplion, D. M. (2007). Personality, leader-member exchanges, and work outcomes. ***Journal of Behavioral and Applied Management***, ***8***(2), pp. 92-107.

Hoover, J. (2009). A common word: 'More positive and open, yet mainstream and orthodox'. ***Theological Review***, ***30***(1). pp. 50-77.

Jackson, S. E., & Schuler, R. S. (1985). A meta-analysis and conceptual critique of research on role ambiguity and role conflict in work settings. ***Organizational Behavior and Human Decision Processes***, ***36***(1), pp. 16-78.

Kahn, R. L., Wolfe, D. M., Quinn, R. P., Snoek, J. D., & Rosenthal, R. A. (1964). ***Organizational stress: Studies in role conflict and ambiguity***. NY: John Wiley.

Karatepe, O. M., & Uludag, O. (2008). Affectivity, conflicts in the work-family interface, and hotel employee outcomes. ***International Journal of Hospitality Management***, ***27***(1), pp. 30-41.

Khorakian, A., Nosrati, S. & Eslami, G. (2018). Conflict at work, job embeddedness, and their effects on intention to quit among women employed in travel agencies: Evidence from a religious city in a developing country. ***International Journal of Tourism Research***, ***20***(2), pp. 215-224.

Kim, S., & Wright, B. E. (2007). IT employee work exhaustion: toward an integrated model of antecedents and consequences. ***Review of Public Personnel Administration***, ***27***(2), pp. 147-170.

Ku, M. (2007). ***An examination of work-family conflict and intention to leave among college and university foodservice managers***. The Degree of Doctor of Philosophy Master of Science in Hospitality Administration, Graduate Oklahoma State University.

Liden, R. C., & Maslyn, J. M. (1998). Multidimensionality of leader-member exchange: An empirical assessment through scale development. ***Journal of Management***, ***24***(1), pp. 43-72.

Marom, M., & Koslowsky, M. (2013). The effects of role stressors, work-related hassles, and critical job events on mental health over time: A study of new employees. ***International Journal of Psychological Studies***, ***5***(3), pp. 108-121.

Mobley, W. H. (1982). ***Employee turnover, causes, consequences, and control***. NY: Addision Wesley Publishing Company.

Moorhead. G. & Griffin. R.W. (2001). ***Organizational behavior: Managing people and organizations***. Boston: Houghton Miffin Co.

Ozdevecioglu, M., Demirtas, O. & Kurt, T. (2015). The effect of leader-member exchange on turnover intention and organizational citizenship behavior: the mediating role of meaningful work. In ***Proceedings of the 9th international management conference***. Bucharest, Romania. pp. 710-719.

Purnawati, N. L. G. P., Adhika, I. N. R., & Yuliastuti, I. A. N. (2020). The impact of work family conflict, role conflict, and burnout on intention to quit of female employees. ***Asia Pacific Journal of Management and Education (APJME)***, ***3***(1), pp. 94-101.

Rizzo, J. R., House, R. J., & Lirtzman, S. I. (1970). Role conflict and ambiguity in complex organizations. ***Administrative Science Quarterly***, ***15***(2), pp. 150-163.

Sawyer, J. E. (1992). Goal and process clarity: Specification of multiple constructs of role ambiguity and a structural equation model of their antecedents and consequences. ***Journal of Applied Psychology, 77***(2), pp. 130-142.

Settoon, R. P., Bennett, N., & Liden, R. C. (1996). Social exchange in organizations: Perceived organizational support, leader–member exchange, and employee reciprocity. ***Journal of applied psychology***, ***81***(3), pp. 219-227.

Singh, J., Verbeke, W., & Rhoads, G. K. (1996). Do organizational practices matter in role stress processes? A study of direct and moderating effects for marketing-oriented boundary spanners. ***Journal of marketing***, ***60***(3), pp. 69-86.

Slattery, J. P., & Rajan Selvarajan, T. T. (2005). Antecedents to temporary employee's turnover intention. ***Journal of Leadership & Organizational Studies***, ***12***(1), pp. 53-66.

Tarrar, O. K. J., & John, J. A. (2020). Moderating effect of emotional intelligence on the relationship between role ambiguity and intention to quit the job. ***IKSP Journal of Innovative Writings***, ***1***(1), pp. 32-41.

ขั้นตอนการนำส่งบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์

1. บทความมีเนื้อหาสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความยาวประมาณ 10-13 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์ตัวอักษร TH SarabunPSK หรือ TH Sarabun New ขนาด 16 พอยต์

2. รูปแบบ

2.1 บทความวิชาการ

- ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)
- ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) และ e-Mail address
- บทคัดย่อ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) พร้อมคำสำคัญอย่างน้อย 2 คำ
- บทนำ
- วัตถุประสงค์
- เนื้อหา
- บทสรุป
- ข้อเสนอแนะ
- บรรณานุกรม (บรรณานุกรม และการอ้างอิงในเนื้อหา ใช้รูปแบบของมหาวิทยาลัยศรีปทุม)

2.2 บทความวิจัย

- ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)
- ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) และ e-Mail address
- บทคัดย่อ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) พร้อมคำสำคัญอย่างน้อย 2 คำ
- บทนำ
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
- สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
- ขอบเขตของการวิจัย (ถ้ามี)
- วิธีดำเนินการวิจัย
- ผลการวิจัย
- อภิปรายผล
- ข้อเสนอแนะ
- บรรณานุกรม (บรรณานุกรม และการอ้างอิงในเนื้อหา ใช้รูปแบบของมหาวิทยาลัยศรีปทุม)

3. วิธีการส่งต้นฉบับ

3.1 วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี ออกปีละ 3 ฉบับ ราย 4 เดือน (มกราคม-เมษายน, พฤษภาคม-สิงหาคม และกันยายน-ธันวาคม)

3.2 ส่งต้นฉบับผ่านระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (ThaiJO) ของวารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี https://so04.tci-thaijo.org/indeX.php/ISCJ/indeX

3.3 ชำระเงิน บทความภาษาไทย จำนวน 3,000 บาท (สามพันบาทถ้วน) และบทความภาษาอังกฤษ จำนวน 4,000 บาท (สี่พันบาทถ้วน) โดยจะแจ้งกลับทาง e-Mail ไปยังท่านพร้อมส่งแบบฟอร์มใบขอรับลงวารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี ให้กรอกเพื่อเป็นหลักฐานในการชำระเงินค่าดำเนินการ (หลังจากที่ท่านได้ดำเนินการตามข้อที่ 3.2 ประมาณ 1-2 สัปดาห์) และทำการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) สาขาชลบุรี (ชื่อ และเลขที่บัญชี จะแจ้งให้ทราบทาง e-Mail) ทั้งนี้ขอให้ส่งเอกสารการโอนเงิน (ใบขอรับลงวารสารฯ ที่กรอกข้อมูลครบถ้วน พร้อมสำเนาใบโอนเงินเข้าบัญชี) กลับมาที่ e-Mail: iscjournal@chonburi.spu.ac.th ภายใน 1 สัปดาห์ หลังจากได้รับแจ้งแล้ว

หมายเหตุ: สอบถามรายละเอียดได้ที่ สำนักงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรม 03-814-6123 ต่อ 2506 หรือ e-Mail: iscjournal@chonburi.spu.ac.th

ตัวอย่างบรรณานุกรม

จรัส สุวรรณเวลา. (2553). ***จุดบอดบนทางสู่ธรรมาภิบาล บทบาทของบอร์ดองค์การมหาชน*** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เจษฎา มินศิริ. (2551, 20 มีนาคม). รองกรรมการผู้จัดการ บริษัท บัณฑิต เซ็นเตอร์ จำกัด. สัมภาษณ์.

ธิดา มุตธิกุล. (2549). ***ความพึงพอใจของบุคลากรและนักศึกษาที่มีต่องานอาคารสถานที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี***. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการบริหารงานบุคคล, บัณฑิตวิทาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.

บุญเสริม บุญเจริญผล. (2553). ***จีดีพี อะไรกันหนักหนา*** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.jobpub.com/articles/showarticle.asp?id=630 [2554, 9 ตุลาคม].

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2533). ระบบตลาดเสรีและปัญหาประชาธิปไตย. ใน ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และ บุษบา คุราศิรินทร์ (บรรณาธิการ), ***เปเรสตรอยก้า: จุดเปลี่ยนของเศรษฐกิจการเมืองโซเวียต*** (หน้า 77-118). กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.

พนัส ทัศนียานนท์, ธวัชชัย บุณยะโชติ และกมลทิพย์ คติการ. (2539). หลักพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม. ใน ***เอกสารสอนชุดวิชา กฎหมายสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 1-7*** (หน้า 89-138). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ฟิสค์, ปีเตอร์. (2553). ***ลูกค้าอัจฉริยะ***. แปลจากเรื่อง Customer genius (วัฒนา มานะวิบูลย์, แปล). กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์.

วงศ์เดือน ภานุวัฒนากูล และสุรพงษ์ ยิ้มละมัย. (2553). อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองหาดใหญ่. ***วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, 2***(1), หน้า 26-41.

Davis, Beverly M. (2004). ***The impact of leadership on employee motivation*** (Online). Available: http://www.lib.umi.com/digitaldissertations/gateway/fullcitation&abstract/AATMQ89924 [2005, May 27].

Foster, Sharon L., & Cone, John D. (1986). Design and use of direct observation. In Anthony R. Ciminero, Karen S. Calhoun, & Henry E. Adams (Eds.), ***Handbook of behavioral assessment*** (2nd ed.) (pp. 253-324). New York, NY: Wiley.

Huerta, de la Adriana. (2010). ***Microfinance in rural and urban Thailand: Policies, social ties and successful performance***. Master Thesis of Economics, Department of Economics University of Chicago.

Morgan, Nigel, Pritchard, Annette, & Pride, Roger. (2010). ***Destination branding: Creating the unique destination proposition***. London, UK: Elsevier.

Robinson, Peter (Ed.). (2009). ***Operations management in the travel industry***. Cambridge MA: CAB International.

วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี
INTERDISCIPLINARY SRIPATUM CHONBURI JOURNAL

ติดต่อ :
สำนักวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000
โทรศัพท์ 0 3814 6123 ต่อ 2506 โทรสาร 0 3814 6011
e-mail: iscjournal@chonburi.spu.ac.th

https://www.chonburi.spu.ac.th/interdiscip/